

ตสมิ ปวิสิตวา นิสินฺเน,
 อปโรปิ นารโท นาม ตาปโส
 หิมวฺตโต อากนฺตวา กุมฺภการํ
 เอกฺรตฺติวาสํ ยาจิ, กุมฺภกาโร
 “ปจฺมาคโต อิมินา สทฺธิ เอกโต
 วสิตุกาโม ภเวยฺย วา, โน วา,
 อตฺตานํ ปรีโมเจสฺสามิ”ติ จินฺตเตตฺวา
 “สเจ ฆนฺเต ปจฺมฺปกโต โรเจสฺสติ,
 ตสฺส รุจฺยา วสฺธา”ติ อาห. โส
 ตํ อฺปสงฺกมิตฺวา “สเจ เต อจฺริย
 อครุ มยเมตฺถ เอกฺรตฺติ วเสยฺยามา”ติ
 “มหตี สาลา ปวิสิตวา เอกมฺนฺเต
 วสาหิ”ติ วุตฺเต, ปวิสิตวา ปุเรตรํ
 ปวิฏฺจสฺส อปรภาเค นิสิทิ. อฺโกปิ
 สาราณียํ กถํ กถเตตฺวา, สยนกาเล
 นารโท เทวีสฺส นิปชฺชนฺฏจฺานญจ
 ทวารญจ สลฺลกฺเขตฺวา นิปชฺชิ.

“ไม่มีกิจในโรงตอนกลางคืน, โรงใหญ่
 ของท่านโปรดอยู่ตามสะดวกเถิด ขอรับ”
 ดังนี้แล้ว จึงได้มอบโรงถวาย.

เมื่อท่านเทวิลดาบสเข้าไปนั่งแล้ว,
 ก็มีดาบสชื่อว่า นารทะ แม้อีก
 มาแล้วจากหิมวันตประเทศ ได้ขอพักอยู่
 ราตรีหนึ่งกะนายช่างหม้อ. นายช่างหม้อ
 คิดว่า “ดาบสผู้มาก่อนพึงต้องการจะอยู่
 ร่วมกันกับดาบสตนนี้หรือไม่หนอ? เรา
 จักปลีกตัวเสีย” ดังนี้แล้ว จึงกล่าว ตอบ
 ว่า “ท่านขอรับ ถ้าดาบสผู้ที่มาก่อน
 จักพอใจละก็, นิมนต์ท่านจงอยู่ตามพอใจ
 ของดาบสนั้นเถิด”. นารทดาบสนั้นเข้าไป
 หาท่านเทวิลดาบสนั้นแล้ว กล่าวว่
 “ท่านอาจารย์ ถ้าท่านไม่หนักใจ,
 ข้าพเจ้าจะขอพักอยู่ในโรงนี้ตลอดราตรี
 หนึ่ง” เมื่อท่านเทวิลดาบสตอบว่า
 “โรงใหญ่, ท่านจงเข้าไปแล้วอยู่ที่ควร
 ส่วนข้างหนึ่งเถิด”, จึงเข้าไปนั่ง ณ ที่
 ส่วนข้างหนึ่งแห่งดาบสผู้เข้าไปก่อนกว่า.
 ดาบสทั้ง ๒ รูปได้พูดสนทนาปราศรัย
 คำที่ให้หวนระลึกถึงกันแล้ว, ในเวลา

คุณวิเศษ ภาณุกัต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จะนอน นารทดาบสก็กำหนดที่นอนของ
เทวิลดาบสและประตูแล้วจึงนอน.

โส ปน นิปชชมาโน
อตุตโน นิสินฺนฏฺฐาเน อนิปชชิตฺวา
ทวารมชฺเฌ ติริยํ นิปชชิตฺ. นารโท
รตุตฺตี นิกฺขมฺนฺโต ตสฺส ชฏฺฐาสุ
อภฺกมฺมิตฺ, “โก มํ อภฺกมฺมิตฺ” วุตฺเต,
นารโท “อาจริย อหนฺ” ตฺติ อาห.
“ภูฏชฏฺฐิล อรณฺณโต อากนฺตฺวา มม
ชฏฺฐาสุ อภฺกมฺมิตฺ” ตฺติ.

“อาจริย ตุมฺหากํ อิธ
นิปชชชนฺภาวํ น ชานามิ, ชมถ
เม” ตฺติ วตฺวา ตสฺส กนฺทนฺตสฺเสว
นิกฺขมฺมิ. อิตโร “อโย ปวิสฺนฺโต
มํ อภฺกมฺเมยฺยา” ตฺติ ปริวตฺเตตฺวา
ปาทฏฺฐาเน สีสํ กตฺวา นิปชชิตฺ.

นารโทปิ ปวิสฺนฺโต “ปจฺมมฺหํ
อาจริเย อปรชฺฉมฺมิ, อิทานิสุส
ปาทปสฺเสน ปวิสฺสสํ” ตฺติ จินฺเตตฺวา

ส่วนเทวิลดาบสนั้น เมื่อนอนไม่ได้
นอนในที่ที่ตนนั่ง นอนขวางที่กลางประตู.
นารทดาบสจะออก(ข้างนอก) ตอน
กลางคืนได้เหยียบที่ชฎาของเทวิลดาบส
นั้น. เมื่อท่านเทวิลดาบสถามว่า “ใคร
เหยียบเรา”, นารทดาบสกล่าวตอบว่า
“ท่านอาจารย์ผมเอง”. เทวิลดาบส
กล่าวว่า “เจ้าชฎิลโกง ท่านมาจาก
ป่าจึงได้เหยียบที่ชฎาของเรา”.

นารทดาบสกล่าวว่า “ท่าน
อาจารย์ ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าท่านนอนอยู่
ในที่นี้, ขอท่าน จงอดโทษแก่ข้าพเจ้าเถิด”
ดังนี้ เมื่อท่านเทวิลดาบส กำลังคร่ำครวญ
อยู่นั้นเทียว ออกไปข้างนอกแล้ว. เทวิล-
ดาบสนอกนี้คิดว่า “นารทดาบสนี้ เมื่อ
เข้าไปพึ่งเหยียบเรา” จึงพลิกกลับ
นอนหันศีรษะไปทางเท้า.

ฝ่ายนารทดาบส เมื่อเข้าไปคิดว่า
“เราได้ผิดในอาจารย์มาครั้งหนึ่งแล้ว,
บัดนี้ เราจักเข้าไปทางเท้าของท่าน”

คุณวิเศษ ภาณุตต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อากจณฺโตะ คีวายํ อกฺกมฺหิ. “โก
 เอโส”ติ วุตฺเต, “อหํ อัจฉริยา”ติ
 วตฺวา “กุฎฺฐชฺฉิล ปจฺมํ มํ ชฺฉาสฺสุ
 อกฺกมิตฺวา อิทานิ คีวายํ มํ
 อกฺกมสฺส, อภิสฺปิสุสสามิ ตนฺ”ติ วุตฺเต,
 “อัจฉริย มยฺหํ โทโส นตฺถิ, อหํ
 ตุมฺหากํ เอวํ นิปนฺนภาวํ น
 ชานามิ, ‘ปจฺมํปิ เม อปรารุ
 อตฺถิ, อิทานิ ปาทปสุเสน
 ปวิสิสุสสามิ’ติ ปวิญฺโจมนฺหิ, ขมถ
 เม”ติ อาท.

“กุฎฺฐชฺฉิล อภิสฺปิสุสสามิ ตนฺ”ติ.
 “มา เอวํ กริตฺถ อัจฉริยา”ติ.
 โส ตสฺสุ วจฺนํ อนาทยิตฺวา

“สทฺสสุวํสํ สตเตโช
 สุริโย ตมฺวิโนทโน;
 ปาโต อุกฺขยฺนฺเต สุริเย
 มุฑฺธา เต ผลตฺถุ สตฺตธา”ติ
 ตํ อภิสฺปิเยว.

ดังนี้แล้ว เดินมาเหยียบที่คอ. เมื่อท่าน
 เทวิลดาบสนั้นถามว่า “นั่นใคร” ท่าน
 นารทดาบสจึงตอบว่า “ท่านอาจารย์
 ผมเอง” เมื่อท่านกล่าวว่า “เจ้าชฎิลโกง
 ครั้งแรกท่านเหยียบเราที่ชฎา บัดนี้
 ได้เหยียบเราที่คอ, เราจักแข่งท่าน”,
 จึงกล่าวตอบว่า “ท่านอาจารย์ กระผม
 ไม่มีโทษ เพราะว่าผมไม่รู้ว่าท่านนอน
 อย่างนี้, ผมเข้าไปด้วยคิดว่า ‘แม้
 ครั้งแรกเรามีความผิดอยู่, บัดนี้เราจัก
 เข้าไปทางเท้าของท่าน’, ขอต่านจง
 ยกโทษให้แก่ผมเถิด”.

เทวิลดาบสกล่าวว่า “เจ้าชฎิลโกง
 เราจักแข่งเจ้า”. นารทดาบสกล่าวว่า
 “ขอต่านอย่าทำอย่างนี้เลย ท่านอาจารย์”.
 ท่านเทวิลดาบสไม่ยอมฟังคำขอร้องของ
 ท่านนารทดาบสนั้นแต่โดยดี ยังขึ้นแข่ง
 นารทดาบสนั้นด้วยคำแข่งว่า

“พระอาทิตย์มีรัศมีตั้ง ๑,๐๐๐ มีเดช
 ตั้ง ๑๐๐ มีปกติกำจัดความมืด,
 เมื่อพระอาทิตย์ขึ้นมา ในเวลาเช้า
 ขอศีรชะของท่านจงแตก ๗ เสียง”.

คุณวิเศษ ภาณุกัถ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นารโท “อาจารย์ มยห์ โทโส
นตฺถิ, มม วทนฺตสฺเสว, ตุมฺเห
อภิสปีตฺถ, ยสฺส โทโส อตฺถิ, ตสฺส
มุตฺธา ผลตฺ, มา นินฺทฺโทยสฺสสา”ติ
วตฺวา

“สหสฺสรํสี สตเตโช
สุริโย ตมวโนทโน
ปาโต อุทยนฺเต สุริเย
มุตฺธา เต ผลตฺ สตฺตธา”ติ

อภิสปี. โส ปน มหานุภาโว
“อตีเต จตฺตาศีส อนาคเต
จตฺตาศีสา”ติ อสีติกปฺเป อนุสฺสรติ.
ตสฺมา “กสฺส นฺ โข อุปริ
สาโป ปติสฺสตี”ติ อุปฺธาเรนฺโต
“อาจารย์สฺสา”ติ ฅตฺวา ตสฺมี
อนุกมฺปิ ปฏิจฺจ อิทฺธิพลน
อรุณฺคฺคฺมนํ นีวาเรสิ.

นาคฺรา อรุณฺ อณฺคฺคฺจฺจฺนฺเต
ราชทฺวารํ ฅนฺตฺวา “เทว ตยิ
รชฺชํ กาเรนฺเต อรุณฺ น อฏฺฐหติ,
อรุณฺ อฏฺฐจาเปหิ”ติ ฅนฺทิสฺ.

นารทดาบสกล่าวตอบว่า “ท่าน
อาจารย์ผมไม่มีโทษ เมื่อผมกล่าวอยู่
นั้นเที่ยว, ท่านก็ได้แข่งแล้ว, ขอศีรชะ
ของผู้มีโทษจงแตก, ของผู้ไม่มีโทษ
จงอย่าแตก” ดังนี้แล้ว จึงแข่งว่า

“พระอาทิตย์ มีรัศมีตั้ง ๑,๐๐๐ มี
เดชตั้ง ๑๐๐ มีปกติกำจัดความมืด,
เมื่อพระอาทิตย์ ขึ้นมาในเวลาเช้า
ขอศีรชะของท่านจงแตก ๗ เสียง”.

ก็นารทดาบสนั้นมีอานุภาพมาก ย่อม
ตามระลึกชาติได้ ๘๐ กัป คือ “ใน
อดีตกาล ๔๐ กัป ในอนาคตกาลก็
๔๐ กัป”. เพราะฉะนั้น ท่านนารท-
ดาบสจึงใคร่ครวญว่า “ความสาปแช่ง
จักตกเบื้องบนของใครหนอแล” ได้ทราบ
แล้วว่า “จักตกเบื้องบนของอาจารย์”
อาศัยความกรุณาในท่านเทวิลดาบสนั้น
จึงห้ามอรุณขึ้นด้วยกำลังฤทธิ์.

ชาวพระนคร เมื่ออรุณไม่ขึ้นอยู่,
ก็พากันไปสู่ประตูพระราชวังแล้ว พากัน
คร่ำครวญว่า “สมมติเทพ เมื่อพระองค์
เสวยราชสมบัติอยู่, อรุณไม่ตั้งขึ้น,

คุณวิเศษ ภาณุกัศ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ราชา อุตตโน กายกมมาทีนิ
 โอลิเกนุโต กิณจึ อยุตติ อทิสวา
 “กั นุ โข การณน”ติ จินฺเตตฺวา
 “ปพฺพชิตานํ วิวาเทเน ภวิตพฺพน”ติ
 ปริสงฺกมาโน “กจฺจึ อิมสฺมี นคเร
 ปพฺพชิตา อตฺถิ”ติ ปุจฺฉิ. “หิโยโย
 สายํ กุมฺภการสาละ อาคตา อตฺถิ
 เทวา”ติ วุตฺเต, ตํขณณฺเวยว ราชา
 อุกฺกาหิ ธาริยามานาหิ ตตฺถ
 คนฺตฺวา นารทํ วนฺทิตฺวา เอกมฺนตํ
 นิสินฺโน อาห

“กมฺมนฺตา นปฺปวตฺตฺนฺติ
 ชมฺพุทฺธิปสฺส นารท,
 เกเน โลโก ตโม ภูโต
 ตํ เม อุกฺขาหิ ปุจฺฉิโต”ติ.

ขอพระองค์ทรงพระกรุณาโปรดให้อรุณ
 ตั้งขึ้นเถิด”.

พระราชาทรงพิจารณาอาการกรรม
 เป็นต้น ของพระองค์ มิได้ทอดพระเนตร
 เห็นราชกิจที่ไม่สมควรอะไร ๆ ทรงดำริ
 ว่า “จักมีเหตุอะไรหนอแล ?” ดังนี้แล้ว
 ทรงระแวงอยู่ว่า “พวกบรรพชิตคงมี
 การทะเลาะกัน(เป็นแน่)” จึงตรัสถามว่า
 “มีพวกบรรพชิตอยู่ในพระนครนี้บ้าง-
 ไหม ?”. เมื่อพวกชาวพระนครกราบทูล
 ว่า “เมื่อเย็นวันวาน มีพวกบรรพชิต
 มาสู่โรงนายช่างหม้อ พระเจ้าข้า”,
 ในทันใดนั่นเอง พระราชามีพวก
 ราชบุรุษถือคบเพลิงนำเสด็จไปในที่นั้น
 ทรงอภิวัตนาการทอดาบสแล้ว ประทับนั่ง
 ณ ที่ส่วนข้างหนึ่ง ตรัสว่า

“พระคุณเจ้านารทะ การงานทั้ง-
 หลายของชาวชมพูทวีป ย่อมไม่
 เป็นไป, โลกกลายเป็นโลกมืด
 เพราะเหตุไร พระคุณเจ้าอัน
 ข้าพเจ้าถามแล้ว ได้โปรดบอก
 เหตุนั้น แก่ข้าพเจ้า”.

คุณวิเศษ ภาณุกัต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นารโท สพพ์ ปวตตี
 อาจิภูชิตวา “อิมินา การณนาห
 อิมินา อภิสปิโต อถาห ‘มยุห
 โทโส นตถิ, ยสฺส โทโส อตถิ,
 ตสฺเสว อุปริ สาโป ปตตฺตติ
 วตฺวา อภิสปี, อภิสปีตฺวา จ
 ปน ‘กสฺส ฺนุ โข อุปริ สาโป
 ปตฺติสฺสตี’ติ อุปธาเรนฺโต ‘สุริยฺกคฺคณ-
 เวลาย อาจริยสฺส มุฑฺธา สตฺตธา
 ผลิสฺสตี’ติ ทิสฺวา เอตสฺมี อญฺกมฺปิ
 ปฏิจฺจ อรุณสฺส อุกฺกนฺตฺ๑ น
 เทมี’ติ อาห.

“กถิ ปนสฺส ฆนฺเต อญฺตราโย
 น ฆเวยฺยา”ติ. “สเจ ม
 ขมาเปยฺย น ฆเวยฺยา”ติ. “เตนหิ
 ขมาเปหิ”ติ. “เอโส ม ชฺฆาสฺ
 จ ทิวายิ จ อุกฺกมิ, นาหิ เอตฺ
 กุญฺชฺฉิลิ ขมาเปมี”ติ. “ขมาเปหิ
 ฆนฺเต, มา เอวํ กริตฺถา”ติ. “น
 ขมาเปมี”ติ “มุฑฺธา เต สตฺตธา

นารทดาบส เล่าเรื่องราวทั้งปวง
 ถวาย แล้วจึงถวายพระพรว่า “เทวิล-
 ดาบส นี้ได้แข่งอาตมภาพ เพราะเหตุนี้
 เมื่อเป็นเช่นนั้น อาตมภาพกล่าวแข่งไปว่า
 ‘ผมไม่มีโทษ, คนใดมีโทษ, ความ
 สาบแข่งจงตกเบื่องบนของคนนั้นเท่านั้น’,
 ก็แล อาตมภาพ ครั้นแข่งแล้วจึงใคร่-
 ครวญดูว่า ‘ความสาบแข่งจักตกลง
 เบื่องบนของใครหนอแล’ ดังนี้ ได้เห็นว่า
 ‘ในเวลาพระอาทิตย์ขึ้น ศีรษะของท่าน
 อาจารย์จักแตก ๗ เสียง’ ดังนี้ อาศัย
 ความกรุณาในท่านเทวิลดาบสนี้แล้ว จึง
 มิให้อรุณขึ้นไป”.

พระราชชาตรัสถามว่า “ท่านผู้เจริญ
 ก็จะทำอย่างไรอันตรายจะไม่พึงมีแก่ท่าน
 เทวิลดาบสนั้นเล่า”. นารทดาบสทูลถวาย
 พระพรว่า “ถ้าท่านเทวิลดาบสพึงขอโทษ
 อาตมา, อันตรายก็ไม่พึงมีแก่ท่าน”.
 พระราชาตรัสว่า “ถ้าอย่างนั้นท่าน
 จงขอโทษ (ท่านนารทดาบสเสีย)เถิด”.
 เทวิลดาบสทูลถวายพระพรว่า “ท่าน

๑. จ. อุกกมนิ.

ผลิสฺสตี”ติ วุตฺเตปิ, น ขมาเปสิเยว. นารทดาบสนั้นได้เหยียบอาดมภาพที่ชฎา และที่ค่อแล้ว, ออาดมภาพไม่ยอมขอโทษ เจ้าชฎิลโกงนั้น”. พระราชาตรัสย้าว่า “ท่านผู้เจริญ ท่านจงขอโทษเสียเถิด, ขอท่านโปรดอย่าได้ทำอย่างนี้เลย”. เทวิลดาบสทูลถวายพระพรว่า “อาดมภาพไม่ยอมขอโทษ(แน่นอน)” แม้เมื่อ พระราชาตรัสว่า “ศิระษะของท่านจัก ต้องแตก ๗ เสียง”, ก็ยังไม่ยอมขอโทษ นั้นแล.

อก นํ ราชา “น ตฺวํ
อดุตโน รุจिया ขมาเปสฺสตี”ติ
หตฺถปาทกฺกุจฺฉิควาสฺ ตํ คาหาเปตฺวา
นารทสฺส ปาทมฺมุเล โอนมาเปสิ.

ลำดับนั้น พระราชาตรัสกับ ท่านเทวิลดาบสนั้นว่า “ท่านจักไม่ยอม ขอโทษตามความชอบใจของตนหรือ ?” ดังนี้แล้ว จึงรับสั่งให้พวกราชบุรุษช่วย กันจับท่านเทวิลดาบสนั้น ที่มีมือทั้ง ๒ ที่เท้าทั้ง ๒ ที่ท้องและที่ค่อ แล้วให้ ก้มลงแทบเท้าของท่านนารทดาบส.

นารโท “อุฏฺเฐหิ อัจริย, ขมามิ
เต”ติ วตฺวา “มหाराช นายํ
ยถามเนน ขมาเปติ, นครสฺส
อวิทุเร เอโก สโร อตฺถิ, ตตฺถ
นํ สีเส มตฺตिकाปิณฺฑํ กตฺวา
คลปฺปมาเน อุกเก จปาเปหิ”ติ อาห.

นารทดาบสกล่าวว่า “เชิญท่าน ลุกขึ้นเถิดท่านอาจารย์, ผมยอมยกโทษ ให้ท่าน” ดังนี้แล้ว ทูลถวายพระพรว่า “มหาบพิตร เทวิลดาบสนี้ไม่ยอมขอโทษ (อาดมภาพ)ตามใจสมัคร ในที่ไม่ไกล พระนครมีสระน้ำอยู่สระหนึ่ง, ขอพระองค์

คุณวิเศษ ภาณุกัต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ราชา ตถา กาทเรสิ. นารโท เทวิล
 อามนุเตตวา “อาจริย มยา อิทธิยา
 วิสสุฏฺฐาย, สุริยสนฺดาเป อฏฺฐจหนฺเต,
 ตวั อุกเก นิมุชฺชิตวา อณฺเณ
 จาเนน อุตฺตริตวา กจฺเจยฺยาสี”ติ
 อาห. ตสฺส สุริยรํสีหิ
 สมฺมุฏฺฐมตฺโตว มตฺติกาปิณฺโท
 สตฺตธา ผลิ, โส นิมุชฺชิตวา
 อณฺเณ จาเนน ปลายติ.

สตฺถา อิมิ ธมฺมเทสนํ
 อาทริตวา “ตทา ภิกฺขเว ราชา
 อานนฺโท อโหสิ, เทวิลो ติสฺโส,
 นารโท อหเมว เอวํ ตทาเปส
 ทุพฺพโจเยวา”ติ วตฺวา ติสฺสตฺเถรํ
 อามนุเตตวา “ติสฺส ภิกฺขุโน หิ
 ‘อสุเกนาคํ อกุกฺกุโร, อสุเกน
 ปหฺโฏ, อสุเกน ชิโต, อสุโก เม
 ภณฺทํ อหาสี”ติ จินฺเตนฺตสฺส
 เวนฺนนาม น วุปลมฺมุติ, เอวํ
 ปน อนฺุปนฺนยฺหนฺตสฺเสว อุปสมฺมุติ”ติ

โปรดรับสั่งให้เทวิลดาบสนั้นยื่นทวนก่อน-
 ดินเหนียวไว้บนศีรษะแล้วแช่น้ำอยู่แค่คอ
 ในสระนั้นเกิด”. พระราชารับสั่งให้ทำ
 เหมือนอย่างนั้นแล้ว. นารทดาบสเรียก
 เทวิลดาบสมา แล้วกล่าวว่า “ท่าน
 อาจารย์ เมื่อกระผมคลายฤทธิ์แล้ว,
 เมื่อแสงอาทิตย์ตั้งขึ้น ขอท่านพึงดำลง
 ในน้ำแล้วโผล่ขึ้นโดยที่อื่น ไปเกิด”.
 ก่อนดินเหนียว(บนศีรษะ)ของเทวิลดาบส
 นั้น พอร์ศมีพระอาทิตย์ถูกต้องแล้วเทียว
 ก็แตกออกเป็น ๗ เสียง, เทวิลดาบส
 นั้นดำลงแล้วหนีไปโดยที่อื่น.

พระศาสดาครั้งทรงชักพระธรรม-
 เทศนานี้มาแสดงแล้วตรัสว่า “ภิกษุทั้ง-
 หลาย พระราชาในครั้งนั้นได้เป็น
 พระอานนท์ (ในบัดนี้), เทวิลดาบส
 (ในครั้งนั้น) ได้มาเป็นพระติสสะ(ใน
 บัดนี้), นารทดาบส(ในครั้งนั้น) ได้มา
 เป็นเราเอง (คือตถาคตในบัดนี้), แม้
 ในกาลนั้น พระติสสะนี้ก็เป็นผู้ว่ายาก
 อย่างนี้เหมือนกัน” ดังนี้แล้ว จึงตรัส
 เรียกพระติสสะเถระมาตรัสว่า “ดูก่อน
 ติสสะ ก็เมื่อภิกษุคิดอยู่ว่า ‘บุคคลโน้น

คุณวิเศษ ภาณุกถ:

สร้างคันฉับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วตวา อีมา คาทา อภาสิ

ได้ดำเรา, คนโน้นประหารเรา, คนโน้น
ได้ชนะเรา, คนโน้นได้ลักสิ่งของ ๆ เรา'
ดังนี้ ขึ้นชื่อว่าเวร ย่อมไม่เข้าไปสงบได้,
แต่เมื่อภิกษุไม่เข้าไปผูก (เวร)อยู่อย่างนี้
นั่นแล เวรย่อมเข้าไปสงบ” ดังนี้แล้ว
ทรงภาสิตพระคทาเหล่านี้ว่า

๓. “อกุโกจฉิ มัง, อวธิ มัง,
อชิณี มัง, อหาลิ เม,
เย จ ตัง อุปนยหนุติ,
เวรึ เตสึ น สมุมติ.

๓. “ก็ชนเหล่าใดเข้าไปผูกความโกรธ
นั้นไว้ว่า คนโน้นได้ดำเรา,
คนโน้นได้ดีเรา, คนโน้นได้ชนะ
เรา, คนโน้นได้ลักสิ่งของ ๆ เรา,
เวรของชนเหล่านั้น ย่อมไม่สงบ
ลงได้.

๔. อกุโกจฉิ มัง, อวธิ มัง,
อชิณี มัง, อหาลิ เม,
เย จ ตัง อนุปนยหนุติ,
เวรึ เตสุปสมุมติ”ติ.

๔. ส่วนชนเหล่าใด ไม่เข้าไปผูกความ
โกรธนั้นไว้ว่า คนโน้นได้ดำเรา,
คนโน้นได้ดีเรา, คนโน้นได้ชนะ
เรา, คนโน้นได้ลักสิ่งของ ของเรา,
เวรของชนเหล่านั้น ย่อมเข้าไป
สงบ”.

ตตถ อกุโกจฉิตติ อกุโกสิ.
อวชิตติ ปหริ. อชิณีติ กุฏสกุชชี
โอดารณน วา วาทปปฏิวาเทน
วา การนุตุตริยการณน วา มัง

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ได้ดำ
ได้แก่ ดำแล้ว. คำว่า ดีแล้ว ได้แก่
ประหารแล้ว. คำว่า ได้ชนะแล้ว
ได้แก่ ได้ชนะเราด้วยการอ้างพยานโอง

คุณวิเศษ ภาณุกัต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อเชสิ. อหาสีติ มม สนุดกั
 วดตุถาทิสุ ยั กิญจิทเว อวหริ.
 เย จ ตนุติ เยเกจิ เทวา
 วา มนุสฺสา วา คหฺภูจฺจา วา
 ปพฺพชิตา วา ตัม “อกุโกจฺฉิ
 มนุ”ติอาทิวตฺตูกั โกธั สภฺภูธฺร
 วย นทฺธินา ปฺติมจฺฉาทินิ วย
 จ กฺุสฺสาทิหิ ปฺนปฺนุ เวเจตฺวา
 อฺุปนฺยหนฺติ, เตสั สกี อฺุปนฺนุ
 เวรึ น สมฺมติ น วฺุสฺมฺมติ.

บ้าง ด้วยการกล่าวโต้ตอบโดยวาตะบ้าง
 ด้วยการกระทำให้ยิ่งกว่าการทำบ้าง.
 คำว่า ได้ลัก ได้แก่ ได้ลักบรรดา
 สิ่งของมีผ้าเป็นต้น บางอย่างซึ่งเป็น
 ของ ๆ เรานั้นเที่ยวไป. คำว่า ก็ชน
 เหล่าใดเข้าไปผูกความโกรธนั้นไว้
 ความว่า ชนเหล่าใดเหล่าหนึ่ง จะเป็น
 เทวดาหรือมนุษย์ก็ตาม คฤหัสถ์หรือ
 บรรพชิตก็ตาม ย่อมเข้าไปผูกความโกรธ
 นั้น คือมีวัตถุประสงค์ว่า “คนโน้น
 ได้ด่าเรา” เหมือนดังคนขับเกวียนขับ
 ทูบเกวียนด้วยชะเนาะ และเหมือนดัง
 คนหาปลาเอาวัตตุมีใบหญ้าคาเป็นต้นห่อ
 ปลาเน่าเป็นต้น บ่อย ๆ ฉะนั้น,
 เวรของชนเหล่านั้นซึ่งเกิดขึ้นแล้วครั้งเดียว
 ย่อมไม่สงบ คือย่อมไม่เข้าไปสงบ.

เย จ ตัม นฺุปนฺยหนฺติติ
 อสติยา อมนสิการวเสน วา
 กมฺมปจฺจเวกฺุขณวเสน วา เย ตัม
 อกุโกสฺสาทิวตฺตูกั โกธั “ตฺยาปิ โกจิ
 นิทฺุโทโส ปฺุริมภเว อกุกฺุฏฺโจะ
 ภวิสฺสติ, ปหฺโฏ ภวิสฺสติ กฺุฏฺสภฺขี
 โอตฺาเรตฺวา ชิตฺ ภวิสฺสติ, กสฺสจฺจิ

คำว่า ก็ชนเหล่าใดไม่เข้าไปผูก
 ความโกรธนั้น ความว่า ชนเหล่าใด
 ไม่เข้าไปผูกความโกรธนั้น คือมีคำด่า
 เป็นต้นเป็นที่ตั้ง ด้วยอำนาจการไม่ใส่ใจ
 เพราะระลึกไม่ได้บ้าง ด้วยอำนาจการ
 พิจารณาเห็นกรรมบ้าง อย่างนี้ว่า
 “คนบางคน หาโทษมิได้เลย แม้จัก

คุณวิเศษ ภาณุกัถ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เต ปสยฺห กิณฺจิ อจฺฉินฺนํ ภวิสฺสติ,
 ตสฺมา นิทฺโทโส หุตฺวาปิ อุกุโสภาทีนึ
 ปาปฺณาสี”ติ เอวํ น อุนฺนยฺหนฺติ.
 เตสํ ปมาเทน อุนฺนยฺหนฺนํปี เวรํ
 อิมินา อุนฺนยฺหนฺเนน นิรินฺธโน วย
 ชาตเวโท อุนฺนยฺหนฺนํตีติ.

ถูกท่านด่ามาแล้วในภพก่อน, ประหาร
 แล้วในภพก่อน ถูกอ้างพยานโกงชนะมา
 แล้ว ท่านคงจักข่มเหงแย่งชิงสิ่งของ
 อะไร ๆ ของใคร ๆ มาแล้ว, เพราะ
 ฉะนั้น ท่านถึงแม้ว่าจะเป็นผู้ไม่มีโทษ
 ก็ยังประสบคำพูดที่ไม่น่าปรารถนามี
 คำด่าเป็นต้น” ดังนี้บ้าง. เวรของชน
 เหล่านั้น แม้เกิดขึ้นแล้วด้วยความ
 ประมาท ก็ยอมเข้าไปสงบได้ ด้วยการ
 ไม่เข้าไปผูก(โกรธ)นี้ เหมือนไฟสิ้นเชื้อ
 แล้ว ก็ดับไป ฉะนั้นแล.

เทสณาปริโยसानเ สตสฺหสฺสภิกฺขุ
 โสตาปตฺติผลาทินิ ปาปฺณิสฺสุ.
 ธมฺมเทสณา มหาชนสฺส สาทฺติกา
 อโหสิ. ทุพฺพโจปี สุวโจ ชาโตติ.

ในกาลจบพระเทศนา ภิกษุ
 ประมาณหนึ่งแสนรูปได้บรรลุผลทั้งหลาย
 มีพระโสตาปัตติผลเป็นต้น. พระธรรม-
 เทศนาได้มีประโยชน์แก่มหาชน. พระ-
 ติสสเถระแม้เป็นผู้ว่ายาก ก็กลายเป็น
 คนว่าง่าย ดังนี้แล.

ติสฺสตุเถรวตฺตํ ตติยํ.

เรื่องพระติสสเถระที่ ๓ จบ.

คุณวิเศษ ภาณุกัต

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๔. กาพย์กัจจिनียา อุปุปตฺติวตฺตฺ

๕. น หิ เวเรน เวรานิ,
สมมฺนตฺธ กุทาจนํ,
อเวเรน จ สมมฺนตฺติ,
เอส ธมฺโม สนนฺตโน.

๔. เรื่องความอูบัติของ นางกาพย์กัจจินีย

๕. จริงอยู่ เวรทั้งหลายในโลกนี้ ย่อม
ไม่เข้าไปสงบ ได้ด้วยการจงเวร
ในกาลไหน ๆ แต่เวรทั้งหลายย่อม
สงบระงับได้ ด้วยการไม่จงเวร
ธรรมนี้เป็นของเก่า.

๔. กาฬยักษิณียา อุปฺปตฺติวตฺตฺ

“น หิ เวเรน เวนาณี”ติ
 อิมํ ฐมฺมเทสนํ สตฺถา เขตฺวเน
 วิหรนฺโต อญฺจตรํ วนฺณมิตฺถิ อารพฺภ
 กเถสิ.

เอโก กิร กุญฺญมฺพิกปฺตฺโต ปิตริ
 กาลกเต, เขตฺเต จ ฆเร จ
 สพฺพกมฺมานิ อตฺตนาเว กโรนฺโต
 มาตรํ ปฏิชฺคฺคิ. อถสฺส มาตา
 “กุมาริกํ เต ตาต อานฺเนสฺสามิ”ติ
 อาห.

“อมฺม มา เอวํ วเทถ,
 อหํ ยาวชิวํ ตฺมุห ปฏิชฺคฺคิสฺสามิ”ติ.
 “ตาต เขตฺเต จ ฆเร จ กิจฺจํ
 ตฺวเมว กโรสิ, เตน มยฺหํ จิตฺตสฺสขํ
 น โหติ, อานฺเนสฺสามิ เต”ติ. โส
 ปุณฺปุณฺํ ปฏิกฺขิปิตฺวา ตฺนุหิ อโหสิ.
 สธา เอกํ กุลํ คนฺตุกามา เคหา
 นิกฺขมิ.

๔. เรื่องความอับดีของ
 นางกาฬยักษิณี

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 พระเชตวัน ทรงปรารภหญิงหมั้นคนหนึ่ง
 ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า “จริงอยู่
 เวย่อมไม่ระงับด้วยการจองเวร” ดังนี้
 เป็นต้น.

ดังได้สดับมา บุตรกุญฺญมฺพิกคนหนึ่ง
 เมื่อบิดาทำกาละ (ตาย) แล้ว, ทำ
 การงานทุกอย่าง (ทั้ง) ในนาและในบ้าน
 ด้วยตนเอง เลี้ยงดูมารดา. ที่นั่น
 มารดาได้บอกแก่เขาว่า “พ่อ แม่จัก
 นำนางกุมาริกามาให้เจ้า”.

ลูกชายกล่าวตอบว่า “แม่ คุณแม่
 อย่าพูดอย่างนี้เลย, ฉันจักเลี้ยงดูแม่ไป
 ตลอดชีวิต”. มารดาได้กล่าวกับเขาว่า
 “พ่อเอ๋ย เจ้าคนเดียวเท่านั้นทำการงานอยู่
 (ทั้ง) ในนาและในบ้าน, เพราะเหตุนั้น
 แม่จึงไม่มีความสบายใจเลย, แม่จักนำ
 นางกุมาริกามาให้เจ้า”. ลูกชายนั้นห้าม
 (มารดา) หลายครั้งหลายคราว จึงได้

คุณวิเศษ ภาณุกัถ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อถ นํ ปุตฺโต “กตรํ กุลํ
 คจฺจนฺตา”ติ ปุจฺจติวาทา “อสุกนฺนามา”ติ
 วุตฺเต, ตตฺถ คมนํ ปฏฺิเสเชตฺวา
 อตฺตโน อภิรฺจติ กุลํ อาจิกฺขิ.
 สวา ตตฺถ : คนฺตฺวา กุมาริกํ
 วาเรตฺวา ทิวสํ ววตฺถเปตฺวา ตํ
 อาเนตฺวา ตสฺส มเร อกาสิ. สวา
 วณฺณา อโหสิ. อถ นํ มาตา
 “ปุตฺต ตวํ อตฺตโน รุจฺยา กุมาริกํ
 อาณาเปสิ, สวา อิทานิ วณฺณา
 ชาตา, อปุตฺตกํ กุลํ วินสฺสติ
 ปเวณิ น มฺภฺิยติ, เตน อณฺณํ
 เต กุมาริกํ อาเนสฺสามิ”ติ. เตน
 “อลํ อมฺมา”ติ วุจฺจมานาปิ ปุณฺปุณฺ
 กเถสิ.

วณฺณิตฺถิ ตํ กถํ สุตฺวา
 “ปุตฺตา นาม มาตาปิตุณฺ วณฺ

นิงฺเสย. มารดาณฺนํ ประสงฺกจฺจะไปยง
 ตระกฺกุลหนึ่ ง จึงออกจากรือน.

ลําดับนั้น ลูกชายจึงถามมารดา
 นั้นว่า “คุณแม่ จะไปสู่ตระกูลไหน
 เล่า ?” เมื่อมารดากล่าวว่า “จะไปสู่
 ตระกูลชื่อนั้น”, จึงห้ามการไปใน
 ตระกูลนั้น แล้วบอกตระกูลที่ตนชอบใจ.
 นางจึงได้ไปในตระกูลนั้น ได้ขอนาง
 กุมาริกาแล้วกำหนดวัน(แต่งงาน) นำ
 นางกุมาริกานั้นมาไว้ในเรือนของลูกชาย.
 นางกุมาริกานั้น ได้เป็นหญิงหมั้น.
 ลำดับนั้น มารดาจึงพูดกับลูกชายว่า
 “ลูกเอ๋ย เจ้าให้แม่นำนางกุมาริกามา
 ตามความชอบใจของเจ้าแล้ว บัดนี้
 นางกุมาริกานั้นได้เป็นหมั้นเสีย, ตระกูล
 ที่ไม่มีบุตรย่อมจะฉิบหาย เชื้อสายย่อม
 ไม่สืบต่อไป, เพราะฉะนั้น แม่จักนำ
 นางกุมาริกาคนอื่นมาเพื่อเจ้า” ดังนี้
 แม้ถูกลูกชายนั้นห้ามอยู่ว่า “อย่าเลยแม่”
 ก็ยังกล่าวอย่างนั้นอยู่บ่อย ๆ .

หญิงหมั้นได้ฟังคำนั้นแล้วคิดว่า
 “ธรรมดาบุตรทั้งหลาย ย่อมไม่อาจจะ

คุณวิเศษ ภาณุกถ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อติภุมมิตุ น สกุกโณติ, อิทานิ
 อณฺเฏ วิชายนี อิตถิ อาเนตฺวา
 มํ ทาสีโกเคน ภูณฺชิสฺสติ ยนฺนุนาหํ
 สยเมวเกํ กุมารี อาเนยฺยนุ”ติ
 จินฺเตตฺวา เอกํ กุลํ คนฺตฺวา
 ตสฺสตุถาย กุมาริกํ วาเรตฺวา
 “กินฺนาเมตํ อมฺม วเทสิ”ติ เตหิ
 ปฏิภุชิตฺตา “อหํ วณฺณา, อปฺตฺตํ
 กุลํ วินสฺสติ, ตุมฺหากํ หิ ธีตา
 ปฺตฺตํ ปฏิลภิตฺวา กุญฺมพฺสฺส สามินิ
 ภวิสฺสติ, เทถ ตํ มยฺหํ สามิกสฺสา”ติ
 ยาจิตฺวา สมฺปฏิจฺฉาเปตฺวา อาเนตฺวา
 สามิกสฺส ฆเร อกาสิ.

อถสฺสา เอตทโหสิ “สจายํ
 ปฺตฺตํ วา ธีตรํ วา ลภิสฺสติ,
 อยเมว กุญฺมพฺสฺส สามินิ ภวิสฺสติ,
 ยถา ทารกํ น ลภิสฺสติ, ตเถว
 กาทุํ วญฺญติ”ติ.

อถ นํ ออาห “อมฺม ยทา
 เต กุจฺฉิยํ คพฺโภ ปติฏฺฐาติ, ตทา
 เม อารโจะยฺยาสิ”ติ. สทา “สาธู”ติ

ล่วงเกินคำมารดาบิดาได้, บัดนี้ แม่ผู้
 จักนำหญิงคนอื่นซึ่งไม่เป็นหมั้นมา คง
 จะใช้สอยเราอย่างทาสี ถ้าอย่างไร
 เราพึงนำนางกุมาริกาคนหนึ่งมาเสียเอง
 ดีกว่า” ดังนี้แล้ว จึงไปยังตระกูลหนึ่ง
 ขอนางกุมาริกา เพื่อประโยชน์แก่สามี
 ถูกพวกชนในตระกูลนั้นคัดค้านว่า “แม่
 หล่อนพูดอะไรเช่นนั้น” ดังนี้ ก็อ้อนวอนว่า
 “ดิฉันเป็นหญิงหมั้น, ตระกูลที่ไม่มีบุตร
 ย่อมฉิบหาย, กิธิดาของพวกท่านได้บุตร
 แล้ว จักเป็นเจ้าของทรัพย์สมบัติ, ขอ
 พวกท่านจงยกธิดาของท่านให้แก่สามีของ
 ดิฉันเถิด” ทำให้ตระกูลนั้นยอมรับแล้ว
 จึงได้นำมาไว้ในเรือนของสามี.

ต่อมา นางได้มีความปริวิตกว่า
 “ถ้าหญิงคนนี้ จักได้บุตรหรือธิดาไซ้,
 นางจักเป็นเจ้าของทรัพย์สมบัติแต่ผู้เดียว,
 ควรที่เราจะทำให้นางไม่ได้ทารกนั้น-
 เทียว”.

ที่นั่น หญิงหมั้นจึงกล่าวกะนางนั้น
 ว่า “แน่ะแม่ ในเวลาที่เจ้าตั้งครรภ์
 เจ้าต้องบอกแก่ฉัน”. นางก็ตอบรับว่า

คุณศุภิสรา กิตฺวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปฏิสุณิตวา คพฺภะ ปติฏฺฐิตะ,
 ตสฺสา อารุเจสิ. ตสฺสา ปน
 สาเยว นิจุจฺ จยาคุมตฺตํ เทติ.
 อถสฺสา อหาราเรเนว สทฺธิ
 คพฺภปาตนะสชฺชํ อทาสิ. คพฺโภ
 ปตติ. ทฺติยํปี คพฺภะ ปติฏฺฐิตะ,
 อารุเจสิ. อิตรา ทฺติยมฺปี ตเถว
 ปาเตสิ.

อถ นํ ปฏฺวิสฺสกิตฺติโย ปุจฺฉิสฺสุ
 “กจฺจึ เต สปตฺติ อนฺตรายํ
 กโรตี”ติ. สทา ตมตฺตํ อารุเจตฺวา
 “อนฺธพาละ กสฺมา เอวมกาสิ, อยํ
 ตว อิสฺสรียภเยน คพฺภปาตนะสชฺชํ
 โยเชตฺวา เทติ, เตเน เต คพฺโภ
 ปตติ, มา ปุน เอวมกาสี”ติ วุตฺตา
 ตติยวาเร น กเถสิ. อถสฺสา
 อิตรา อุทฺรํ ทิสฺวา “กสฺมา มยฺหํ
 คพฺภสฺส ปติฏฺฐิตภาวํ น กเถสิ”ติ
 วตฺวา “ตวํ มํ อานะตฺวา เทว
 วาเร คพฺภํ ปาเตสิ, กิมตฺตํ ตฺยฺหํ
 กเถมี”ติ วุตฺเต “นฏฺฐาทานิมี”ติ

“ได้จ๊ะ” เมื่อตั้งกรรมแล้ว, ก็ได้บอก
 (เรื่องนั้น)แก่หญิงหมั้นนั้น. ก็หญิงหมั้น
 นั้นเที่ยวยอมให้ข้าวต้มข้าวสวยแก่นางเป็น
 ประจำ. ลำดับนั้น หญิงหมั้นได้ให้ยา
 สำหรับทำกรรมให้ตกไปผสมกับอาหาร
 แก่นาง. กรรมจึงแท้ง. เมื่อกรรมตั้ง
 แล้วแม้ครั้งที่ ๒ นางก็ได้บอก (เรื่องนั้น)
 แก่หญิงหมั้น. หญิงหมั้นก็ได้ทำกรรม
 ให้ตกไป ด้วยอุบายอย่างนั้นเหมือนกัน
 แม้ครั้งที่ ๒.

ที่นั่น พวกหญิงที่คุ้นเคยกันได้
 ถามนางนั้นว่า “หญิงร่วมสามีทำอันตราย
 แก่หล่อนบ้างหรือเปล่า?”. นางจึงบอก
 ความนั้นแล้ว ถูกพวกหญิงเหล่านั้น
 กล่าวว่า “หญิงโง่เง่า ทำไม? หล่อน
 จึงได้ทำกรรมอย่างนั้นเล่า? หญิงหมั้น
 นี้ประกอบยาสำหรับทำกรรมให้ตกไป
 ให้แก่หล่อน เพราะกลัวหล่อนจะเป็นใหญ่,
 เพราะเหตุนั้น กรรมของหล่อนจึงแท้ง,
 หล่อนอย่าได้ทำอย่างนี้อีก” ดังนี้ ใน
 วาระที่ ๓ จึงไม่บอก. ต่อมา หญิงหมั้น
 ได้แลเห็นท้องของนาง จึงกล่าวว่า
 “เหตุไร? หล่อนจึงไม่บอกแก่ฉันว่า

คุณศุภิสรา คีตวศิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

จินุเตตวา ตสฺสา ปมาทํ โอลิเกนฺตี
 ปรีณเต คพฺภ, โอลาสํ ลภิตฺวา
 ภสชฺชํ โยเชตฺวา อทาสิ. คพฺภ
 ปรีณตตฺตา ปตฺติตุํ อสกุโกนฺโต ติริยํ
 นิปชฺชติ, ติปุพา ขรา เวทนา
 อปฺปชฺชติ, ชีวิตกฺขยํ ปาปฺปณิ.

ตั้งกรรม” เมื่อภรรยาคนที่ ๒ กล่าวว่า
 “หล่อนนำฉันมาได้ทำกรรมฉันให้ตก
 (แห่ง) แล้ว ๒ คราว, ฉันจะบอก
 แก่หล่อนเพื่ออะไรกัน” จึงคิดว่า “บัดนี้
 เราฉิบหายแล้ว” จึงคอยดูความพลั้งเพลอ
 ของนางอยู่ เมื่อกรรมแก่เต็มที่แล้ว, จึง
 ได้โอกาสประกอบยาให้. เพราะว่า
 กรรมแก่แล้ว กรรมจึงไม่อาจจะตก
 (แห่ง) จึงนอนขวาง(ช่องคลอด) เวทนา
 กล้าแข็งเกิดขึ้นแล้ว, นางได้ถึงความ
 สิ้นชีวิตแล้ว.

สา “นาสิตมฺหิ ตยา, ตฺวเมว
 มํ อานेतฺวา ตโย ทารเก
 นาเสสิ, อิทานิ สยํ นสฺสิสฺสสามิ,
 อิตฺทานิ จุตฺตา ยกฺขิณี หุตฺวา
 ตว ทารเก ขาทิตฺตุํ สมตฺถา
 หุตฺวา นิพฺพตฺเตยฺยน”ติ ปตฺถณฺ
 จเปตฺวา^๑ กาลํ กตฺวา ตสฺมีเยว
 เกเห มชฺชาริ หุตฺวา นิพฺพตฺติ.
 อิตฺรปี สามิโก คเหตฺุวา “ตยา
 เม กุลฺลฺปะจฺเชโท กโต”ติ วตฺวา

นางตั้งความปรารถนาว่า “มัน
 ให้เราฉิบหายแล้ว มันนั้นเที่ยวนำเรา
 มาแล้ว ทำทารกให้ฉิบหายถึง ๓ คน
 แล้ว, บัดนี้ ตัวเราเองจักฉิบหาย เรา
 จุติจากอภัพนี้แล้วพึงเกิดเป็นนางยักษ์ณี
 สามารถจะเคี้ยวกินทารกของมันเถิด”
 ดังนี้ ก็ตาย บังเกิดเป็นนางแมวในเรือน
 นั้นเอง. สามิจับหญิงหมั้นแล้วกล่าวว่า
 “เจ้าได้ทำการตัดตระกูลของเรา” ดังนี้
 แล้วจึงเอาอวัยวะมีศอกและเข้าเป็นต้น

^๑ น. ปฏฺชเปตฺวา.

กบฺปรชณฺณกาทีหิ สุโปถิตํ โปถเสสิ.
 สา เตเนวาพาธเนน กาลํ กตฺวา
 ตตฺถเวท กุกฺกุฏี หุตฺวา นิพฺพตฺติ.

กุกฺกุฏี น จิรสฺเสว อณฺุทานิ
 วิชಾಯิ. มชฺชาริ อากนฺตุวา ตสฺสา
 อณฺุทานิ ขาทิ. ทฺุติยมฺปิ ตติยมฺปิ
 ขาทิเยว. กุกฺกุฏี “ตโย วาเร
 อณฺุทานิ ขาทิตฺวา อิทานิ มํปิ
 ขาทิตฺุกามาสิ, อิโตทานิ จุตฺตา
 สฺปฺตฺตํ ตํ ขาทิตฺุ ลภฺยฺยนฺ”ติ
 ปตฺถนํ กตฺวา ตโต จุตฺตา ทีปนี
 หุตฺวา นิพฺพตฺติ. อิตราปี มิตฺติ
 หุตฺวา นิพฺพตฺติ. ตสฺสา วิชายนกาเล
 ทีปนี อากนฺตุวา ตโย วาเร
 ปฺตฺตเก ขาทิ.

มิตฺติ มรณกาเล “อิมาย เม
 ติกฺขตฺตุํ ปฺตฺตา ขาทิตํ, อิทานิ
 มํ ขาทิสฺสติ, อิโตทานิ จุตฺตา
 เอตํ สฺปฺตฺตํ ขาทิตฺุ ลภฺยฺยนฺ”ติ
 ปตฺถนํ กตฺวา กาลํ กตฺวา ยกฺขินี

ทฺุบตีให้บอบช้ำหนัก. หญิงหมั้นนั้นได้
 ตายลง เพราะความเจ็บปวดนั้นนั่นเอง
 แล้วได้บังเกิดเป็นแม่ไก่ในเรือนนั้นนั้น-
 เทียว.

จำเนียรกาลไม่นาน แม่ไก่ได้
 ออกไข่หลายฟอง. นางแมวก็กมาเคี้ยวกิน
 ฟองไข่ของแม่ไก่นั้น. ถึงครั้งที่ ๒
 ถึงครั้งที่ ๓ มันก็ได้เคี้ยวกินเสียเหมือนกัน.
 แม่ไก่จึงทำความปรารภว่า “มันได้
 เคี้ยวกินฟองไข่ของเราถึง ๓ คราวแล้ว
 บัดนี้ (มัน)ต้องการจะกินแม่ตัวเรา,
 บัดนี้ เราจตุจากอัทธภาพนี้แล้ว ฟังได้
 เคี้ยวกินตัวมันพร้อมกับลูกของมัน” ดังนี้
 แล้ว ก็จตุจากอัทธภาพนั้นแล้ว ก็ไปเกิด
 เป็นแม่เสือเหลือง. ฝ่ายแม่แมว ได้ไป
 บังเกิดเป็นแม่เนื้อ. ในเวลาที่แม่เนื้อนั้น
 คลอดลูก แม่เสือเหลืองมาแล้วได้เคี้ยวกิน
 พวกลูก ๆ (ของแม่เนื้อ)เสีย ๓ คราว.

เมื่อเวลาใกล้จะตาย แม่เนื้อได้ทำ
 ความปรารภว่า “แม่เสือเหลืองนี้
 ได้เคี้ยวกินลูกของเราเสีย ๓ คราวแล้ว,
 บัดนี้ มันจักเคี้ยวกินตัวเรา, บัดนี้เรา
 จตุจากอัทธภาพนี้แล้ว ฟังได้เคี้ยวกิน

คุณสุภิสรา กิตฺวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

คนดูวา วิชาญ.

ดทา สา ยกษิณี อุทกวาร์
คตา โหติ. เวสสุวรรณสส หิ
ยกษิณีโย วาเรน อโนตตตโต^๑
สีสปรมฺปราย อุทกั ออาหารนฺติ. ตา
จตุมาสจฺจเยนปี ปญฺจมาสจฺจเยนปี
มฺจฺจนฺติ. อปรา กิลนฺตกายา
ชีวิตกฺขยฺปี ปาปฺพนฺติ. สา ปน
อุทกวาร์โต มฺจฺตมตฺตาว เวเคน
ชมฺร คนฺดูวา “กุหิ เม
สหายิกา”ติ ปุจฺฉิ. “ตสฺสา อิมสฺมี
จาเน ชาตทวารเก ยกษิณี ขาทติ,
ตสฺมา กุลเกหิ คตา”ติ. สา “ยตฺถ
วา ตตฺถ วา คจฺจตฺถ, น เม
มฺจฺจิสฺสตี”ติ เวรเวคสมฺมุสฺสาหิตา
นคฺรามีมุขา ปกฺขนฺทิ.

เราเสีย ๒ คนไปแล้ว ฉันจักไปสู่เรือน
แห่งตระกูลของฉันตลอดบุตร” ดังนี้แล้ว
จึงไปสู่เรือนตระกูล ตลอดบุตรในที่นั้น.

ในกาลนั้น นางยกษิณีนั้นได้ถึง
คราวตักน้ำ. จริงอยู่ นางยกษิณีทั้งหลาย
ต้องตักน้ำจากสระอโนดาต โดยใช้ศีรษะ
ทูนตามวาระเพื่อทำเวสสุวรรณ. โดย
ล่วงพัน ๔ เดือนบ้าง โดยล่วงพัน ๕
เดือนบ้าง พวกนางยกษิณีเหล่านั้นจึง
จะพัน (จากเวร). พวกนางยกษิณี
เหล่านี้มีร่างกายบอบช้ำถึงความสิ้นชีวิต
ไปบ้าง. ส่วนนางยกษิณีนั้นพอพ้นจาก
คราวตักน้ำเที่ยว รีบวิ่งไปสู่เรือนถามว่า
“หญิงสหาย ของฉันอยู่ที่ไหน?”.
พวกชาวบ้านจึงบอกว่า “พวกทารก
ของนางซึ่งคลอดในที่นี้ นางยกษิณีได้
กินเสีย, เพราะฉะนั้น นางจึงไปสู่เรือน
แห่งตระกูล”. นางยกษิณีนั้นคิดว่า “เขา
ไปในที่ไหน ๆ ก็ตามเถิด, เขาจักไม่พ้น
ไปจากเรา” ดังนี้แล้ว ถูกกำลังแห่งเวร
ให้อาจอหาญแล้ว รุ่งมุ่งหน้าไปสู่พระนคร.

^๑ ฉ. อโนตตคตทโต.

อิตรปิ นามกหนดิวเส ทารกั
 นุหาเปตฺวา นามํ กตฺวา “สามิ
 อิทานิ สกั มรํ กจฺจามา”ติ
 ปุตุตํ อาทาย สามิเกน สทฺธิ
 วิหารมชฺฉคเตน มคฺเคน กจฺจนฺตี
 ปุตุตํ สามิกสฺส ทตฺวา วิหาร-
 โปกฺขรณียํ นุหายิตฺวา อุตฺตริตฺวา
 ปุตุตํ กเหตุวา สามิเก นุหายนฺเต
 ปุตุตํ ปายมานา จิตา ยกฺขินี
 อากจฺจนฺตี ทิสฺวา สมฺชานิตฺวา
 “สามิ เวเคนเหหิ, สามิ เวเคนเหหิ,
 อัยฺ สา ยกฺขินี”ติ อจฺจาสทฺทํ
 กตฺวา ยาว ตสฺสาคมนํ สณฺจาเรตุํ
 อสกุโกนฺตี นิวตฺติตฺวา อนฺโตวิหารา-
 ภิมุขี ปกฺขนฺทึ.

ตสฺมี สมเย สตุถา ปฺริสมชฺฉเ
 ฐมฺมํ เทเสสิ. สา ปุตุตํ
 ตถาคตสฺส ปาทปิฏฺเจ นิปชฺชาเปตฺวา
 “ตุมฺหากํ มยา เอส ทินฺโน,
 ปุตุตสฺส เม ชีวิตํ เทถา”ติ อาห.
 ทวารโกฏฺจเก อธิวตฺโต สุมนเทโว
 ยกฺขินียา อนฺโต ปฺริสิตุํ นาทาสิ.
 สตุถา อานนฺทตฺเถรํ อามนฺเตตฺวา

ฝ่ายนางกุลธิดา ในวันตั้งชื่อเด็ก
 ให้เด็กอาบน้ำแล้วตั้งชื่อเสร็จแล้ว จึง
 กล่าวกับสามีว่า “พี่ บัดนี้เราพากันไป
 สู่วีรณของเราเถิด” จึงอุ้มบุตรไปกับสามี
 ตามทางซึ่งตัดผ่านกลางวิหาร ให้บุตร
 แก่สามีแล้วอาบน้ำในสระโบกขรณีใกล้
 วิหาร เสร็จแล้วขึ้นมารับบุตร เมื่อ
 สามีกำลังอาบน้ำอยู่, ยืนให้บุตรตีมนม
 อยู่ แลเห็นนางยักษ์ณีกำลังมา จำได้
 แล้วจึงร้องเรียกดังลั่นว่า “พี่ มาเร็ว ๆ
 เข้าเถิด, รีบมาเร็ว, ผู้นี้คือนางยักษ์ณี
 ตนนั้น” ดังนี้แล้ว ไม่อาจจะยืนรออยู่
 จนสามีนั้นมาได้ จึงกลับวิ่งมุ่งหน้าสู่
 ภายในวิหาร.

ในสมัยนั้น พระศาสดาทรงแสดง
 ธรรมในท่ามกลางบริษัท. นางกุลธิดา
 นั้นให้บุตรนอนลงแทบหลังพระบาทของ
 พระตถาคตแล้ว กราบทูลว่า “บุตร
 คนนี้ ข้าพระองค์มอบถวายพระองค์แล้ว,
 ขอพระองค์โปรดประทานชีวิตให้แก่บุตร
 ของข้าพระองค์ด้วยเถิด”. สุมณฑผู้สิง
 อยู่แล้วที่ซุ้มประตู ไม่ยอมให้นางยักษ์ณี

คุณสุภิสรา กิตฺตวสิน

สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“คจฺฉานนฺท นํ ยกฺขิณี ปกฺโกสหาหิ”ติ
อาห. เถโร ตํ ปกฺโกสิ. อิตรา
“อัย ฆนฺเต อากจฺฉตี”ติ อาห.

เข้าไปภายใน. พระศาสดาตรัสเรียก
พระอานนทเถระมา แล้วตรัส(สั่ง)ว่า
“อานนท เธอจงไป, เรียกนางยักษิณี
มา”. พระเถระเรียกนางยักษิณีนั้น
มาแล้ว. นางกุลธิดากราบทูลว่า “ข้าแต่
พระองค์ผู้เจริญ นางยักษิณีนี้ ย่อมมา”.

สตฺถา “เอตุ มาสทฺทหมกาสิ”ติ
วตฺวา ตํ อากนฺตฺวา จิตํ
“กสฺมา เอวํ กโรสิ, สเจ หิ
ตุเมห มาทิสฺสส พุทฺธสฺส สมมุขีภาวํ
นาคมิสฺสถ, อหินฺกุลานํ วिय เวรํ
อจฺฉนฺทนนํ วिय กาโกพฺพกานํ
วिय จ กปฺปญฺจิติกํ โว เวรํ
ภวิสฺสตี, กสฺมา เวรปฺปฏิเวรํ
กโรถ, เวรํ หิ อเวเรน อุปสมฺมตี,
โน เวเรนา”ติ วตฺวา อิมํ คาถมาห

พระศาสดาตรัสว่า “นางยักษิณี
จงมาเถิด, เธออย่าได้ส่งเสียง” ดังนี้แล้ว
ตรัสกะนางยักษิณีนั้นผู้มาขึ้นอยู่แล้วว่า
“เหตุไร ? เธอจึงทำอย่างนี้เล่า, ก็
ถ้าเธอทั้ง ๒ คน จะไม่ได้มาสู่เฉพาะ-
หน้าของพระพุทธเจ้าผู้เช่นเราไซ้ไร, เวร
ของเธอทั้ง ๒ จักตั้งอยู่ชั่วกัป เหมือน
เวรของงูกับพังพอน เหมือนของหมึกกับ
ไม้สคร้อ และเหมือนของกากับนกเค้า
ฉะนั้น เหตุไร ? พวกเธอจึงทำการ
จองเวรกันเล่า ? เพราะเวรย่อมเข้าไป
สงบด้วยการไม่จองเวร, เวรย่อมไม่
เข้าไปสงบด้วยการจองเวร” ดังนี้แล้ว
จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

๕. “น หิ เวเรน เวรานิ
สมฺมนฺตีธ กุทาจนํ,
อเวเรน จ สมฺมนฺตี,

๕. “จริงอยู่ เวรทั้งหลายในโลกนี้ ย่อม
ไม่เข้าไปสงบได้ ด้วยการจองเวร
ในกาลไหน ๆ แต่เวรทั้งหลายย่อม

คุณศุภิสรา กิตวคิน
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เอส ฐมโม สนนตโน”ติ.

สงบระงับได้ ด้วยการไม่จองเวร
ธรรมนี้เป็นของเก่า”.

ตตถ น หิ เวเรนาติ
ยถา หิ เขฬสิญจมาณิกาทีอสุจิมกขิตต์
จันน์ เตเหว อสุจีหิ โธวนุโตปี
สุทฐ์ นิคคณฺฐ์ กาคฺคฺ น สกุกโกติ,
อถโข ตํ จันน์ ภิกฺขุโยโส มตฺตตาย
อสุทฺถตฺตรณฺจ ทฺคฺคณฺฐตฺตรณฺจ โหติ,
เอวเมว อกุกโกสนตํ ปจฺจกุกโกสนโต
ปฺพรนตํ ปฏฺฐิปฺพรนโต เวเรน เวร
วูปสมตฺตํ น สกุกโกติ, อถโข
ภิกฺขุโย ภิกฺขุโย เวรเมว กโรติ.
อิติ เวรานิ นาม เวเรน
กิสฺสมิณฺจิจิ กालเ น สมฺมมฺนฺติ, อถโข
วทฺถมฺนฺติเยว.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า จริงอยู่
เวรย่อมไม่ระงับด้วยการจองเวรเป็นต้น
ความว่า เหมือนอย่างว่า บุคคลแม้ล้าง
อยู่ซึ่งที่เปื้อนแล้วด้วยของไม่สะอาด มี
น้ำลายและน้ำมูกเป็นต้น ด้วยของไม่
สะอาดเหล่านั้นนั้นแหละก็ไม่อาจทำ(ที่นั่น)
ให้หมดจด ให้หายเหม็นได้, โดยที่แท้
ที่นั่นกลับเป็นที่ไม่หมดจดกว่า และมี
กลิ่นเหม็นยิ่งกว่าเก่าเสียอีก ฉะนั้น,
บุคคลด่าตอบผู้ที่ด่าอยู่ ประหารตอบผู้ที่
ประหารอยู่ ก็ย่อมไม่อาจจะยังเวรให้
เข้าไประงับด้วยการจองเวรได้, ที่แท้ เขา
ย่อมก่อเวรนั้นเที่ยวให้ยิ่ง ๆ ขึ้น ฉะนั้น
นั้นเที่ยว. ด้วยประการดังกล่าว มาฉะนั้น
ขึ้นชื่อว่าเวรทั้งหลาย ย่อมไม่ระงับ
ด้วยเวรในกาลไหน ๆ, โดยที่แท้ เวร
ทั้งหลายย่อมเจริญนั้นเที่ยว.

อเวเรน จ สมฺมมฺนฺติติ ยถา
ปนํ ตานิ เขฬาทินิ อสุจีนิ
วิปฺปสนฺนเนน อุกฺกเณ โธวียนานานิ

คำว่า ย่อมระงับด้วยความไม่มี
เวร ความว่า เหมือนอย่างว่าของไม่
สะอาด มีน้ำลายเป็นต้นเหล่านั้น อัน

คุณสุภิสรา ศีตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วินสฺสนฺตฺติ, ตํ จานํ สุทฺธํ
 โหติ นิคฺคณฺธํ, เอวเมว อเวเรน
 ขนฺตฺติเมตฺตโตทเกน โยนิโสมนสิกาเรน
 ปจฺจเวกฺขณฺเนน เวรานิ วุปสมฺมมฺนฺตฺติ
 ปฏิปฺปสฺสสมฺภนฺตฺติ อภาวํ กจฺจณฺตฺติ.

บุคคลล้างด้วยน้ำใส ย่อมหาย(กลิ่นเหม็น)
 หหมดได้, ที่ตรงนั้นย่อมเป็นที่สะอาด
 ไม่มีกลิ่นเหม็น ฉันทิ, เวรทั้งหลายก็
 ย่อมระงับ คือ เข้าไปสงบ ได้แก่ถึง
 ความไม่มีอยู่ ด้วยการไม่จองเวร คือ
 ด้วยน้ำคือขันติและเมตตา ด้วยโยนิโส-
 มนสิการ(ทำไว้ในใจโดยแยบคาย) (และ)
 ด้วยการพิจารณา ฉันทินั้นนั้นเทียว.

เอส ธมฺโม สนนฺตโนติ
 เอส อเวเรน เวรวุปสมฺนสงฺขาโต
 โปราณโก ธมฺโม สพฺเพสํ
 พุทฺธปจฺเจกพุทฺธชฺเฌนาสวานํ คตมคฺโคติ.

คำว่า **ธรรมนั้นเป็นธรรมเก่า**
 ความว่า ธรรมนี้ คือ ที่นับว่าความ
 ระงับการจองเวรด้วยการไม่จองเวร เป็น
 ของเก่า คือเป็นมรรคา(หนทาง)ที่พระ-
 พุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าและพระ
 ชีนาสพทุก ๆ พระองค์ดำเนินไปแล้ว.

คาคาปรีโยसानเ สากฺกฺขินิ
 โสตาปตฺติผล ปตฺติจฺหิ. สมฺปตฺต-
 ปรีสาย สาทฺตฺติกา ธมฺมเทสนา
 อโหสิ.

ในเวลาจบพระคาถา นางยักษิณี
 นั้น ได้ตั้งอยู่ในพระโสดาปัตติผล. พระ-
 ธรรมเทศนาได้มีประโยชน์แก่บริษัทผู้
 ประชุมกันแล้ว.

สตฺถา ตํ อิตฺถิ อาก
 “เอติสฺสา ตว ปุตฺตํ เทหิ”ติ.
 “ภายามิ ภนฺเต”ติ. “มา ภายิ,
 นตฺถิ เต เอตํ นิสฺสาย ปรีปนฺโน”ติ.

พระศาสดาตรัสกับหญิงนั้นว่า
 “เธอจงให้บุตรของเธอแก่นางยักษิณีนั้น
 เกิด”. นางได้กราบทูลว่า “หม่อมฉัน
 กลัว พระเจ้าข้า”. พระศาสดาได้

คุณศุภิสรา คีตวคิน
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สา ปุตต์ ตสสา อทาสี. สา
 ตํ คเหตุวา จุมพิตวา อาลึงคิตวา
 ปุณ มาตยูเว ทตวา โรทิตุ อารภิ.

อถ นํ สตุถา “กิเมตนุ”ติ
 ปุจฺฉิ. “ภนฺเต อหํ ปุพฺเพ ยถา
 ตถา ชีวิทํ กปฺเปตฺติ กุจฺฉิปุริ
 นาลตฺถํ . อิทานิ กถํ ชีวิสฺสามิ”ติ.

อถ นํ สตุถา “มา จินฺตยิ”ติ
 สมฺมสฺสาเสตฺวา ตํ อิตฺถิ อห
 “อิมํ เนตฺวา อตฺตโน เกเห
 นิวาสาเปตฺวา อคฺคยาคุภตฺเตหิ
 ปฏฺิซฺคฺคาหิ”ติ. สา ตํ เนตฺวา
 ปิฏฺจิวฺเส ปติฏฺจาเปตฺวา . อคฺคยาคุ-
 ภตฺเตหิ ปฏฺิซฺคฺคิ.

ตรัสพลอบว่า “เธออย่างกลัวเลย,
 อันตรายไม่มีแก่เธอ เพราะอาศัย
 นางยักษ์นี่”. นางได้ให้บุตรแก่
 นางยักษ์นั้นแล้ว. นางยักษ์นั้นได้
 อุ้มเด็กนั้นจนบอดแล้วได้ให้คืนแก่มารดา
 อีก เริ่มร้องไห้.

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสถาม
 นางยักษ์นั้นว่า “เหตุนี้อะไรกัน?”.
 นางยักษ์จึงกราบทูลว่า “ข้าแต่
 พระองค์ผู้เจริญ เมื่อก่อนข้าพระองค์
 สำเร็จการเลี้ยงชีพอยู่ทุกรูปแบบ (คือทั้ง
 ถูกทางและผิดทาง) ยังไม่ได้อาหารพอ
 เต็มท้องเลย, บัดนี้ ข้าพระองค์จัก
 เป็นอยู่ได้อย่างไรเล่า?”.

ที่นั้น พระศาสดาจึงตรัสพลอบ
 นางยักษ์นั้นว่า “เธออย่าคิดไปเลย”
 ดังนี้แล้ว ตรัสกับหญิงนั้นว่า “เธอจง
 พานางยักษ์นี้ไปให้อยู่อาศัยในเรือน
 ของตน แล้วเลี้ยงดูด้วยข้าวต้มและ
 ข้าวสวยอย่างดีเถิด”. นางได้พานาง
 ยักษ์นั้นไป ให้พักอยู่ที่โรงกระเดื่อง
 แล้วเลี้ยงดูด้วยข้าวต้มและข้าวสวยอย่างดี.

คุณสุภิสรา คีตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตสฺสา วิหิปฺพรณกาเล มุสลํ
 มุฑฺธํ ปฺพรนฺตํ วิย อฺปฺภูจาสิ.
 สหา ยิกํ อามนฺเตตฺวา “อิมสฺมิ
 จาเน วสิตุํ น สกฺขิสฺสสามิ,
 อณฺเฏตฺถ มํ ปติฏฺฐาเปหิ”ติ วตฺวา
 “มุสลฺลสาลา ยํ อุกฺกจาภฺยํ อุกฺกเน
 นิมฺพโกเส” สงฺการกฺกุฏฺเฐ คามทฺวาเร”ติ
 เอเตสฺสุ จาเนสฺสุ ปติฏฺฐาปิ ตาปิ “อิธ
 เมว มุสลํ สีสํ ภินฺทนฺตํ วิย
 อฺปฺภูจาสิ, อิธ ทารกา อฺจุณฺนิฏฺฐอฺกํ
 โอตฺตาเรนฺติ, อิธ สุนฺชา นิปชฺชนฺติ,
 อิธ ทารกา อสฺสุจํ กโรนฺติ, อิธ
 กจฺวารํ จชฺชฺเตนฺติ อิธ คามทฺวารกา
 ลกฺขโยคํ กโรนฺติ”ติ สพฺพพานิ ตานิ
 ปฏฺิภฺยชิปิ.

อถ นํ พหิคาเม วิวิตฺโตกาเส
 ปติฏฺฐาเปตฺวา ตตฺถ ตสฺสา
 อคฺคยา คฺกุฏฺตฺตาทีนิ หริตฺวา ปฏฺิขคฺคิ.

ในเวลาซ้อมข้าวเปลือก สากได้
 ปรากฏแก่นางยักษ์ฉีนีนั้นประจวบประหาร
 ศีระชะอยู่ขณะนั้น. นางยักษ์ฉีนีนั้นเรียก
 หญิงสหายมาแล้วบอกว่า “ฉันจักไม่อาจ
 อยู่ในที่นี่ได้, ขอเธอจงให้ฉันอยู่ในที่อื่น
 เกิด” แม้ผู้อันหญิงสหายให้อยู่ในที่เหล่านี้
 คือ “ในโรงสาก ที่ข้างตุ่มน้ำ ไกล
 เต่าไฟ ไกลชายคา ไกลกองหยากเยื่อ
 ไกลประตูบ้าน” ได้ห้ามที่เหล่านั้นเสีย
 ทั้งหมด ด้วยอ้างว่า “ในโรงสากนี้ สาก
 ย่อมปรากฏแก่ฉันนั้นเทียว ประจวบ
 ต่อยศีระชะอยู่ขณะนั้น, ที่ข้างตุ่มน้ำนี้
 พวกเด็ก ๆ ย่อมเทน้ำที่เป็นเดนลงมา,
 ไกลเต่าไฟนี้ พวกสุนัขนอนอยู่, ไกล
 ชายคานี้พวกเด็ก ๆ ย่อมทำสกปรก,
 ไกลกองหยากเยื่อนี้ ชนทั้งหลายย่อม
 ทิ้งหยากเยื่อ, ไกลประตูบ้านนี้ พวก
 เด็กชาวบ้านย่อมเล่นการพนันกันด้วย
 คะแนน”.

ที่นั้น หญิงสหายได้ให้นางยักษ์ฉีนี
 นั้นพักอยู่ในโอกาสอันสงัดภายนอกบ้าน
 แล้วนำสิ่งต่าง ๆ มีข้าวต้มและข้าวสวย

^๑ ฉ. นิมพโกเส.

สา ยุกิณี เอว จินเตสิ “อัย
 เม สหายิกา อิทานิ พหุปการา,
 หนุทาหิ กิณฺจึ ปฏิกุณฺโณ กโรมี”ติ.
 สา “อิมสฺมี สํวจฺจนเร สุพฺพุฏฺฐิกา
 ภวิสฺสติ, ถลภูจฺจาเน สสฺสํ กโรหิ,
 อิมสฺมี สํวจฺจนเร ทุพฺพุฏฺฐิกา ภวิสฺสติ,
 นิหนฺนภูจฺจาเนเยว สสฺสํ กโรหิ”ติ
 สหายิกาย อาโรเจสิ. เสสชเนหิ
 กตสฺสํ อติอุทฺเทน วา อโนทฺเทน
 วา นสฺสติ, ตสฺสา อติวิย
 สสฺสํ สมฺปชฺชติ.

อถ นํ “อมฺม ตยา กตํ
 สสฺสํ เนว อจฺจาทฺเทน นสฺสติ,
 น อโนทฺเทน นสฺสติ, สุพฺพุฏฺฐิ-
 ทุพฺพุฏฺฐิกาว่า ฅตฺวา กมฺมํ กโรสิ,
 กิณฺนุ โข เอตนฺ”ติ ปุจฺฉิสฺสุ.
 “อมฺหากํ สหายิกา ยุกิณี
 สุพฺพุฏฺฐิตุพฺพุฏฺฐิกาว่า อัจฺจชฺชติ, มยํ
 ตสฺสา วจฺเนน ถลนินฺนุเนสฺสุ สสฺसानิ
 กโรม, เตน โน สสฺสํ สมฺปชฺชติ
 กิ น ปสฺสถ นิพฺพุทฺธํ อมฺหากํ
 เกหโต ยาคุภฺตตฺตาทีนึ หริยมานานิ,

อย่างดีเป็นต้น ไปเพื่อนางยักษิณีนั้น
 เลี้ยงดูแล้วในที่นั้น. นางยักษิณีนั้นคิด
 อย่างนี้ว่า “บัดนี้ หญิงสหายของเรา
 นี้มีอุปการะแก่เรามาก, เอาละเราจะ
 ทำการตอบแทนคุณบ้าง”. นางยักษิณี
 นั้นจึงบอกแก่หญิงสหาย ว่า “ในปี
 นี้จักมีฝนดี, เธอจงปลูกข้าวในที่ดอนเกิด,
 ในปีนี้จักมีฝนแล้ง, เธอจงปลูกข้าวใน
 ที่ลุ่มนั้นเทียว”. ข้าวที่พวกชนที่เหลือปลูก
 แล้ว ย่อมเสียหาย ด้วยน้ำมากเกินไป
 บ้าง ด้วยน้ำน้อยบ้าง, ข้าวของนาง
 กุลธิดาย่อมบริบูรณ์ เหลือเกิน.

ที่นั่น ชนที่เหลือทั้งหลายพากัน
 ถามนางกุลธิดานั้นว่า “แม่ ข้าวที่เธอ
 ปลูกแล้วย่อมไม่เสียหายด้วยน้ำมากเกินไป
 นั้นเทียว, ย่อมไม่เสียหายด้วยน้ำน้อย
 เลย, เธอย่อมรู้ความที่ฝนดีและฝนแล้ง
 แล้วจึงทำการงานหรือ, ข้อนั้นเป็น
 อย่างไรหนอแล?”. นางกุลธิดาจึง
 บอกว่า “นางยักษิณีผู้เป็นสหายของฉันท
 ย่อมบอกความที่ฝนดีและฝนแล้ง (แก่ฉันท),
 ฉันทจึงปลูกข้าวทั้งในที่ดอนและที่ลุ่มตามคำ
 ของนางยักษิณีนั้น, เพราะเหตุนั้น

คุณศุภิสรา กิตวศิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตานี เอติสฺสา หริยนฺติ, ตุมฺหปิ
เอติสฺสา อคฺคยาภคฺคตฺตาทินิ เทถ,
ตุมฺหากมฺปิ กมฺมนฺเต โอลฺลเกสฺสตี”ติ.

อถสฺสา สกลนคฺรวาสินอ
สกุการํ กรีสฺสุ. สปิ ตโต ปฏฺจาย
สพฺเพสํ กมฺมนฺเต โอลฺลเกนฺติ
ลามยสคฺคปฺปตฺตาทา อโหสิ มหา-
ปริวารา.

สา อปรภาเค อฏฺฐ
สลากภตฺตานิ ปติฏฺฐาเปสิ. ตานิ
ยาวชฺชตกาลา ทิยนฺติเยว.

อิทํ กาศิยภฺขินิยา อฺปฺปตฺติวตฺตุ
จตฺตถ.

ข้าวของฉันทึจึงสมบุรณดี พวกท่านไม่-
เห็นเครื่องสักการะต่าง ๆ มีข้าวต้มและ
ข้าวสวยเป็นต้น ที่ฉันทึนำไปจากเรือน
เป็นประจำหรือ ?, ข้าวต้มและข้าวสวย
เป็นต้นเหล่านั้น ฉันทึนำไปให้นางยักษิณี
นั้นอยู่, ถึงพวกท่านก็จงนำเครื่อง
สักการะต่าง ๆ มีข้าวต้มและข้าวสวย
อย่างดีเป็นต้น ไปให้นางยักษิณีนั้นบ้าง,
นางยักษิณีก็จักตรวจตราการงานแม่ของ
พวกท่าน”.

ครั้งนั้น พวกชนชาวเมืองทั้งสิ้น
ได้ทำสักการะแก่นางยักษิณีนั้น. แม้
นางยักษิณีนั้น ก็ตรวจตรา(ดูแล)
การงานของชนทั้งปวง จำเดิมแต่นั้นมา
ได้เป็นผู้ถึงลามและยศอันเลิศ มีบริวาร
มากมาย.

ในกาลต่อมา นางยักษิณีนั้นได้ให้
ชนตั้งสลากภัตฺร ๘ ที่ไว้. สลากภัตฺร
๘ ที่เหล่านั้น ชนทั้งหลายก็ยังให้อยู่
ตราบเท่าทุกวันนี้นั้นเทียว.

เรื่องความอุปติของนางกาศิยภฺขินิ
ที่ ๔ จบ.

คุณศุภิสรา คีตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๕. โกสมพิกวตฺถุ

๖. ปเร จ น วิชานนฺติ,
มยเมตถ ยมาม เส,
เย จ ตตฺถ วิชานนฺติ
ตโต สมฺมณฺติ เมธกา.

๕. เรื่องภิกษุชาวเมืองโกสัมพี

๖. ก็ชนเหล่าอื่นย่อมไม่รู้สึกว่า พวกเราพากันย่อยยับอยู่ในท่ามกลางสงฆ์ ส่วนบัณฑิตเหล่าใดในระหว่างชนเหล่านั้น ย่อมรู้ชัด, ความหมายมั่น ย่อมสงบระงับไป ด้วยการปฏิบัตินั้น ของบัณฑิตเหล่านั้น.

๕. โกสมุพิกวตถุ

“ปเร จ น วิชานนตี”ติ
อิมं ธมฺมเทศนํ สตุถา เขตวเน
วิหรนฺโต โกสมุพิเก ภิกฺขุ อารพฺภ
กเถสิ.

โกสมุพิยํ หิ โฆสิตารามे
ปญฺจสตปญฺจสตปริวารา เทว ภิกฺขุ
วิหรีสุ วินยธโร จ ธมฺมกถิกो
จ. เตสุ ธมฺมกถิกो เอกทิวสํ
สรีรวลนฺชํ กตฺวา, อุกทโกฏฺจเก
อาจมนอกทวเสสํ ภาชเน จเปตฺวา
นิกฺขมิ, ปจฺจนา วินยธโร ตตฺถ
ปวิฏฺโจะ ตํ อุกทํ ทิสฺวา
นิกฺขมิตฺวา อิตฺรํ ปุจฺฉิ “อาวุโส
ตยา อุกทํ จปีตนุ”ติ. “อาม
อาวุโส”ติ. “กิ ปเนตฺถ อาปตฺติภาवं
น ชานาสี”ติ. “อาม น ชานามิ”ติ.
“โหดาวุโส เอตฺถ อาปตฺตี”ติ.
“เตนหิ ปฏิภฺกฺริสฺสามิ นนุ”ติ.
“สเจ ปน เต อาวุโส อสณฺจิจฺจ
อสติยา กตํ, นตฺถิ อาปตฺตี”ติ.
โส ตสฺสา อาปตฺติยา อนาปตฺติทิจฺจ

๕. เรื่องภิกษุชาวเมืองโกสัสมพี

พระศาสดาเมื่อประทับอยู่ในพระ-
เชตวัน ทรงปรารภพวกภิกษุชาวเมือง
โกสัสมพี ตรัสพระธรรมเทศนาแก้นั้น
ว่า “ก็ชนเหล่าอื่นย่อมไม่รู้” ดังนี้ เป็นต้น.

ความพิสดารว่า ภิกษุ ๒ รูปคือ
พระวินัยธรรูป ๑. พระธรรมกถิกรูป ๑
มีภิกษุเป็นบริวารรูปละ ๕๐๐ อยู่ใน
โฆสิตารามใกล้กรุงโกสัสมพี. บรรดา
ภิกษุ ๒ รูปนั้น พระธรรมกถิก
วันหนึ่งถ่ายอุจจาระแล้วเว้นน้ำชำระที่
เหลือไว้ในภาชนะที่ชุ่มน้ำ ออกมาแล้ว.
ภายหลังพระวินัยธรก็เข้าไปที่ชุ่มน้ำนั้น
ได้เห็นน้ำนั้นก็ออกมา แล้วถามพระ-
ธรรมกถิกนอกนี้ว่า “ผู้มีอายุ ท่านเหลือ
น้ำไว้หรือ?”. พระธรรมกถิกตอบว่า
“ใช่แล้ว ผู้มีอายุ”. พระวินัยธรถามว่า
“ก็ท่านไม่รู้ว่า เป็นอาบัติในเพราะการ
เหลือน้ำนี้ไว้หรือ?”. พระธรรมกถิก
ตอบว่า “ใช่แล้วขอรับ. ผมไม่รู้”.
พระวินัยธรกล่าวว่า “ผู้มีอายุ ช่างเกิด
(แต่)ในข้อนี้เป็นอาบัติ”. พระธรรมกถิก

คุณสุภิสรา กิตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กะกันและกันให้กว้างออกไป ด้วย
ประการฉะนี้.

ตโต วินยธโร โอกาส
ลภิตวา ธมฺมกถิกสฺส อาปตฺติยา
อทสฺสเน อุกฺเขปนียกมฺมํ อกาสิ.
ตโต ปฏฺจาย เตสํ ปจฺจยทายกา
อุปฏฺจจากาปิ เทว โกฏฺจาสา
อหฺลํ, โอวาทปฏฺิคฺคาหิกา ภิกฺขุณีโยปิ
อารกฺขเทวตาปิ ตาสํ สนฺทิฏฺฐสมฺภตฺตา
อากาสฏฺฐเทวตาปิ ยาว พุรหฺมโลกา
สพฺเพ ปุณฺณชฺชนา เทว ปกฺขา
อหฺลํ. ยาว อกฺนิฏฺฐภาวนา ปน
เอกนินฺนาทํ โกลาหลํ อคมาสิ,

ลำดับนั้น พระวินัยธรได้ช่องแล้ว
จึงได้ทำอุกเขปนียกรรม (กรรมที่สงฆ์
พึงทำแก่มิภษุที่สงฆ์ควรขับไล่ออกจากหมู่)
ในเพราะไม่เห็นอาบัติแก่พระธรรมกถิก.
จำเดิมแต่นั้น แม้พวกอุปัฏฐากผู้ถวาย
ปัจจัยของมิภษุ ๒ รูปนั้น ได้(แตก)เป็น
๒ ฝ่าย, พวกมิภษุณีผู้รับโอวาทก็ดี
เหล่าเทวดาผู้อารักขาก็ดี เหล่าอากา-
สฏฐเทวดา (เทวดาผู้สถิตอยู่ในอากาศ)
ผู้เป็นเพื่อนเห็นเพื่อนคบกันมาของเหล่า
อารักขเทวดานั้นก็ดี พวกปุณฺณชฺชนทั้งปวง
ก็ดีได้(แตก)เป็น ๒ ฝ่าย ตลอดจนถึง
พรหมโลก. ก็ความโกลาหลก็ก้อง
เป็นเสียงเดียวกันได้ขึ้นไปจนถึงชั้น
อกนิฏฐภพ.

อถโก ภิกฺขุ ตถาคตํ
อุปสงฺกมิตฺวา อุกฺเขปนิกานํ “ธมฺมิเกเนว
กมฺเมนายํ อุกฺขิตฺตโต”ติ ลทฺธิ
อุกฺขิตฺตทานุวตฺตกานํ “อธมฺมิเกเนว
อุกฺขิตฺตโต”ติ ลทฺธิ อุกฺเขปนิกเห

ที่นั้น มิภษุรูปหนึ่งเข้าไปเฝ้าพระ-
ตถาคต กราบทูลซึ่งความยึดถือของ
พวกมิภษุผู้กวัดรว่า “พระธรรมกถิก
รูปนี้ถูกสงฆ์ยกแล้ว ด้วยกรรมอัน
ชอบธรรมนั้นเทียว” ซึ่งความยึดถือของ

คุณสุภิสรา คีตวสิน
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วาริยามานานปี จ เตสํ ตํ
อนุปริวาเรตวา วิจรณภาวํ อารโจะสิ.

พวกภิกษุผู้ประพฤติตามพระธรรมกถึกผู้
ถูกสงฆ์ยกวัตรแล้วว่า “พระอุปัชฌาย์
ของพวกเรา ถูกสงฆ์ยกแล้ว ด้วยกรรม
อันไม่ชอบธรรมเท่านั้นเทียว” และซึ่ง
ความที่ภิกษุผู้ประพฤติตามพระธรรมกถึก
ผู้ถูกสงฆ์ยกวัตรเหล่านั้น แม้ผู้นั้นพวก
ภิกษุผู้ยกวัตรห้ามอยู่ ก็ยังเที่ยวตาม
แวดล้อมพระธรรมกถึกนั้น.

ภควา “สมคฺคา กิร โหนฺตุ”ติ
เทว วาเร เปเสตฺวา “น
อิจฺจนฺติ ฆนฺเต สมคฺคา ภวฺติ”ติ
สุตฺวา ตติยวาเร “ภินฺโน ภิกฺขุสฺสโม,
ภินฺโน ภิกฺขุสฺสโม”ติ สุตฺวา เตสํ
สนฺติกํ ฆนฺตฺวา อุกฺเขปนํ
อุกฺเขปนํ อิตฺเรสญฺจ อापตฺติยา
อทสฺสเน อาทิโนวํ กเถตฺวา ปุณ
เตสํ ตตฺถเว เอกสึมายํ
อุโปสถาทินิ อนุชานิตฺวา ฆตฺตคฺคาทิสฺสุ
ภณฺทชนฺชาตานิ “อาสนนฺตริกาย
นิสฺสิตฺตพฺพนํ”ติ ฆตฺตคฺเค วตฺตํ
ปญฺญาเปตฺวา “อิทานิปี ภณฺทชนฺชาตา
วิหรนฺติ”ติ สุตฺวา ตตฺถ ฆนฺตฺวา
“อํลํ ภิกฺขเว มา ภณฺทชนฺ”ติอาทินิ

พระผู้มีพระภาคทรงส่ง(พระพุทธโธ-
วาท)ไปว่า “นัยว่าภิกษุชาวเมืองโกสัมพี
ทั้งหลาย จงเป็นผู้พร้อมเพรียงกันเถิด”
สิ้น ๒ ครั้ง ทรงสดับว่า “ข้าแต่
พระองค์ผู้เจริญ พวกภิกษุชาวเมือง
โกสัมพี ไม่ปรารถนาจะเป็นผู้พร้อม
เพรียงกัน” ในครั้งที่ ๓ ทรงสดับว่า
“ภิกษุสงฆ์แตกกันแล้ว, ภิกษุสงฆ์แตก
กันแล้ว” ดังนี้แล้ว จึงเสด็จไปสู่สำนัก
ของพวกภิกษุชาวเมืองโกสัมพีเหล่านั้น
ตรัสโทษในเพราะการยกวัตรของพวก
ภิกษุผู้ยกวัตร และในเพราะการไม่เห็น
อาบัติของพวกภิกษุนอกนี้ แล้วทรง
อนุญาตสังฆกรรมทั้งหลายมีอุโบสถเป็น-
ต้นในสีมาเดียวกัน ณ โขสิตารามนั่นเอง

คุณสุภิสรา คีตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท:ป-ท.๑-๘

วตฺวา “ภิกฺขเว ภณฺทนกลหวิคฺคห-
 วิวาทา นามเต อนตฺถการิกา,
 กลหํ นิสฺสาย หิ ลฺภุกิกกาปิ
 สกฺขนิกา หตฺถินาคํ ชีวิตกฺขยํ
 ปาเปสี”ติ ลฺภุกิกชาตกํ กถेतฺวา
 “ภิกฺขเว สมคฺคา โหถ, มา
 วิวท, วิวาทํ นิสฺสาย หิ
 อนเนกสทฺสหฺสฺสา^๑ วฏฺฏกาปิ ชีวิตกฺขยํ
 ปตฺตา”ติ วฏฺฏกชาตกํ กถेสี.

แก่ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีเหล่านั้นอีก แล้ว
 ทรงบัญญัติวัตรในโรงฉันว่า “ภิกษุ
 ทั้งหลาย ฟึ่งนั่งในแถววันอาสนะหนึ่ง ๆ
 ไว้ในระหว่าง (เพื่อให้ภิกษุอื่นนั่งแทรก
 ได้)” ดังนี้เป็นต้น แก่พวกเธอผู้เกิด
 ความแตกร้างในสถานที่ทั้งหลาย มี
 โรงฉันเป็นต้น ทรงสดับว่า “แม้บัดนี้
 พวกภิกษุ ชาวเมืองโกสัมพี ก็ยังเกิด
 ความแตกร้างอยู่” ดังนี้ จึงเสด็จไป ณ
 โฆสิตารามนั้น ตรัสพระดำรัสห้ามว่า
 “อย่าเลยภิกษุทั้งหลาย พวกเธออย่าได้
 ก่อความแตกร้างกันเลย” ดังนี้เป็นต้น
 แล้วตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย ขึ้นชื่อว่า
 ความแตกร้าง ความทะเลาะ ความ
 แก่งแย่ง และความวิวาทนั้น เป็นการ
 ก่อความฉิบหายให้, เพราะว่า แม้
 นางนกลั้ยยังทำพญาช้างให้ถึงความสิ้น
 ชีวิตได้ เพราะอาศัยความทะเลาะกัน”
 ดังนี้แล้วตรัสลภุกิกชาตก แล้วตรัสว่า
 “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลาย จง
 เป็นผู้ปรองดองกันเถิด, อย่าวิวาทกันเลย,
 เพราะว่า ถึงนกกระจาบหลายแสนตัว

^๑ สี. อนเนกสทฺสวฏฺฏกา.

เอวปี เตส ภควโต วจน์
 อนาคตเรณ ชมม-
 วาทินา ตถาคตสฺส วิหสฺสํ อนิจฺจนฺเตน
 “อาคมเตตุ ฆนฺเต ภควา ชมฺมสํมิ,
 อปฺโปสฺสกุโก ฆนฺเต ภควา
 ทิฏฺฐชฺมฺมสุขวิหารมฺนุยุตฺโต วิหฺรตฺ,
 มยเมเตน ฆนฺตฺทเนน กลฺเห
 วิคฺคเหเน วิวาเทเน ปญฺญาสิสฺสามา”ติ
 วุตฺเต “ภูตฺปุพฺพํ ภิกฺขเว พาราณสียํ
 พุรฺหมทตฺโต นาม กาสิกฺราชา
 อโหสี”ติ พุรฺหมทตฺเตน ทีฆิตฺติสฺส
 โกสฺสรณฺโณ รชฺชํ อจฺฉินฺทิตฺวา
 อญฺญาตกเวเสน วสนฺตสฺส ปิตฺโน
 มาริตภาวญฺเจว ทีฆาธุกฺมาเร
 น อตฺตโน ชีวิตฺเต ทินฺเน ตโต
 ปญฺจาย เตสํ สมคฺคภาวญฺจ
 กเตตฺวา “เตสํ หิ นาม ภิกฺขเว
 ราชฺฐนํ อาทินฺนทณฺฑานํ อาทินฺน-
 สตฺถานํ เอวรูปํ ขนฺติโสฺรจฺจ
 ภาวิสฺสตี, อิธ โข ตํ ภิกฺขเว
 โสภณ, ยํ ตุมฺहे เอวํ สุวากฺษาเต

ก็ได้ถึงความสิ้นชีวิตเพราะอาศัยความ
 วิวาทกัน” ดังนี้ แล้วตรัสว่าภิกษุชาดก.

เมื่อภิกษุชาวโกสัมพีเหล่านั้น ผู้
 ไม่เชื่อฟังพระดำรัสพระผู้มีพระภาค แม้
 ด้วยพระดำรัสเปรียบเทียบอย่างนี้ ภิกษุ-
 ธรรมวาทีรูปหนึ่งผู้ไม่ต้องการให้พระ-
 ตถาคตลำบากจึงกราบทูลว่า “ข้าแต่
 พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาค
 ผู้เป็นเจ้าของแห่งธรรม โปรดรอก่อน,
 ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาค
 ทรงมีความขวนขวายน้อย หมั่นประกอบ
 ในธรรมเครื่องอยู่เป็นสุขในปัจจุบันเถิด,
 พวกข้าพระองค์ จักปรากฏด้วยความ
 แดกร้าวกัน ความทะเลาะกัน ความ
 แก่งแย่งกัน(และ)ความวิวาทกันนี้” ดังนี้
 พระผู้มีพระภาคจึงตรัสเล่าถึงความที่
 พระบิดา(ของทีฆาธุกุมาร) ผู้เป็นพระ-
 ราชาแห่งแคว้นโกศล พระนามว่า ทีฆิตติ
 ถูกพระเจ้าพรหมทัตซึ่งเอาราชสมบัติแล้ว
 ทรงปลงพระชนม์เสีย ทั้งที่ทรงปลอมเพศ
 อยู่(ในแคว้นโกศล) และความที่พระเจ้า
 พรหมทัตและพระเจ้าทีฆาธุกุมารเหล่านั้น
 มีความพร้อมเพรียงกัน จำเดิมแต่กาลที่

คุณสุภิสรา คีตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธมมวินเย ปพพชิตา สมานา
 ขมา จ ภเวยยาถ โสรัตตา จา”ติ
 โอวทิตวาปิ เนว เต สมคเค
 กาคู อสกุขิ.

เมื่อที่ฆาฏกุมาร ยกพระชนม์ของพระองค์
 ถวาย ว่า “ภิกษุทั้งหลายเรื่องนี้ได้เคยมี
 มาแล้วในเมืองพาราณสี ได้มีพระเจ้า
 กาสีพระนามว่าพรหมทัต” ดังนี้เป็นต้น
 แม้ตรัสสอนว่า “ภิกษุทั้งหลายความ
 อุดกถันและความสงบเสงี่ยมเห็นปานนี้
 ได้มีแล้วแก่พระราชาเหล่านั้น ผู้มีอาชญา
 (อำนาจ) ถือไว้แล้ว มีศัสตราถือไว้แล้ว,
 ภิกษุทั้งหลาย ข้อที่พวกเธอผู้บวชอยู่ใน
 ธรรมวินัยที่เราตถาคตกล่าวดีแล้วอย่างนี้
 ควรเป็นผู้มีความอดกถันและความสงบ-
 เสงี่ยม จะพึงงามในพระธรรมวินัยนี้แล”
 ดังนี้ ก็ยังไม่สามารถจะทำให้ภิกษุ
 ชาวเมืองโกสัมพีเหล่านั้นพร้อมเพรียงกัน
 ได้เลย.

โส ตาย อากิณฺณวิหารตาย
 อุกุกณฺจโตะ “อหิ โข อิทานิ
 อากิณฺโณ ทุกฺขํ วิหฺรามิ, อิเม
 จ ภิกฺขุ มม วจันฺ น
 กโรนฺติ, ยนฺนุหนานํ เอกโกว
 คณฺมุหา วูปกุกฺกุจฺจ วิหเรยฺยนฺ”ติ
 จินฺเตตฺตวา โกสมพิยํ ปิณฺฑทาย
 จริตฺตวา อนปฺโลเกตฺตวา ภิกฺขุสงฺฆํ

พระองค์ทรงระอาพระทัย เพราะทรงมี
 ความที่อยู่คลุกคลีนั้น ทรงดำริว่า “บัดนี้
 เราแล อยู่คลุกคลีแล้วเป็นทุกข์, และ
 พวกภิกษุเหล่านี้ก็ไม่ทำตามคำของเรา,
 อย่างไรเสียเราพึงหลีกเลี่ยงออกจากหมู่อยู่แต่
 เพียงผู้เดียวเถอะ” ดังนี้แล้วเสด็จเที่ยว
 บิณฑบาต ในกรุงโกสัมพี ไม่ตรัสบอก
 ภิกษุสงฆ์ ทรงถือเอาบาตรและจีวร

คุณสุภิสรา คีตวคิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เอกโกว อตตโน ปตตจิวรมาทาย
 พาลกโลณการาม คณตฺวา ตตฺถ
 ภคฺคฺตฺเถรสฺส เอกจาริกวตฺตํ กเถตฺวา
 ปาจันวํสมิททาเย ตินฺณํ กุลปฺตฺตานํ
 สามคฺคิรसानิสฺสํ กเถตฺวา เยน
 ปาลีเลยฺยกํ, ตทวสฺริ. ตตฺร สฺทํ
 ภควา ปาลีเลยฺยกํ อุปนิสฺสาย
 รกฺขิตวณสณฺฑเท ภทฺทสาลมฺมุเล
 ปาลีเลยฺยกเณ หตฺถินา อุปฺภูจฺยมาโน
 ผาสกํ วสฺสวาสํ วสิ.

ของพระองค์เสด็จไปยังพาลกโลณการาม
 แต่เพียงพระองค์เดียว แล้วตรัส
 เอกจาริกวตฺรแก่พระภคฺคฺเถระ ใน
 พาลกโลณการามนั้นแล้ว จึงตรัส
 อานิสฺงส์แห่งสามคฺคิรสแก่กุลบุตร ๓ คน
 ในป่ามิกทายวัน ชื่อ ปาจันวังสะ แล้ว
 เสด็จไปทางบ้านปาลีไลยฺก. ดังได้
 สดับมาในครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคทรง
 เข้าไปอาศัยบ้านปาลีไลยฺก ทรง
 จำพรรษาอยู่ ณ ควางไม้สาละใหญ่
 ในราวป่ารักษิตวัน อันช้างชื่อปาลีไลยฺก
 อุปัฏฐากอยู่สำราญ.

โกสมฺพิวาสินฺปิ โข อุปาสกา
 วิหารํ คณตฺวา สตฺถารํ อปสฺสนฺดา
 “กฺุหิ ฆนฺเต สตฺถา”ติ ปุจฺฉิสฺสุ. เต
 ภิกฺขุ อาหํสฺ “ปาลีเลยฺยกวณสณฺฑทํ
 คโต”ติ. “กิการณา ฆนฺเต”ติ.

ฝ่ายพวกอุบาสกชาวเมืองโกสัมพีแล
 ได้ไปยังวิหาร เมื่อไม่เห็นพระศาสดาจึง
 พากันถามว่า “พระคุณเจ้าผู้เจริญ
 พระศาสดาประทับอยู่ที่ไหน?”. พวก
 ภิกษุเหล่านั้นกล่าวว่า “พระองค์เสด็จ
 ไปสู่วิวาป่าปาลีไลยฺก”. พวกอุบาสก
 กล่าวว่า “เพราะเหตุไร? พระคุณเจ้า
 ขอรับ”.

“อเมห สมคฺคฺเค กาคฺคํ วายติ,
 มยํ ปน น สมคฺคฺกา อหฺมุหา”ติ.
 “ฆนฺเต ตฺตฺเมห สตฺถุ สนฺตฺติเก

พวกภิกษุกล่าวว่า “พระองค์ทรง
 พยายามจะทรงทำให้พวกอาตมาปรอง-
 ดองกัน, แต่พวกอาตมาก็หาได้เป็นผู้

คุณสุภิสรา คีตวสิน
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท.ป-ท.๑-๕

ปพฺพชิตฺวา ตสฺมี สามคฺคี กโรนฺเตปิ
สมคฺคา น อหฺวตฺถา”ติ.
“เอวมาวุโส”ติ.

ปรองดองกันไม่”. พวกอุบาสกจึงกล่าวว่า
“พระคุณเจ้าผู้เจริญ พวกพระคุณเจ้า
บวชแล้วในสำนักพระศาสดา ถึงแม้เมื่อ
พระองค์ทรงทำความปรองดองกัน ก็
ไม่ได้เป็นผู้ปรองดองกันแล้วหรือ?”.
พวกภิกษุกล่าวว่า “อย่างนั้นแล ผู้มีอายุ
ทั้งหลาย”.

มनुสฺสา “อิเม สตฺถุ สนฺติเก
ปพฺพชิตฺวา ตสฺมี สามคฺคี กโรนฺเตปิ
สมคฺคา น ชาตา, มยฺ อิเม
นิสฺสาย สตฺถารํ ทฏฺฐุ น
ลภิมฺหา, อิเมสํ เหนว อาสนํ
ทสฺสาม, น อภิวาทนาทีนิ
กริสฺสามา”ติ. เต ตโต ปฏฺจาย
เตสํ สามิจิมตฺตกํปิ น กริสฺ.
เต อุปฺปาหารตาย สฺสฺสมานา
กติปาเหเนว อชฺชกา หุตฺวา
อณฺณมณฺณํ อจฺจยํ เทเสตฺวา
ขมาเปตฺวา “อุปาสกา มยฺ สมคฺคา
ชาตา, ตฺมุหฺปิ โน ปุริมสฺทิสาว
โหถา”ติ. อาหฺสุ. “ขมาปิโต ปน
โว ภนฺเต สตฺถา”ติ. “น ขมาปิโต
อาวุโส”ติ.

พวกมนุษย์คิดกันว่า “พระภิกษุ
เหล่านี้บวชแล้วในสำนักของพระศาสดา
ครั้งเมื่อพระองค์แม้ทรงทำความปรองดอง
ก็ไม่ยอมปรองดองกัน, พวกเราอาศัย
พวกภิกษุเหล่านี้จึงไม่ได้เฝ้าพระศาสดา
พวกเราจักไม่ถวายอาสนะ จักไม่ทำ
สามิจิกรรมมีการกราบไหว้เป็นต้นแก่
พระภิกษุพวกนี้” จ้าเดิมแต่นั้นมา พวก
อุบาสกเหล่านั้นจึงไม่ได้ทำกิจที่ควรทำ
แม้สักว่าสามิจิกรรมแก่พวกภิกษุเหล่านั้น.
พวกเธอชুবผอมเพราะความที่มีอาหาร
น้อยโดย ๒-๓ วันเท่านั้น ก็กลับเป็น
คนตรง จึงแสดงโทษกะกันและกัน
ต่างรูปขอโทษกันแล้ว กล่าวว่า
“อุบาสกทั้งหลาย พวกอาตมาได้
ปรองดองกันแล้ว, แม้พวกโยมก็ขอให้

คุณสุภิสรา กิตฺวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ดิณยานิ ขาทามิ, โอมกโคภกคณจ
 สาขามงคฺ ขาทนฺติ, อาวิลานิ จ
 ปานียานิ ปิวามิ, โอคาทนฺตสฺส จ
 เม อุตฺตดิณฺณสฺส หตฺถินิโย กายํ
 อุปนิฆฺมฺสนฺติโย คจฺจนฺติ, ยนฺนุนาหํ
 เอโกว คณมหา วูปกฏฺโจ
 วิหเรยฺยนฺ”ติ.

อกฺโข โส หตฺถินาโค ยฺยูถาหิ
 อปกฺกมฺม เยน ปาลีเลยฺยกํ รกฺขิต-
 วนสณฺโฑ^๑ ภาทฺทสาลมุลฺลํ, เยน
 ภควา, เตนฺอุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา
 ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา โอลเณนฺโต
 อณฺณํ กิณฺณจฺจิ อทิสฺวา ภาทฺทสาลมุลฺลํ
 ปาเหณ ปหรนฺโต ตจฺเจตฺวา
 โสณฺฑาย สาขํ คเหตฺวา สมฺมชฺชิ.
 ตโต ปฏฺจาย โสณฺฑาย ฆฏฺฏิ
 คเหตฺวา ปานียํ ปริโกชนียํ
 อุปฏฺจาเปสิ, สตฺถุ อฺโณหฺทเกณ
 อตฺถสฺติ อฺโณหฺทกํ ปฏฺิยาเทติ.

อยู่เคลื่อนกล่นแล้วด้วยข้างพลาญทั้งหลาย
 ด้วยข้างพ้งทั้งหลาย ด้วยข้างสะเทิน
 ทั้งหมด (และ) ด้วยลูกข้างทั้งหลาย
 เราเคี้ยวกินหญ้าที่เขาเล็มยอดเสียแล้ว,
 และพวกเขาก็เคี้ยวกินกิ่งไม้ที่เราหักลง ๆ,
 และเราดื่มน้ำดื่มที่ขุ่นมัว, อนึ่ง เมื่อเรา
 ลงและขึ้นสู่ท่าแล้ว โขลงข้างพ้งเดิน
 เบียดเสียดกายไป, ถ้ากระไร เราพึง
 หลีกออกจากหมู่อยู่แต่ผู้เดียว”.

ครั้งนั้นแล พญาข้างนั้นหลีกออก
 จากโขลงเข้าไปทางบ้านปาลีไลยก์,
 ราวป่ารักชิตวัน, ควงไม้สาละใหญ่,
 (และ) ทางที่พระผู้มีพระภาคประทับอยู่,
 ครั้นเข้าไปแล้วถวายบังคม(จบ) พระผู้มี
 พระภาคมองดูอยู่ ไม่เห็นวัตถุอะไร ๆ
 สักอย่าง จึงใช้เท้ากระทืบควงไม้สาละ
 ใหญ่ปอกแล้วจึงใช้ขังวงจับกิ่งไม้กวาด.
 ตั้งแต่นั้นมา พญาข้างก็ใช้ขังวงจับหม้อน้ำ
 ตักน้ำฉัน (และ) น้ำใช้เข้าไปตั้งไว้, เมื่อ
 พระศาสดามีความประสงค์ด้วยน้ำร้อน
 ก็จะจัดแจงน้ำร้อนถวาย.

^๑ ฉ. รกฺขิตฺวานสณฺฑํ.

กถ ? หตฺเถน กฏฺจานิ ฌสิตฺวา
 อคฺคิ สมฺปาเทติ, ตํ ทารุณิ
 ปกฺขิปีตฺวา ชาเลตฺวา ตตฺถ ปาสาณ
 ปกฺขิปีตฺวา ปิจิตฺวา ทารุทฺทฺทฺทฺ
 ปวตฺเตตฺวา ปริจฺฉินฺนุนาย อุกฺทโสณฺทฺธิ
 ชิปฺติ. ตโต หตฺถํ โอตฺวาเรตฺวา
 อุกฺทสฺส ตตฺตภาวํ ชานิตฺวา กนฺตฺวา
 สตฺถารํ วนฺทติ. สตฺถา “อุทกํ
 เต ตาปีตํ ปาลิเลยฺยกา”ติ วตฺวา
 ตตฺถ กนฺตฺวา นุหฺยติ. อถสฺส
 นานาวิธานิ ผลานิ อหาริตฺวา
 เทติ. ยทา ปน สตฺถา คามํ
 ปิณฺฑทฺาย ปวิสฺติ, ตทา สตฺถ
 ปตฺตจิวฺรมาทฺาย กุมฺภเ จเปตฺวา
 สตฺถารา สทฺธิเยว คจฺฉติ. สตฺถา
 คามุปจาร์ ปตฺวา “ปาลิเลยฺยก
 อิตฺ ปฏฺจาย ตยา กนฺตํ น
 สกฺกา, อหาร เม ปตฺตจิวฺรนุ”ติ
 อหาราเปตฺวา คามํ ปิณฺฑทฺาย
 ปวิสฺติ.

ถามว่า พญาช้างจัดแจงน้ำร้อน
 ถวายได้อย่างไร ? ตอบว่า พญาช้าง
 นั้นใช้งวงสีไม้แห้งให้เกิดไฟ (ก่อไฟ),
 ใส่หินให้ไฟนั้นลุกขึ้น ใส่ก้อนหินเข้าไป
 ในไฟนั้น สุกแล้วก็ใช้ท่อนไม้กลิ้ง
 (ก้อนหินเหล่านั้น) แล้วใส่ลงใน
 ตระพังน้ำ ที่ตัวได้กำหนดเอาไว้. ที่นั้น
 พญาช้างนั้น จึงหย่อนงวงลงรู้ว่าน้ำร้อน
 แล้ว จึงไปจบพระศาสดา. พระศาสดา
 ตรัสถามว่า “ปาลิไลยกะเจ้าต้มน้ำ
 แล้วหรือ ?” ดังนี้แล้ว จึงเสด็จไป
 สรงในที่นั้น. ครั้งนั้น พญาช้างนำ
 ผลไม้ชนิดต่าง ๆ มาถวายแด่พระองค์.
 ก็ในเวลาที่พระศาสดาเสด็จเข้าไปยังหมู่-
 บ้านเพื่อบิณฑบาต, พญาช้างถือบาตร
 และจีวรของพระศาสดา แล้ววางไว้บน
 กระทบง เดินไปกับพระศาสดาทีเดียว.
 พระศาสดาเสด็จถึงอุปัชฌาจารย์แห่งบ้าน(ใกล้
 หมู่บ้าน) รับสั่งว่า “ปาลิไลยกะ
 ตั้งแต่ที่ตรงนี้ไป เจ้าไม่อาจจะไป, จงนำ
 บาตรและจีวรของเรามา” ดังนี้แล้ว ให้
 พญาช้างนั้นนำบาตรและจีวรมาถวายแล้ว
 เสด็จเข้าไปยังหมู่บ้านเพื่อบิณฑบาต.

คุณสุภิสรา คีตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โสปี ยาว สดฤ นิกุมมนา
 ตตฤเว จตุวา สดฤ อากมนกาล
 ปจจุคคมน กตุวา ปุริมนเยแนว
 ปตุตจีวร คเหตุวา วสนฏจانه
 โอตาเรตุวา วตุต ทสเสตุวา สาขา
 วิชติ, รตุตี วาลมิกปริปนุถนิวารณตุถ
 มหนต ทนุท โสณุทหาย คเหตุวา
 “สดฤวาริ รกุขิสสามิ”ติ. ยาว
 อรุณคคมนา วสนนุทสส อนุตรนุเตร
 วิจรติ. ตโต ปฏจาย กิร โส
 วสนนุท รกุขิตวสนนุท นาม
 ชาโต. อรุณ อุกคเต โส
 มุโขทททนุตกฏจ อากิ กตุวา เตแนว
 อุปาเยน สพพวตุตานิ กโรติ.

อเถโก มกุทโก ต หตุถิ
 อฏจาย สมฏจาย ทิวเส ทิวเส
 ตถาคตสส อภิสมาจาริกิ กโรนตุ
 ทิสวา จินุเตสิ “อหปี กิณุจเทว
 กริสสามิ”ติ. โส วิจรนุโต เอกทิวส

ส่วนพญาช่างนั้นยืน (รอ) อยู่ที่
 อุปจารแห่งบ้านนั้นนั้นเทียว จนกว่า
 พระศาสดาจะเสด็จออกมา ในเวลาพระ
 ศาสดาเสด็จมา ทำการต้อนรับแล้วรับ
 บาตรและจีวรโดยทำนองเดิมนั้นเทียว(ไป)
 วางลง ณ ที่ประทับ แสดงวัตร ถวาย
 งานพัดด้วยกิ่งไม้, ในเวลากลางคืน
 พญาช่างนั้น เพื่อป้องกันอันตรายที่จะ
 เกิดขึ้นแต่เนื้อร้าย จึงเอางวงจับท่อนไม้
 ใหญ่ แล้วเทียวไปในระหว่าง ๆ ราวป่า
 จนกว่าอรุณจะขึ้น ด้วยคิดว่า “เรา
 จักรักษาพระศาสดา”. ได้ยินว่าจำเดิม
 แต่นั้นมา ราวป่านั้นจึงได้ชื่อว่า
 รักษิตวันสันตะ (ราวป่าอันพญาช่างนั้น
 รักษา). เมื่ออรุณขึ้นแล้ว พญาช่างนั้น
 ทำวัตรทุกอย่างโดยอุบายนั้นนั้นเทียว
 ตั้งต้นแต่ (ถวาย)น้ำสรงพระพักตร์และ
 ไม้ชำระฟัน.

ครั้งนั้น ลิงตัวหนึ่งเห็นช่างนั้น
 ผุดลุกผุดนั่งทำอภิสมাজারิกวัตร (การ
 ปฏิบัติ) แต่พระตถาคตอยู่ทุก ๆ วัน จึง
 คิดว่า “แม้เราก็จักทำอะไร ๆ ถวาย”
 ดังนี้. ลิงตัวนั้นเทียวไปอยู่ วันหนึ่ง

คุณศุภิสรา กิตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นิมมกุกิ กั ทณฺชกมรฺปฐมลํ ทิสฺวา
 ทณฺชกั ภาณฺชิตฺวา ทณฺชเกเนว
 สทฺธิ มรฺปฐมลํ คเหตุวา สตฺถุ
 สนฺติกั อาทฺริตฺวา กทฺลิตฺตํ
 ฉินฺทิตฺวา ตตฺถ จเปตฺวา อทาสี.

สตฺถา คณฺหิ. มกฺกโฏ “กริสฺสตี
 นุ โข ปริโภคํ, น กริสฺสตี”ติ
 โอลิเกนฺโต ภควนฺตํ คเหตุวา นิสินฺนํ
 ทิสฺวา “กิณฺนุ โข”ติ ฉินฺเตตฺวา
 ทณฺชโกฏฺยํ คเหตุวา ปฺริวตฺเตตฺวา
 อุปฺชาเรนฺโต อนฺชกานิ ทิสฺวา
 ตานิ สณฺิกํ อปเนตฺวา ปุณ
 อทาสี. สตฺถา ปฏฺิกคเหตุวา
 ปริโภคมกาสี. โส ตฺฐจฺมานโส
 หุตฺวา ตํ ตํ สาขํ คเหตุวา
 นจฺจนฺโต อฏฺฐจาสี, อถสฺส
 คหิตสาขาปิ อกฺกนฺตสาขาปิ ภาณฺชิสฺสุ.
 โส เอกสฺมี ขาณฺมตฺถเก ปตฺติตฺวา
 นิพฺพิทฺธคตฺโต^๑ สตฺถริ ปสนฺเนเนว
 จิตฺเตน กาลํ กตฺวา ตาวตีสภวเน

พบรวงผึ้งที่กิ่งไม้ซึ่งไม่มีตัวผึ้ง จึงหัก
 กิ่งไม้ ถือรวงผึ้งพร้อมทั้งตะคองนั้นเอง
 แล้วนำมายังสำนักของพระศาสดาเด็ด
 ไปกล้วยรองถวาย (พระศาสดา) ในที่นั้น.

พระศาสดาทรงรับ(รวงผึ้งนั้นแล้ว).
 ลึงมองดูอยู่ด้วยคิดว่า “พระศาสดาจัก
 ทรงทำการบริโภคนหรือจักไม่ทรงทำการ
 บริโภคนหนอ” ดังนี้ เห็นพระผู้มีพระภาค
 ทรงรับแล้วประทับนั่งเฉยอยู่ จึงคิดว่า
 “อะไรหนอแล” ได้จับปลายตะคองพลิก
 ไคร่ครวญดู จึงเห็นตัวอ่อน ๆ แล้ว
 ค่อย ๆ นำตัวอ่อนเหล่านั้นออกแล้วได้
 ถวายอีก. พระศาสดาทรงรับ(รวงผึ้งนั้น)
 ได้ทำการบริโภคน(เสวย)แล้ว. ลึงตัวนั้น
 ปลื้มใจ ได้ยื่นจับกิ่งไม้โน้นกิ่งไม้นี้พอนอยู่.
 ที่นั้น กิ่งไม้ที่ลึงตัวนั้นจับแล้วก็ดี เหยียบ
 แล้วก็ดี หักแล้ว. ลึงตกลงที่ปลายตอ
 อันหนึ่งมีตัวถูกปลายตอแทงแล้ว มีจิต
 เลื่อมใสในพระศาสดาแท้จริง ตายแล้ว

^๑ น. นิวิฏจกคฺโค.

^๑ ตะคอง : ได้แก่ กิ่งไม้ที่ผึ้งทำรังจับอยู่ เป็นภาษา
 ชาวบ้านเรียกกัน ไม่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับ
 ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕.

ดีสโยชนิกเก กนกวิมานเน นิพพตติ
 อจจรราสหสสปริวารโ อโหสิ.

(ไป)บังเกิดในวิมานทองสูงประมาณ ๓๐
 โยชน์ ในภพดาวดึงส์ ได้มีนางอัปสร
 หนึ่งพันเป็นบริวาร.

ตถาคตสฺส ตตฺถ หตฺถินาเคน
 อปฺปญฺจียมานสฺส วสนภาโว
 สกลชมฺพุทฺธิเป ปากโฏ อโหสิ.
 สาวตฺถินครโต “อนาถปิณฑิกโก จ
 วิสาขา จ มหาอุปาสิกา”ติเอวมาทีนิ
 มหากุลานิ อานนฺทตฺเถรสฺส สาสนํ
 ปหิณฺสีสุ “สตฺถารํ โน ฆนฺเต
 ทสฺเสถา”ติ. ตทา ทิสาวาสินोปิ
 ปญฺจสตา ภิกฺขุ วุฏฺฐวสฺสา
 อานนฺทตฺเถรํ อุปสงฺกมิตฺวา “จิริสฺสฺสตฺตา
 โน อาวุโส อานนฺท ภาควโต
 สมฺมุขา ฐมฺมิกถา, สาธุ มยํ
 อาวุโส อานนฺท ลภฺยยาม ภาควโต
 สมฺมุขา ฐมฺมิกถํ สวณายา”ติ
 ยาจิสุ.

การที่พระตถาคตผู้อันพญาช้าง
 อุกฤษฏาก ทรงประทับอยู่ในราวป่า
 รักขิตวันนั้น ได้ปรากฏไปทั่วชมพูทวีป.
 ตระกูลใหญ่ ๆ มีตระกูลเป็นต้นอย่างนี้
 คือ “ท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี และ
 นางวิสาขามหาอุบาสิกา” ได้ส่งข่าว
 จากเมืองสาวัตถีไปถึงพระอานนทเถระว่า
 “ท่านผู้เจริญ ขอท่านจงแสดงพระศาสดา
 แก่พวกข้าพเจ้า”. ในกาลนั้น ฝ่ายพวก
 ภิกษุประมาณ ๕๐๐ รูป ผู้อยู่ในทิศ
 ออกพรรษาแล้ว จึงเข้าไปหาพระ-
 อานนทเถระ ขอร้องว่า “อานนท
 ผู้มีอายุ พวกข้าพเจ้าได้ฟังธรรมมีกถา
 ณ เบื้องพระพักตร์ของพระผู้มีพระภาค
 มานานแล้วหนอ, อานนทผู้มีอายุ ขอ
 โอกาสข้าพเจ้าทั้งหลาย ฟังได้ฟัง
 ธรรมมีกถา ณ เบื้องพระพักตร์พระผู้มี
 พระภาคเกิด”.

เถโร เต ภิกฺขุ อาทาย
 ตตฺถ คนฺตุวา “เตมาสํ เอกวิหารินอ

พระเถระพาภิกษุเหล่านั้นไปในป่า
 รักขิตวันนั้นแล้วคิดว่า “การที่เราจะไป

คุณศุภิสรา กิตตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตถาคตตสฺส สนฺติกั กนฺตฺวา
 เอตฺตเกหิ ภิกฺขุหิ สหฺริ อฺปสงฺกมิตฺตุ
 อยฺยตฺตนุ”ติ จินฺเตตฺวา เต ภิกฺขุ
 พหิ จเปตฺวา เอกโกว สตฺถารุ
 อฺปสงฺกมิ. ปาลีเลยฺยโก ตํ ทิสฺวา
 ทณฺฑกั อาทาย ปกฺขนฺทฺหิ.

ผู้สำนักของพระตถาคต ผู้ประทับอยู่แต่
 ผู้เดียวตลอดไตรมาส เข้าไปกับภิกษุ
 ทั้งหลายประมาณเท่านี้ ไม่สมควร”
 ดังนี้แล้ว จึงพักพวกภิกษุเหล่านั้นไว้
 ข้างนอก แล้วเข้าไปเฝ้าพระศาสดาแต่
 รูปเดียวเท่านั้น. พญาช้างปาลีไลยกะ
 เห็นพระอานนทเถระนั้นแล้ว ได้ถือ
 ท่อนไม้วิ่งเข้าไป.

สตฺถา ตํ โอลฺลเกตฺวา “อเปหิ
 อเปหิ ปาลีเลยฺยก, มา นิวารยิ,
 พุทฺธฺปฏฺจาโก เอส”ติ อาห. โส
 ตตฺถเวท ทณฺฑกั จทฺเทตฺวา
 ปตฺตจิวรปฏฺิกคฺคหณฺ อปุจฺฉิ. เถโร
 นาทาสิ. นาโค “สเจ อุกฺคหิตวตฺโต
 ภวิสฺสติ, สตฺถุ นิสฺสทฺนปาสานผลเก
 อตฺตโน ปริกฺขารุ น จเปสฺสตี”ติ
 จินฺเตสิ. เถโร ปตฺตจิวรุ. ภูมียํ
 จเปสิ.

พระศาสดาทอดพระเนตรเห็น
 พญาช้างปาลีไลยกะนั้นแล้ว ตรัสห้ามว่า
 “เจ้าจงหลีกไป ๑ ปาลีไลยกะ, เจ้า
 อย่าห้ามเลย, ภิกษุ นั้นเป็นพุทธอุปัฏฐาก”.
 พญาช้างนั้นจึงทิ้งท่อนไม้ลงในที่นั้นเอง
 แล้วได้เอื้อเพื่อการรับบาตรและจีวร.
 พระเถระก็มีได้ให้. พญาช้างคิดว่า “ถ้า
 พระเถระรูปนี้จักได้เล่าเรียนวัตร(ธรรม-
 เนียม)แล้ว, ท่านคงจักไม่วางบริหาร
 ของตนไว้บนแท่นศิลาที่ประทับของพระ-
 ศาสดา”. พระเถระได้วางบาตรและจีวร
 ไว้ที่พื้นแล้ว.

คุณสุภิสรา คีตวาทิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วตฺตสมฺปนฺนา หิ ภิกฺขุ คุรุณั
 อาสเน วา สยเน วา อตฺตโน
 ปริกฺขารั น จเปนฺติ. โส ตํ
 ทิสฺวา ปสนฺนจิตฺโต อโหสิ.

เถโร สตุถารั วนฺหิตฺวา
 เอกมนฺตํ นิสฺสิทฺติ. สตุถา “อาณนฺท
 เอกโกว อากโตสิ”ติ ปุจฺฉิตฺวา
 ปณฺจสเตหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ อากตภาวํ
 สุตฺวา “กุหิ ปน เต”ติ วตฺวา
 “ตุมฺหากํ จิตฺตํ อชานนฺโต พหิ
 จเปตฺวา อากโตมฺหิ”ติ วุตฺเต,
 “ปกฺโกสหาหิ เต”ติ อาห. โส
 เถโร ตถา อกาสิ. เต ภิกฺขุ
 อากนฺตฺวา สตุถารั วนฺหิตฺวา
 เอกมนฺตํ นิสฺสิทฺติ.

สตุถา เตหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ
 ปฏิสนฺถารั กตฺวา เตหิ ภิกฺขุหิ

จริงอยู่ ภิกษุทั้งหลายผู้ถึงพร้อม
 ด้วยวัตร ย่อมไม่วางบริหารของตน
 บนที่นั่งหรือที่นอนของครู. พญาช้างนั้น
 ได้เห็นกิริยาของพระเถระนั้นแล้ว ได้มี
 ใจเลื่อมใส.

พระเถระถวายบังคมพระศาสดา
 แล้ว ได้นั่งลง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง.
 พระศาสดาจึงตรัสถามว่า “อาณนท
 เธอมาแต่ผู้เดียวเท่านั้นหรือ ?” ทรง
 สดับว่าได้มาพร้อมกับเหล่าภิกษุประมาณ
 ๕๐๐ รูปแล้ว ตรัสว่า “ก็ภิกษุพวกนั้น
 อยู่ที่ไหนเล่า ?”, เมื่อพระเถระทูลว่า
 “ข้าพระองค์ไม่ทราบพระทัยของพระองค์
 จึงได้พักภิกษุทั้งหลาย ไว้เสียข้างนอก
 มาแล้ว”, จึงตรัสว่า “เธอจงเรียกภิกษุ
 เหล่านั้นมาเถิด”. พระเถระนั้นได้ทำตาม
 พระดำรัสแล้ว. ภิกษุเหล่านั้นมาถวาย-
 บังคมพระศาสดาแล้ว นั่ง ณ ที่ควร
 ส่วนข้างหนึ่ง.

พระศาสดาทรงทำการปฏิสันถาร
 กับภิกษุเหล่านั้น เมื่อภิกษุเหล่านั้น

๑ น. คุรุณ.

“ภนฺเต ภควา พุทฺธสฺสขมาโล เจว
 ขตฺตฺยสฺสขมาโล จ, ตุมฺเหหิ เตมาสํ
 เอกเกหิ ติฏฺฐนฺเตหิ นิสิตนฺเตหิ
 จ ทุกฺกรํ กตํ, วตฺตปฏิวตฺตการโกปิ
 มุโขทกาทิตายโกปิ นาโหสิ มณฺเฑ”ติ
 วุตฺเต, “ภิกฺขเว ปาลีเลยฺยกหตฺตินา
 มม สพฺพกิจฺจานิ กตานิ เอวรูปิ
 หิ สหายํ ลภนฺเตน เอกโต
 วสิตุํ ยุตฺตํ, อลภนฺตสฺส
 เอกจาริกภาโว เสยฺโย”ติ วตฺวา
 อีมา นาควคฺเค ติสฺโส คาถาโย
 อภาสิ

กราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
 พระผู้มีพระภาคทรงเป็นพระพุทธรเจ้าผู้
 ละเอียดอ่อน และทรงเป็นกษัตริย์ผู้
 ละเอียดอ่อน, พระองค์ทรงยืนและทรงนั่ง
 แต่พระองค์เดียวตลอดไตรมาส ทรง
 ทำกิจที่ทำได้ยาก, ใคร ๆ ผู้ทำวัตรและ
 วัตรปฏิบัติที่ดี คนผู้ถวายน้ำสรง
 พระพัทตร์เป็นต้นก็ดี เห็นจะไม่ได้มีเลย”
 ดังนี้แล้ว, จึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
 ช้างปาลีไลยกะ ทำกิจทั้งปวงแก่เราแล้ว
 จริงทีเดียว การที่บุคคลได้สหายเห็น
 ปานนั้นอยู่ร่วมกันควรแล้ว, เมื่อไม่ได้
 (ผู้เช่นนั้น) การเที่ยวไปตามลำพังประเสริฐ
 กว่า” ดังนี้แล้ว ได้ตรัสพระคาถา ๓
 คาถา ในนาควรรคเหล่านี้ว่า

“สเจ ลภถ นิปกํ สหายํ
 สทฺธิจรํ สาธุวิหาริ ธีรํ,
 อภิภุยุย สพฺพพานิ ปริสฺสยานิ
 จเรยฺย เตนตฺตมโน สติมา,
 โน เจ ลภถ นิปกํ สหายํ
 สทฺธิจรํ สาธุวิหาริ ธีรํ,
 ราชาว รฏฺจํ วิชิตํ ปหาย,
 เอโก จเร มาตงฺครณฺเฑว

“ถ้าบุคคลพึงได้เพื่อน ผู้มีปัญญา
 รักษาตนซึ่งเป็นนักปราชญ์ มี
 ธรรมเป็นเครื่องอยู่อันยังประโยชน์
 ให้สำเร็จไว้ ผู้เที่ยวไปร่วมกันไซ้,
 (บุคคลผู้เช่นนั้น) มีใจอยู่กับตัว
 มีสติครอบงำอันตราย รอบด้านได้
 พึงเที่ยวไปกับเพื่อนคนนั้น, หาก
 บุคคลไม่พึงได้เพื่อน ผู้มีปัญญา

คุณสุภิสรา กิตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นาโค เอกสฺส จริตฺตํ เสยฺโย,
 นตฺถิพาลํ สหายตา,
 เอโก จเร น จ ปาปานิ กยิรา,
 อปฺโปสฺสกุโก มาตงฺค-
 รณฺเฒว นาโค”ติ.

รักษาดน ซึ่งเป็นนักปราชญ์ มี
 ธรรมเป็นเครื่องอยู่อันยังประโยชน์
 ให้สำเร็จไว้ ผู้เที่ยวไปร่วมกันไซ้,
 บุคคลนั้น ควรเที่ยวไปผู้เดียว
 เหมือนพระราชาทรงละแ่วนแคว้นที่
 พระองค์ทรงชนะแล้ว เสด็จเที่ยว-
 ไปพระองค์เดียว, (และ)เหมือน
 พญาช้างชื่อว่า มาตังคะ ตัวละ
 โขลงแล้ว เที่ยวไปในป่าตัวเดียว.
 การเที่ยวไปผู้เดียว ประเสริฐกว่า,
 (เพราะว่า) ไม่มีความเป็นเพื่อน
 ในคนพาล, (บุคคลผู้ไม่ได้เพื่อนซึ่ง
 มีปัญญารักษาดนเป็นต้นนั้น) ควร
 เป็นผู้มีความขวนขวายน้อย เที่ยว
 ไปผู้เดียว และไม่ควรทำบาป
 ทั้งหลาย, เหมือนอย่างพญาช้าง
 ชื่อว่า มาตังคะ ตัวมีความขวน-
 ขวาน้อย เที่ยวไปในป่าตัวเดียว
 ฉะนั้น”.

คากาปริโยसानํ ปณฺจสตาปิ
 เต ภิกฺขุ อรหตฺเต ปตฺติฏฺฐหีสฺสุ.
 อานนฺทตฺถโร อนาถปิณฑิกาทิหิ
 เปสิตฺตํ สาสนํ อารโจะตฺวา “ภนฺเต

ในเวลาจบคากา แม้ภิกษุเหล่านั้น
 ประมาณ ๕๐๐ รูป ก็ได้ตั้งอยู่ในพระ-
 อรหัต. พระอานนทเถระกราบทูลสาสน์
 ที่ตระกูลใหญ่มีท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี

คุณศุภิสรา คีตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อนาถปิณฑิกปุปมุข ปณจ อริย-
 สาวกโกฏิโย ตุมหากิ อากมน
 ปจจาสิสนุติ”ติ อาห. สตุถา “เตนหิ
 คณหาหิ ปตตจิวรณ”ติ ปตตจิวร
 คาหาเปตวา นิภขมิ. นาโค
 คนตวา มคเค ติริย อฏจาสิ.

เป็นต้นส่งมาแล้ว จึงกราบทูลว่า
 “พระองค์ผู้เจริญ อริยสาวก ๕ โกฏิ
 มีท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐีเป็นประธาน
 หวังการเสด็จมาของพระองค์”. พระ-
 ศาสตราตรัสว่า “ถ้าอย่างนั้น เธอจงถือ
 บาตรและจีวร” ดังนี้แล้ว จึงให้พระเถระ
 ถือบาตรและจีวร แล้วเสด็จออกไป.
 พญาช้างได้ไปยืนขวางทางไว้.

ภิกษุ ตํ ทิสวา “กิ กโรติ
 ฆนเต นาโค”ติ. “ตุมหากิ ภิกขเว
 ภิกขุ ทาทุ ปจจาสิสติ, ที่มรตต
 โข ปนายิ มยหํ อูปการโก,
 นาคสฺส จิตตํ โกเปตुํ น วฏฺฏติ,
 นีวตเตถ ภิกขโว”ติ สตุถา ภิกษุ
 คเหตุวา นีวตติ.

ภิกษุทั้งหลายเห็นกิริยาของพญาช้าง
 นั้นแล้ว ทูลถามว่า “ข้าแต่พระองค์
 ผู้เจริญ พญาช้างทำอะไร?”. พระ-
 ศาสตราตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
 พญาช้างนั้นหวังจะถวายเป็นภิกษาแก่พวก
 เธอ, ก็พญาช้างเชือกนี้มีอุปการะแก่
 เรามาตลอดหลายราตรีแล, ไม่สมควร
 ที่พวกเธอจะทำจิตพญาช้างให้โกรธ,
 ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงกลับ” ดังนี้
 แล้ว ทรงพาพวกภิกษุเสด็จกลับแล้ว.

หตุถิปี วนสมฺมทํ ปวิสิตวา
 ปนสกทลิมลาทีนิน นานาผลานิ สหริตวา
 ราสี กตฺวา ปุณทิวเส ภิกษุณ
 อทาสิ. ปณฺจสตา ภิกษุ สพฺพานิ
 เขเปตुํ นาสกขีสุ. ฆตฺตกิจฺจปรีโยसानเ

ฝ่ายช้างเข้าไปสู่ราวป่า รวบรวม
 ผลไม้ต่าง ๆ มีผลขนุนและกล้วยเป็นต้น
 มา ทำให้เป็นกอง แล้วถวายเป็นภิกษา
 ภิกษุในวันรุ่งขึ้น. ภิกษุประมาณ ๕๐๐
 รูป ไม่อาจจะฉันผลไม้ทั้งปวงให้หมดได้.

คุณศุภิสรา คีตวติน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สตถา ปตตจิวรํ คเหตุวา นิกุมมิ. ในเวลาเสร็จภัตกิจ พระศาสดาทรง
 นาโค ภิกขุณฺโณ อนฺตรนฺตเรน รับประทานอาหารแล้วเสด็จออกไป.
 คนฺตวา สตถุ ปุโรโต ติริยํ พญาช้างได้ไปตามช่องว่างภิกษุทั้งหลาย
 อฏฺฐาสี. ภิกขุ ตํ ทิสฺวา แล้ว ได้ยืนขวางพระพักตร์พระศาสดา.
 ภควนฺตํ ปุจฺฉิสฺสุ “กึ กโรติ ภิกษุทั้งหลายเห็นกิริยานั้นแล้ว ทูลถาม
 ภนฺเต”ติ. “อัยฺ หิ ภิกฺขเว ตุมฺเห พระผู้มีพระภาคว่า “พญาช้างนี้ ทำอะไร
 เปเสตฺวา มํ นีวตเตตี”ติ. พระเจ้าข้า”. พระศาสดาตรัสว่า
 “ภิกษุทั้งหลาย เพราะว่า พญาช้างนี้
 ส่งพวกเธอแล้วให้เรากลับ”.

อถ นํ สตถา “ปาลีเลยุก
 อิทํ มม อนีวตฺตคมนฺ, ตว
 อิมินา อตฺตภาเวน ฌานํ วา
 วิปฺสฺสนํ วา มคฺคํ วา ผลํ
 วา นตฺถิ, ติฏฺฐ ตฺวนฺ”ติ อาห.
 ตํ สุตฺวา นาโค มุขे โสณฺทํ
 ปกฺขิปิตฺวา โรทฺนโต ปจฺฉาโต^๑
 อคมาสี. โส หิ สตถาวํ
 นีวตเตตฺตุํ ลภนฺโต เตเนว นียาเมน
 ยาวชีวํ ปฏิชคฺเคยฺย, สตถา ปน
 ตํ คามุปจาร์ ปตฺวา, “ปาลีเลยุก
 อิตโต ปฏฺฐาย ตว อฏฺฐมิ,

ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกะช้าง
 นั้นว่า “ปาลีไลยกะ นี่เป็นการไป
 ไม่กลับของเรา, ฌานก็ดี วิปัสสนาก็ดี
 มรรคก็ดี ผลก็ดี ย่อมไม่มีแก่เจ้า ด้วย
 อัตภาพนี้, เจ้าจงหยุดเถิด”. พญาช้าง
 ได้ฟังพระดำรัสนั้นแล้ว สอดวงเข้าปาก
 ร้องให้ พลังเดินไปข้างหลัง. จจริงอยู่
 พญาช้างเชือกนั้น เมื่อเชิญพระศาสดา
 ให้เสด็จกลับได้ ก็พึงปฏิบัติโดยทำนอง
 นั้นนั้นเที่ยวจนตลอดชีวิต, ก็พระศาสดา
 เสด็จถึงแดนบ้านนั้นแล้วตรัสว่า “ปาลี-
 ไลยกะ ต่อจากที่นี่ไป ไม่ใช่พื้นที่

^๑ ฉ. ปจฺฉโต ปจฺฉโต.

มนุสฺสาวาโส สปริปนฺโน, ติฏฺฐ ของเจ้า, เป็นที่อยู่ของมนุษย์ มีอันตราย
ตฺวานฺ”ติ อาห. รอบด้าน, เจ้าจงหยุดเสียเถิด”.

โส โรธมาโน ตตฺถ จตฺวา พญาช้างเชือกนั้นร้องไห้ยืนอยู่ใน
สตฺถริ จกฺขุปถํ วิชหนฺเตเยว, ที่นั้น พอเมื่อพระศาสดาลับตาไป, มี
หทยเยน ผลิเตน กาลํ กตฺวา หัวใจแตกตาย ไปบังเกิดในท่ามกลาง
สตฺถริ ปสาเทน ตาวตีสภวานเ นางอัปสรประมาณ ๑,๐๐๐ ในวิมานทอง
ตีสโยชนิกะ กนกวิมานะ อจฺจรา- สูง ๓๐ โยชน์ ในภพดาวดึงส์ ด้วย
สทฺสสมชฺเฒ นิพฺพตฺติ. “ปาลีเลยก- ความเลื่อมใสในพระศาสดา. พญาช้าง
เทวปฺตฺโต” เตววสฺส นามํ อโหสิ. นั้นได้มีชื่อว่า “ปาลีโลกเทพบุตร”.

สตฺถาปี อนุปฺพุเพน เซตวานํ ฝ่ายพระศาสดา ได้เสด็จไปสู่
อกมาสิ. พระเชตะวัน โดยลำดับ.

โกสมฺพิกา ภิกฺขุ “สตฺถา กิร พระภิกษุชาวเมืองโกสัมพีฟังว่า
สวตฺถิยํ คีโต”ติ สุตฺวา สตฺถารํ “ได้เห็นว่า พระศาสดาเสด็จไป ณ เมือง
ขมาเปตฺตํ ตตฺถ อคมํสุ. โกสลราชา สวตฺถิ” ดังนี้แล้ว ได้ไปในที่นั้นเพื่อจะ
“เต กิร โกสมฺพิกา ภาณฺชนการกา กราบทูลขอมาพระศาสดา. พระเจ้า
ภิกฺขุ อากจฺจนฺตี”ติ สุตฺวา สตฺถารํ โกศลทรงสดับว่า “นัยว่า พวกภิกษุ
อุปสงฺกมิตฺวา “อหํ ภาณฺเต เตสํ ชาวเมืองโกสัมพีผู้ก่อความแตกร้างกัน
มม วิชิตํ ปวิสิตฺตํ น ทสฺสามิ”ติ เหล่านั้นกำลังมา” ดังนี้ จึงเข้าไปเฝ้า
อาห. “มหาราช สีลวณฺดา เอเต พระศาสดาทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
ภิกฺขุ, เกวลํ อญฺญมญฺญํ วิวาเทน หม่อมฉันจักไม่ยอมให้พวกภิกษุเหล่านั้น

^๑ น. อากโต.

มม วจนํ น ฌณฺหิสุ, อิทานิ
มํ ขมาเปตุํ อากจฺจนฺติ, อากจฺจนฺตุ
มหาราชานํ”ติ.

อนาถปิณฑโกปิ “ภนฺเต อหํ
เตสํ วิหารํ ปวิสิตุํ น ทสฺสามิ”ติ
วตฺวา ตเถว ภควตา ปฏิกุชิตฺโต
ตฺถุหิ อโหสิ. สวตฺถิยํ อนุปฺปตฺตานํ
ปนฺ เตสํ, ภควา เอกมฺหตุํ
วิวิตฺตํ กวราเปตฺวา เสนาสนํ
ทาเปสิ. อญฺเฆ ภิกฺขุ เตหิ
สทุธิ เหว เอกโต นิสิตฺถนฺติ, น
ติฏฺฐนฺติ น วทนฺติ.

อากตาคตา สตฺถารํ ปุจฺจนฺติ
“กตเม เต ภนฺเต ภนฺตฺนการกา
โกสมฺพิกา ภิกฺขุ”ติ. สตฺถา “เอเต”ติ

เข้ามายังแคว้นแคว้นของหม่อมฉัน”.
พระศาสดา ตรัสว่า “มหาบพิตร ภิกษุ
เหล่านั้น เป็นผู้มีศีล, (แต่)พวกเขา
ไม่เชื่อฟังคำของอาตมภาพ เพราะการ
วิวาทกันและกันอย่างเดียว, บัดนี้
พวกเขา มา เพื่อจะขอขมาอาตมภาพ,
มหาบพิตร ขอภิกษุเหล่านั้นจงมาเถิด”.

ฝ่ายท่านอนาถปิณฑิกเศรษฐี
กราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
ข้าพระองค์จักไม่ยอมให้ภิกษุเหล่านั้นเข้า
ไปสู่วิหาร (ของข้าพระองค์)” ดังนี้
ถูกพระผู้มีพระภาคทรงห้ามเสียอย่างนั้น
เหมือนกัน จึงได้นิ่ง. ก็เมื่อภิกษุเหล่านั้น
พากันมาถึงกรุงสาวัตถี ตามลำดับแล้ว,
พระผู้มีพระภาคทรงมีรับสั่งให้ประทาน
เสนาสนะ ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ให้
ทำเป็นที่สงัด. พวกภิกษุเหล่าอื่น ไม่นิ่ง
ไม่ยืน ไม่ถวายเป็นกรรมร่วมกับภิกษุ
เหล่านั้นนั้นเทียว.

ประชาชนทั้งหลาย ที่มาแล้ว ๆ
พากันทูลถามพระศาสดาว่า “ข้าแต่
พระองค์ผู้เจริญ พวกไหน(คือ)พวกภิกษุ

คุณสุภิสรา คีตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ทสฺเสติ. เต “เอเต กิร เต,
 เอเต กิร เต”ติ อาคตาคเตหิ
 องฺคุลียา ทสฺสิยมานา ลชฺชชาย สีสํ
 อุกฺขิปิตํ อสกุโกนฺดา ภควโต
 ปาทมฺเเล นิปชฺชิตฺวา ภควนฺตํ
 ขมาเปสฺสุ.

ชาวเมืองโกสัมพี ผู้ก่อการแตกร้างกัน
 เหล่านั้น”. พระศาสดาทรงชี้ว่า “ภิกษุ
 พวกนั้นไฉนเล่า?”. พวกภิกษุชาวเมือง
 โกสัมพีเหล่านั้น ถูกพวกประชาชนที่
 มาแล้ว ๆ ชี้เห็นว่า “ได้ยินว่า เหล่านั้น
 คือ ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีผู้ก่อการ
 แตกร้างกันเหล่านั้น, ได้ยินว่าเหล่านั้น
 คือ ภิกษุชาวเมืองโกสัมพีผู้ก่อการ
 แตกร้างกันเหล่านั้น” ดังนี้ จึงไม่อาจ
 จะเงยศีรษะขึ้นด้วยความละอาย หมอบลง
 แทบพระบาท ของพระผู้มีพระภาค
 กราบทูลขอขมาพระผู้มีพระภาคแล้ว.

สตถฺวา “ภาริยํ โว ภิกฺขเว
 กตํ, ตุมฺเห นาม มาทิสฺสส
 พุทฺธสฺส สนฺติเก ปพฺพชิตฺวาปิ มยิ
 สามคฺคิ กโรนฺเต, มม วจัน
 น กริตถ, โปราณกปณฺชิตฺวาปิ
 วชฺฌปฺปตฺตานํ มาตาปิตูนํ โอวาทํ
 สุตฺวา เตสฺสุ ชีวิตา โวโรปียมาเนสฺสุปิ
 โอวาทํ อนตฺติกฺกมิตฺวา ปจฺจนา
 ทฺวิสฺสุ รฏฺเฐสฺสุ รชฺชํ การยิสฺสุ”ติ

พระศาสดาทรงชี้ว่า “ภิกษุทั้งหลาย
 พวกเธอได้ทำกรรมหนัก, ธรรมดาว่า
 พวกเธอ แม้บวชในสำนักพระพุทธเจ้า
 ผู้เช่นเรา เมื่อเราให้ทำความปรองดอง
 กัน, ก็ไม่ทำ(ตาม)คำของเรา, แม้
 โปราณกบัตถิตทั้งหลาย ฟังโอวาทของ
 มารดาบิดาผู้ต้องถูกประหารชีวิต, เมื่อ
 มารดา บิดาเหล่านั้น แม้ถูกปลงชีวิตอยู่
 ก็ยังไม่ก้าวล่วงโอวาท (ของท่านทั้ง ๒

คุณสุภิสรา คีตวสิน

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วตฺวา ปุณฺทเว ทึฆวากุฆมารชาตกั^๑
 กถตฺวา “เอวํ ภิกฺขเว ทึฆวากุฆมาโร
 มาตาปิตุสฺส ชีวิตา โวโรปิยมาเนสุปี
 เตสํ โอวาทํ อนตฺติกุกมิตฺวา
 ปจฺฉา พุรหฺมทตฺตสฺส ธีตรํ
 ลภิตฺวา ทฺวีสุ กาสิกโกสฺสรภูเจสุ
 รชฺชํ กาทเรสิ, ตุมฺเหหิ ปน มม
 วจฺนํ อกโรนฺเตหิ ภาரியํ กตฺนุ”ติ
 วตฺวา อิมํ คาถมาห

นั้น) ภายหลังได้ครองราชสมบัติใน ๒
 แคว้นแล้ว ตรัสที่ฆวากุฆมาร-
 ชาตอีกเหมือนกัน แล้วตรัสว่า “ภิกษุ
 ทั้งหลาย ที่ฆวากุฆมาร แม้เมื่อพระชนนี
 และพระชนกถูกปลงพระชนม์อยู่ ก็ไม่
 ก้าวล่วงพระโอวาทของ ๒ พระองค์นั้น
 ภายหลังได้พระธิดาของพระเจ้าพรหมทัต
 เสวยราชสมบัติในแคว้นกาสิและ
 โกศลทั้ง ๒, ส่วนพวกเธอไม่ทำตามคำ
 ของเรา ได้ทำกรรมหนักแล้ว” ดังนี้แล้ว
 จึงตรัสพระคาถานี้ว่า

๖. “ปเร จ น วิชานนฺติ,
 ‘มยเมตถ ยมามเส’,
 เย จ ตตฺถ วิชานนฺติ,
 ตโต สมฺมุนฺติ เมธกา”ติ.

๖. “ก็ชนเหล่าอื่น ย่อมไม่รู้สึกว่า
 ‘พวกเราพากันย่อยยับ อยู่ในท่าม-
 กลางสงฆ์’ ส่วนบัณฑิตเหล่าใด
 ในระหว่างชนเหล่านั้น ย่อมรู้ชัด,
 ความหมายมั่น ย่อมสงบระงับไป
 เพราะการปฏิบัตินั้น ของบัณฑิต
 เหล่านั้น”.

ตตฺถ ปเรติ ปณฺฑิตเต จเปตฺวา
 ตโต อญฺเวย ภณฺฑชนกํารกา ปเร
 นาม. เต ตตฺถ สํมมชฺเวย

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า เหล่า
 อื่นเป็นต้น ได้แก่ พวกชนผู้ก่อความ
 แกร้าวกัน เว้นบัณฑิตทั้งหลายเสีย

^๑ ฉ. โกสมพิทชาตกั.

โกลาหลั กโรนตา “มยเมตถ
 ยมามเส อุปรมาม นสุสาม สสต
 สมี่ปี มจจุสนุติกั คจจนามา”ติ น
 วิชาณนติ.

เหล่าอื่นจากบัณฑิตนั้น ชื่อว่า ชน
 เหล่าอื่น. เหล่าชนผู้ก่อความแตกร้าวกัน
 เหล่านั้น ก่อความวุ่นวายอยู่ในท่ามกลาง
 สงฆ์นั้น ย่อมไม่รู้สีกว่า “พวกเรา
 ย่อมย่อยยับ คือย่อมปนเปื้อน จิบหาย ใน
 ท่ามกลางสงฆ์นี้ ได้แก่ ย่อมไปสู่ที่ไกล
 คือ สำนักมัจจุ(ความตาย) เป็นนิตย”.

เย จ ตตถ วิชาณนติ
 เย จ ตตถ ปณฺธิตา “มย
 มจจุสมี่ปี คจจนามา”ติ วิชาณนติ.

คำว่า ส่วนชนเหล่าใดในหมู่นั้น
 ย่อมรู้ชัด ความว่า ส่วนบัณฑิตเหล่าใด
 ในระหว่างพวกเธอ ย่อมรู้ชัดว่า “เรา
 ทั้งหลาย ย่อมไปสู่ที่ไกลมัจจุ(ความตาย)”.

ตโต สมฺมุนฺติ เมธคาคิ
 เอวํ หิ เต ปณฺธิตา ชานนฺตา
 โยนิโสมนสิการํ อุปฺปาเตตฺวา
 เมธคานํ กลหานํ วุปสมาย
 ปฏิปชฺชนฺติ. อถ เตสํ ตาย
 ปฏิปตฺติยา เต เมธคา สมฺมุนฺติ.

คำว่า ความหมายมั่น, ย่อมสงบ
 เพราะการปฏิบัตินั้น ความว่า ก็บัณฑิต
 เหล่านั้น รู้ยู่อย่างนี้แล ยิ่งความ
 พิจารณาโดยแยบคายให้เกิดขึ้นแล้ว ย่อม
 ปฏิบัติเพื่อความสงบความร้าวารานกัน คือ
 ความทะเลาะกัน. เมื่อเป็นเช่นนั้น ความ
 ร้าวารานเหล่านั้น ย่อมสงบด้วยการ
 ปฏิบัตินั้น ของพวกบัณฑิตเหล่านั้น.

อถวา ปเร จาติ ปุพฺเพ
 มยา “ภิกฺขเว มา กโรถ
 ภณฺฑนนฺ”ติอาทีนิ วตฺวา

อีกอย่างหนึ่ง บัณฑิตพึงทราบ
 อธิบายในคำนี้ว่า คำว่า ก็ชน
 เหล่าอื่นเป็นต้น ความว่า ชนทั้งหลาย

ห่างหุ้นส่วนจำกัด จุฑารธ
 สร้างคัมภีร์พระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โอวทียมานาปี มม โอวาทสฺส
 อปฺปฏิคฺคหณฺน อมามกา ปเร
 นาม. “มยฺ ฌนฺทาทิวเสน มิจฺฉาคาหํ
 คเหตุวา เอตฺถ สํมชฺเฒ ยมามเส
 ภาณฺทนาทึนํ วุฑฺฒิยา วายมามา”ติ
 น วิชานนฺติ.

แม่ฉันเรา (ตถาคต) กล่าวสอนอยู่ว่า
 “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธออย่าได้ทำ
 ความแตกร้าวกันเลย” ดังนี้เป็นต้น
 ในกาลก่อน ก็ไม่รับเอา โดยการไม่รับ
 เอาโอวาทของเรา ชื่อว่า ชนพวกอื่น.
 ชนพวกอื่นนั้น ย่อมไม่รู้(สึกตัว)ว่า
 “พวกเราถือผิด ด้วยสามารถถอดใจ มี
 ฉันทาคติเป็นต้น ย่อมย่อหยับ คือ ย่อม
 พยายามเพื่อความเจริญแห่งความพินาศ
 มีความแตกร้าวกันเป็นต้นในท่ามกลาง
 สงฆ์”.

อิทานิ ปน โยนิโส
 ปจฺจเวกฺขมานา ตตฺถ ตุมฺหากํ
 อนฺตเรยว ปณฺฑิตปฺริสา “ปุพฺเพ
 มยฺ ฌนฺทาทิวเสน วายมนฺตา
 อโยนิโส ปฏิปนฺนา”ติ วิชานนฺติ,
 ตโต เตสํ สนฺติกา เต
 ปณฺฑิตปฺริเส นิสฺสาย อิเม อิทานิ
 กลฺลสงฺฆาตา เมธกา สมฺมมฺมุตฺติ
 อยเมตฺถ อตฺถโกติ.

ก็บัดนี้ บุรุษผู้เป็นบัณฑิตทั้งหลาย
 (เหล่าใด) ในระหว่างพวกเธอเหล่านั้น
 นั้นเที่ยว พิจารณาอยู่โดยถูกต้อง ย่อม
 รู้ชัดว่า “เมื่อก่อนเราทั้งหลาย พยายาม
 อยู่ด้วยอำนาจถอดใจ มีฉันทาคติเป็นต้น
 ปฏิบัติแล้วโดยไม่ถูกต้อง”, ความ
 ร้าวรานที่นับว่าความทะเลาะกันในบัดนี้
 เหล่านี้ ย่อมสงบไปจากสำนักของ
 บัณฑิตเหล่านั้น ด้วยการปฏิบัติของ
 พวกเขานั้น เพราะอาศัยบุรุษผู้เป็น
 บัณฑิตเหล่านั้น ด้วยประการดังนี้.

ห้ำหั่นส่วนจำกัด จุฬารส
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วรรค)

๕. เรื่องภิกษุชาวเมืองโกสัมพี

๑๔๓

คาถาปริโยसानะ สมุปตฺตา ภิกฺขุ ในเวลาจบพระคาถา เหล่าภิกษุ
โสดาปัตติผลาทีสุ ปติฏฺฐหีสฺสูติ. ผู้ประชุมกันแล้ว ได้ตั้งอยู่แล้วในพระ-
โสดาปัตติผลเป็นต้น ดังนี้แล.

โกสมพิภิกษุณฺโณ วตฺถุ ปญฺจมนฺ. เรื่องภิกษุชาวเมืองโกสัมพีที่ ๕ จบ.

๖. จุฬากาฬมหากาฬตุเถรวตุถุ

๗. สุภานุปลสุสี วิหรนตุ
อินทุริเยสุ อสัตุตุ
โกชนมุหิ อมตุตตุณุ
กุสัตุ หีนวีริยั
ตุ เว ปสหติ มาโร
วาโต รุกุขัว ทุพุพลั.

๘. อสุภานุปลสุสี วิหรนตุ
อินทุริเยสุ สุสัตุตุ
โกชนมุหิ จ มตุตตุณุ
สทุธั อารทุธวีริยั
ตุ เว นปสหติ มาโร
วาโต เสลัว ปพุพตุ.

๖. เรื่องพระจุฬากาฬและ มหากาฬเถระ

๗. มารยอมครอบงำบุคคลผู้มักตามเห็น
อารมณ์ว่างาม ไม่สำรวมใน
อินทรีย์ทั้งหลาย ไม่รู้จักประมาณ
ในโภชนะ เกียจคร้าน มีความ
เพียรอันเลวนั้นแล เปรียบเหมือน
ลมรั้งวานตันไม้ที่มีกำลังไม่แข็ง-
แรงได้ ฉะนั้น.

๘. มารยอมไม่ครอบงำบุคคล ผู้มัก
ตามพิจารณาเห็นอารมณ์ว่าไม่งาม
สำรวมไว้ดีในอินทรีย์ทั้งหลาย รู้จัก
ประมาณในโภชนะ มีศรัทธาและ
บำเพ็ญเพียรอยู่นั้นแล เปรียบ-
เหมือนลมรั้งวานภูเขาศิลาไม่ได้
ฉะนั้น.

๖. จุพภาพมหากาฬตุเถรวตถุ

สุภานุปลสุตี วิหรนตุนติ อิมั
 ฐมมเทศนั สตุถา เสตพุนนคร
 อุปนิสสุสาย สีสปานเน วิหรนุโต
 จุพภาพมหากาฬ อารพุก กเถสิ.

เสตพุนนครวาสิโน หิ “จุพกาไฟ
 มชฺฉิมกาไฟ มหากาไฟ”ติ ตโย
 ภาตโร กุฏุมพิกา. เตสุ เชฏฺฐกนิฏฺฐจา
 ทิสาสุ วิจริตฺวา ปญฺจหิ สกฏฺฐเตหิ
 ภาณุทั อหารนฺติ. มชฺฉิมกาไฟ
 อามตํ วิกุกีณาติ.

อถกสมึ สมเย เต อุโกปิ
 ภาตโร ปญฺจหิ สกฏฺฐเตหิ
 นานาภาณุทั คเหตุวา สาวตฺถึ
 คนฺตฺวา สาวตฺถึยา จ เขตวานสฺส
 จ อนฺตเว สกฏฺฐานิ โมจยิสฺสุ.

๖. เรื่องพระจุพภาพและมหากาฬ-
 เถระ

พระศาสดา เมื่อเสด็จเข้าไปอาศัย
 เสตัพพนคร ประทับอยู่ที่สีสปานวัน(ป่าไม้
 ประดู่ลาย) ทรงปรารภพระจุพภาพและ
 พระมหากาฬ ตรัสพระธรรมเทศนา
 กัณฑ์นี้ว่า ผู้ตามเห็นอารมณ์ว่างามอยู่
 ดังนี้เป็นต้น.

ความพิสดารว่า กุฏุมพีชาวเมือง
 เสตัพพะ ๓ พี่น้องคือ “จุพภาพ ๑
 มชฺฉิมกาฬ ๑ มหากาฬ ๑”. บรรดา
 กุฏุมพี ๓ พี่น้องเหล่านั้น พี่ชายใหญ่
 และน้องชายคนสุดท้องเที่ยวไปในทิศทั้ง-
 หลาย เอาเกวียน ๕๐๐ เล่ม บรรทุก
 สิ่งของมา. มชฺฉิมกาฬขายสิ่งของที่
 พี่ชายใหญ่ และน้องชายคนสุดท้องนำมา.

ต่อมาสมัยหนึ่ง พี่น้องทั้งสองเหล่า-
 นั้น เอาเกวียน ๕๐๐ เล่ม บรรทุกสิ่งของ
 ต่าง ๆ ไปสู่เมืองสาวัตถี ได้ปลดเกวียน
 ในระหว่างเมืองสาวัตถีกับพระเชตะวัน
 ต่อกัน.

ห่างหุ้นส่วนจำกัด จุฑารศ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เตสฺ มหากาโไพ สายณฺหสมเย
 มาลาคนฺธาทีหตุเถ สาวตฺถิวาสีโน
 อริยสาวเก ธมฺมสุสวานาย คจฺจนฺเต
 ทิสฺวา “กุหิ อิเม คจฺจนฺติ”ติ
 ปุจฺฉิตฺวา ตมตฺถํ สุตฺวา “อหํปิ
 คมิสฺสามิ”ติ จินฺเตตฺวา กนิฏฺจํ
 อามนฺเตตฺวา “ตาท สกนฺเฏสุ
 อปฺปมตฺโต โหหิ, อหํ ธมฺมํ
 โสตุ คมิสฺสามิ”ติ วตฺวา คนฺตฺวา
 ตถาคตํ วนฺทิตฺวา ปริสฺปริยนฺเต
 นิสฺสีทิ.

สตฺถา ตํทิวสํ ตสฺส อชฺฌาสนเยน
 อนฺุพุพฺพิกถํ กถนฺโต ทุกฺขกฺขนฺธ-
 สุตฺตาทิวเสน อนฺเภปริยาเยน กามานํ
 อาทีนวํ โอการํ สงฺกิลฺลสญฺจ
 กเถสิ. ตํ สุตฺวา มหากาโไพ
 “สพฺพํ กิร ปหาย คนฺตพฺพํ,
 ปฺรโลกํ คจฺจนฺตํ เนว โภคา,
 น ญาตโย อนฺุคจฺจนฺติ, ก็ เม
 ฆราวาเสน, ปพฺพชิสฺสามิ”ติ จินฺเตตฺวา
 มหาชนเ ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา
 ปกฺกนฺเต สตฺถารํ ปพฺพชฺชํ
 ยาจิตฺวา สตฺถารา “นตฺถิ เต

บรรดาพี่น้อง ๒ คนนั้น มหาภาพ
 เห็นอริยสาวกชาวเมืองสาวัตถี ผู้มีระเบียบ
 และของหอมเป็นต้นอยู่ในมือ กำลังเดิน
 ไปเพื่อจะฟังธรรมในเวลาเย็น จึงถามว่า
 “ชนเหล่านี้จะไปไหนกัน ?” ได้ฟัง
 ความนั้นแล้วคิดว่า “เราก็จักไปบ้าง”
 ดังนี้แล้ว จึงเรียกกุกุมพี่น้องชายมาสั่งว่า
 “พ่อ เจ้าจงเป็นผู้ไม่ประมาทในเกวียน
 ทั้งหลาย, เราก็จักไปฟังธรรม” ดังนี้แล้ว
 ไปถวายบังคมพระตถาคต นั่งลงที่สุ
 ภิรัช.

วันนั้น พระศาสดาเมื่อจะตรัส
 อนฺุพุพฺพิกถา ตามอรรถาษยของมหาภาพ
 นั้น ได้ตรัสโทษความต่ำช้า และความ
 เศร้าหมองแห่งกามทั้งหลาย โดยปริยาย
 เป็นอันมาก ด้วยสามารถแห่งสูตร มี
 ทุกฺขกฺขนฺธสูตรเป็นต้น. กุกุมพิมหาภาพ
 ได้ฟังพระธรรมเทศนานั้นแล้ว จึงคิดว่า
 “ได้ยินว่า อันบุคคลจำต้องละสิ่งทั้งปวง
 ไป โภคทรัพย์ทั้งหลาย(และ)ญาติทั้งหลาย
 ย่อมติดตามบุคคลผู้ไปสุโลกหน้าไม่ได้เลย,
 จะมีความหมายอะไรแก่เรา ด้วยการ
 ครอบเรือน, เราก็จักบวชละ” ดังนี้ ครั้นเมื่อ

ห่างหุ้นส่วนจำกัด จุฑารส
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โกจิ อปโลเกตพโพ”ติ วุตเต,
 “กนิฏฺโฐ เม ภนฺเต อตฺถิ”ติ
 “เตนหิ อปโลเกหิ นนฺ”ติ วุตเต
 อากนฺตฺวา กนิฏฺฐํ “ตาด อิมํ
 สพฺพํ สาปเตยฺยํ ปฏิปชฺชานํ”ติ
 อาห. “ตฺเมห ปน ภาติก กุหิ
 คมิสฺสตา”ติ. “อหํ สตฺถุ สนฺตฺติเก
 ปพฺพชิสฺสามิ”ติ.

มหาชนธวายบังคมพระผู้มีพระภาคแล้ว
 พากันหลีกไป, จึงทูลขอบรรพชากะ
 พระศาสดา, เมื่อพระศาสดาตรัสสั่งว่า
 “คนผู้ที่ท่านควรลาบางคนไม่มีหรือ ?”
 ทูลว่า “ข้าพระองค์มีน้องชายอยู่
 พระเจ้าข้า” เมื่อพระองค์ตรัสว่า
 “ถ้าอย่างนั้น เธอจงบอกลาเขาเสียเถิด”
 ดังนี้แล้ว กลับมาบอกน้องชายว่า “พ่อ
 เจ้าจงรักษาสมบัติ ทั้งหมดนี้ไว้เถิด”.
 น้องชายถามว่า “ก็พี่ จักไปไหนเล่า
 ขอรับ ?”. มหากาฬตอบว่า “พี่จัก
 บวชในสำนักพระศาสดา”.

โส ตํ นานปฺปกาเรหิ
 ยาจิตฺวา ตํ นินฺวตฺเตตฺตํ อสกุโกนฺโต
 “สาธฺมฺมํ สามิ ยถาอชฺฌาสยฺมํ
 กโรถา”ติ อาห. มหากาฬ
 กนฺตฺวา สตฺถุ สนฺตฺติเก ปพฺพชิ.
 “อหํ ภาติกํ คเหตฺวา
 อปฺปพฺพชิสฺสามิ”ติ จุพกาฬปิ ปพฺพชิ.

น้องชายนั้นขอร้องพี่ชายนั้นโดย
 ประการต่าง ๆ ก็ไม่อาจจะให้พี่ชายนั้น
 กลับ(ใจ)ได้ จึงกล่าวว่า “ดีละพี่ ขอพี่
 จงทำตามอัยยาศัยเถิด”. มหากาฬได้ไป
 บวชในสำนักพระศาสดา. ฝ่ายจุพภาพ
 ก็บวชแล้วด้วยมุ่งหมายว่า “เราจักชวน
 พี่ชายสัก”.

อปรภาเค มหากาฬ อุปสมฺมปทํ
 ลภิตฺวา สตฺถารํ อุปสงฺกมิตฺวา
 สาสเน ธฺรฺวานิ ปุจฺฉิตฺวา สตฺถารา

ในกาลต่อมา มหากาฬได้อุปสมบท
 แล้วเข้าไปเฝ้าพระศาสดา ทูลถามธุระ
 ในพระศาสนา ครั้นเมื่อ พระศาสดา

ห่างหุ้นส่วนจำกัด จุฬารศ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท.ป-ท.๑-๑๐

ทวิสุ ฐเรสุ กถิตเตสุ, “อหิ ฆนุเต
 มหุลลกกกาลे पपुपचिततुता कनुठरु
 पुरेतुं न सकुखिसुसामी, विपसुसनाठरु
 पन पुरेसुसामी”ति यव ओरहतुता
 सोसानिकठुदुङ्कं गधापेतुवा प्रजम-
 यामातिकुमे सपुपेसु मनुसुसेसु
 नितुทำ ओकुगनुเตसु सुसानं कनुतुवा
 प्रजुसुगाले सपुपेसु मनुसुसेसु
 अनुठुठितेसुयेव, विहारं ओकजुठति.

อถกา สุसानโคปิกา กาทิ
 นาม จวทาทิกกา เถรสสุ
 จิตฎุจानญจ นิสิตนฎุจानญจ
 จงกมนฎุจानญจ ทิสฺวา “โก นุ
 โข อิศาคจुठติ, ปรีคณุหิสฺสามิ
 นนุ”ติ ปรีคณุหิตุ อสกุโกนุติ
 เอกทิวสํ สุसानกุฎิกายเมว ทิป
 ชาเลตฺวา ปุตุตธิตโร อาทาย
 कनुतुवा เอกมनुเต นิสินา
 มชฺฉิมยามे เถรํ ओकजुठनुตํ
 ทิสฺวา कनुतुवा वनुทิตुवा “อโยโย

ตรัสบอกฐานะ ๒ อย่าง จึงทูลว่า
 “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์จัก
 ไม่อาจบำเพ็ญกัณฑ์ถุระให้บริบูรณ์ได้
 เพราะข้าพระองค์บวชในตอนแก่, แต่
 จักบำเพ็ญวิปัสสนาธุระให้บริบูรณ์” จึง
 กราบทูลให้พระองค์ตรัสบอกโสสานิก-
 ธุรงค์ (ธุรงค์ของพระภิกษุผู้อยู่ป่าช้าเป็น
 วัตร) จนถึงพระอรหันต์ ครั้นล่วงปฐมยาม
 เมื่อคนทั้งหมดนอนหลับกันหมดแล้ว ก็
 ไปยังป่าช้าในเวลาจวนจะสว่าง เมื่อ
 ทุก ๆ คนยังไม่ลุกขึ้นนั้นเทียว กลับมาสู่
 วิหาร.

ที่นั่น หมึงสับหรือผู้ดูแลป่าช้า
 คนหนึ่ง ชื่อว่า กาทิ เห็นสถานที่ยืน
 ที่นั่ง และที่จงกรมของพระเถระเข้า คิดว่า
 “ใครหนอมาในที่นี้, เราจักคอยจับตัวเขา”
 ไม่อาจจะกำหนดจับได้ วันหนึ่ง จึงตาม
 ประทีป(ให้สว่าง) ในกระท่อมใกล้ป่าช้า
 นั้นเทียว พาเอาบุตรธิดาไปแอบซุ่มอยู่
 ณ ที่ส่วนข้างหนึ่ง เห็นพระเถระกำลัง
 เดินมาในมัชฌิมยาม จึงไปไหว้แล้วพูดว่า
 “พระผู้เป็นเจ้าของเจ้า ย่อมอยู่ในที่นี้ของพวก
 ดิฉันหรือ ? เจ้าข้า”.

ทำงหุ่่นส่วนจำกัด จุฑารธ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โน ภนฺเต อิมสฺมี จาเน วิหฺรตี”ติ
อาห.

เถโร “อาม อุปาสิกเก”ติ.
“ภนฺเต สฺसानเน วิหฺรนฺเตหิ นาม
วตฺตํ อุกฺคณฺหิตุํ วฏฺฏตี”ติ.

เถโร “กึ ปน มยฺ ตยา
กถิตวตฺเต วตฺติสฺสามา”ติ อวตฺวา
“กึ กาทุํ วฏฺฏตี อุปาสิกเก”ติ
อาห. “ภนฺเต โสสานิกเกหิ นาม
สฺसानเน วสนภาโว สฺसानโคปกานํ
วิหาเร มหาเถรสฺส คามโกชกสฺส
จ กเถตุํ วฏฺฏตี”ติ. “กึการณา”ติ.

“กตกมฺมา โจรา สามิกเกหิ
ปทานุปทํ อนุพฺพธา สฺसानเน
ภณฺทิกํ ฉทฺเขตฺวา ปลายนฺติ, อถ
มนุสฺสา โสสานิกานํ ปริปนฺถ
กโรนฺติ, เอเตสํ ปน กถิต,

พระเถระตอบรับว่า “ใช่แล้ว
โยมอุบาสิก้า”. หญิงสัปเหร่อบอกว่า
“พระคุณเจ้าผู้เจริญ ธรรมดาพวกคนผู้
อยู่ในป่าช้า เรียนธรรมเนียม(ก่อน)
จึงควร”.

พระเถระไม่กล่าวว่า “ก็ อาตมา
จักประพฤติในธรรมเนียมที่เจ้าบอกแล้ว
อย่างไรเล่า”? (แต่)กล่าวว่า “สมควร
จะทำอย่างไรเล่า ? โยมอุบาสิก้า”.
หญิงสัปเหร่อกล่าวว่า “พระคุณเจ้า
ผู้เจริญ ธรรมดาว่าพวกคนผู้อยู่ในป่าช้า
สมควรจะบอกความที่ตนอยู่ในป่าช้าแก่
คนดูแลป่าช้า พระมหาเถระในวิหารและ
นายบ้าน (ผู้ใหญ่บ้าน)”. พระเถระ
ถามว่า “เพราะเหตุอะไรเล่า ?”.

หญิงสัปเหร่อกล่าวว่า “เพราะ
พวกโจรทำกรรมมาแล้ว ถูกพวกเจ้าของ
ติดตามรอยเท้าไป จึงทิ้งห่อสิ่งของไว้ใน
ป่าช้าแล้วหนีไป, เมื่อเป็นเช่นนั้น คน
ทั้งหลายก็จะพากันทำอันตรายแก่พวกคน

ห่างหุ้นส่วนจำกัด จุฬารส
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

‘มยฺ อิมสฺส ภทฺทนฺตสฺส
เอตฺตกนฺนาม กาลํ เอตฺถ วสนภาวํ
ชานาม, อโจโร เอโส’ติ อุปทฺทวํ
นิวาเรนฺติ, ตสฺมา เอเตสํ กเถตุํ
วฏฺฏตี’ติ.

เถโร อาห “อญฺญํ ก็
กาทพฺพน”ติ.

“ภนฺเต สฺसानะ วสนฺเตน
นาม อยฺเยน มจฺฉมํสปีฏจติลคฺคฺพาทีนิ
วชฺเชตพฺพานิ, ทิวา น
นิตฺททายิตพฺพํ, กุสึเตน น ภวิตพฺพํ,
อารทฺธวีริเยน อสเจน อมายาวินา
หุตฺวา กถฺยถนชฺฉมาสเยน ภวิตพฺพํ,
สายํ สพฺเพสฺส มนุสฺเสสฺส สุตฺเตสฺส,
วิหารโต อากนฺตพฺพํ, ปจฺจุสกาเล
สพฺเพสฺส อนฺุฏจิตฺเตสฺสเยว, วิหารํ
คณฺตพฺพํ, สเจ ภนฺเต อยฺโย อิมสฺมี
จानะ เอวํ วิหรนฺโต ปพฺพชิตฺทิกจฺจ
มตฺตกํ ปาเปตฺตุํ สกฺขิสฺสตี, สเจ
มตฺตรีรํ อาเนตฺวา จทฺทเทนฺติ,

ผู้อยู่ในป่าช้า, แต่เมื่อได้บอกความไว้แก่
เจ้าหน้าที่เหล่านั้นแล้ว, พวกเขายอมห้าม
อันตราย ด้วยการรับรองว่า ‘พวก
ข้าพเจ้าทราบว่าท่านผู้เจริญนี้อยู่ในที่นี้
ตลอดกาลมีประมาณเท่านี้, พระคุณเจ้า
ผู้เจริญรูปนี้ มิใช่โจรหรอก’, เพราะ
ฉะนั้น บอกแก่เจ้าหน้าที่เหล่านั้น จึง
จะสมควร’.

พระเถระกล่าวว่า “อาตมภาพ
ควรทำกิจอื่นอะไรเล่า ?”.

หญิงสัปเหร่อบอกว่า “ท่านเจ้าข้า
ธรรมดาพระคุณเจ้าผู้อยู่ในป่าช้า จะ
ต้องเว้นสิ่งต่าง ๆ มีปลา เนื้อ แป้ง
งาและน้ำอ้อยเป็นต้น, ไม่ควรนอนหลับ
กลางวัน, ไม่ควรเป็นผู้เกียจคร้าน,
ควรเป็นผู้บำเพ็ญความเพียร ไม่ควร
เป็นคนโอ้อวด ไม่เป็นคนมักเจ้าเล่ห์ (แต่)
ควรเป็นคนมีอัธยาศัยงาม, เวลาเย็น
เมื่อคนพากันหลับหมดแล้ว, พระคุณเจ้า
พึงมาจากวิหาร, เวลาใกล้สว่างเมื่อคน
ทั้งหมดยังไม่ลุกขึ้นนั้นเทียว, พึ่งไปสู่
วิหาร, ท่านเจ้าข้า ถ้าพระคุณเจ้าอยู่
อยู่ในสถานที่นี่ ด้วยการกระทำอย่างว่า

ห้วงหุ้นส่วนจำกัด จุฬารศ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

กมุพลกุฎาคารี อาโรเปตวา มานี้ ก็จักอาจยังกิจแห่งบรรพชิต ให้ถึง
 ฌณฺฐมาลาทีหิ สกุการี กตฺวา ที่สุดได้, ถ้าประชาชนนำซากศพมา
 สรีริกัจจํ กริสฺสามิ, โน เจ ทิ้งไชร้, ดิฉันจะยกขึ้นสู่เรือนยอด
 สกุขิสฺสติ, จิตกํ อาโรเปตวา ปกคลุมด้วยผ้ากัมพลแล้วจักเอาสิ่งต่าง ๆ
 ชาเลตฺวา สงฺกฺนา อากทฺตฺติตฺวา มีของหอมและระเบียบเป็นต้น ทำ
 พหิ ขิปิตฺวา พรสฺสนา โกฏฺฏเวตฺวา สักการะเสร็จแล้ว จึงจักทำการเผาศพ
 ขณฺฑาขณฺฑิกํ ฉินฺทิตฺวา อคฺคิมฺหิ ถ้าพระคุณเจ้าจักไม่อาจ, ดิฉันจักยก
 ปกฺขิปิตฺวา ตฺยหํ ทสฺเสตฺวา (ศพ)ขึ้นสู่เชิงตะกอนแล้วติดไฟเผา เอา
 ฌาเปสฺสามิ”ติ อาห.

 อถ นํ เถโร “สาธฺ
 ภาทฺเต, เอกํ ปน รูปารมฺมณํ
 ทิสฺวา มยฺหํ อาโรเจยฺยาสี”ติ อาห.
 สธา “สาธฺ”ติ ปจฺจสฺโสสิ. เถโร
 ยถาอชฺฌาสเยน สฺสุสานเ สมณธมฺมํ
 กโรติ.

 จุพภาพตฺเถโร ปน อุฏฺฏาย
 สมฺภูจาย ฆราวาสํ ฉินฺเตติ,
 ปุตฺตทวารํ อนุสฺสรติ, “อโย เม
 ภาติโก อติภาริยํ กมฺมํ กโรตี”ติ
 ฉินฺเตสิ.

 ที่นั่น พระเถระได้กล่าวกับหญิง
 สัปเหร่อนั้นว่า “ดีแล้วนางผู้เจริญ,
 ก็เธอเห็นรูปารมณ้อย่างหนึ่งแล้ว ฟัง
 บอกแก่อาตมา (นะ)”. นางรับปากว่า
 “ได้จ๊ะ”. พระเถระจึงทำสมณธรรมอยู่
 ในป่าช้าตามอัธยาศัย.

 ส่วนพระจุพภาพเถระผู้ตลกผู้ตลกหนึ่ง
 คิดถึงการครองเรือนอยู่, นึกถึงบุตร
 และภรรยาอยู่, คิดว่า “พี่ชายของเรานี้
 ทำกรรมหนักเหลือเกิน”.

 ห่างหุ้นส่วนจำกัด จุฑารส
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธาวามปพ. 15-71.๖-๑๐

อถกา กุลธิตา ตัมมุหุตตัม
 สมุจฺจิตน พุยาธินา สายณฺหสมเย
 อมิลาทา อกิลนฺดา กาลมกาสิ.
 ตเมณฺ ฌาตกา ทารุเตลาทีหิ
 สทฺธิ์ สายํ สุสานํ เนตฺวา
 สุสานโกปิกาย “อิมิ ฌาเปหิ”ติ
 ภาตี ทตฺวา นิยฺยาเทตฺวา ปกฺกมฺสิ.
 สทา ตสฺสา ปารุตฺตตํ อปเนตฺวา
 ตํ มุหุตตํ มตํ ปณฺธิตปณฺธิตํ
 สุวณฺณวณฺณํ สรฺริํ ทิสฺวา “อิมิ
 อยฺยสฺส ทสฺเสตฺตุ ปฏฺฐิรूपิ อารมฺมณฺ”ติ
 จินฺเตตฺวา คนฺตฺวา เถรํ วนฺทิตฺวา
 “เอวรูปิ นาม อารมฺมณฺ อตฺถิ,
 โอลเกถ อยฺยา”ติ อาห.

เถโร “สาธฺ”ติ คนฺตฺวา
 ปารุปนํ หราเปตฺวา ปาทตลโต
 ยาว เกสคฺคา โอลเกตฺวา
 “อติปณฺธิตเมตํ รูปิ สุวณฺณวณฺณํ,
 อคฺคิมฺหิ นํ ปกฺขิปิตฺวา
 มหาชาลคฺคิตกาเล มยฺหํ

ครั้งนั้น กุลธิตาคนหนึ่งได้ตายลง
 ในเวลาเย็น เพราะความเจ็บไข้ซึ่งกำเริบ
 ขึ้นชั่วคราวนั้น ยังไม่ทันเหี่ยวแห้ง ยังไม่
 บอบช้ำ. พวกญาติได้ห้ามศพนาง
 กุลธิตานั้นไปยังป่าช้าในเวลาเย็นพร้อม
 ด้วยเครื่องเผาศพมีฟืนและน้ำมันเป็นต้น
 ให้ค่าจ้างแก่หญิงผู้ดูแล (เฝ้า) ป่าช้าด้วย
 สั่งว่า “เจ้าจงเผาศพนี้” ดังนี้แล้ว
 มอบ(ศพ)เสร็จแล้วก็พากันหลีกไป.
 หญิงสัปเหร่อ นั้น นำผ้าห่มของนาง
 กุลธิตานั้นออก มองเห็นสร้อยซึ่งตายลง
 เพียงครู่เดียว นั้น ประณีตเหลือเกิน
 มีสีดุกทองคำ คิดว่า “สมควรจะแสดง
 อารมณฺนี้แก่พระคุณเจ้า” ดังนี้แล้ว
 จึงไปไหว้พระเถระกล่าวว่า “ท่าน
 เจ้าข้า อารมณฺชื่อเห็นปานนี้มีอยู่,
 ขอพระคุณเจ้าพึงพิจารณาดูเถิด”.

พระเถระตอบรับว่า “ดีละ” ได้
 ไปแล้ว ให้เปิดผ้าห่มออก พิจารณา
 ตั้งแต่ผ้าเท้าจนถึงปลายผมกล่าวว่า “รูปนี้
 แสนประณีตดียิ่ง มีสีดุกทองคำ, เธอ
 พึงใส่รูปนั้นเข้าในไฟแล้ว ในกาลที่รูป
 นั้นถูกเปลวไฟใหญ่ลวกแล้ว พึงบอกแก่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด จุฑารส
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาโรเจยยาสิ”ติ วตฺวา สกฏฺจฺานเมว
 คนฺตฺวา นิสฺสิทฺติ. สฺวา ตถา
 กตฺวา เถรสฺส อาโรเจสิ. เถโร
 คนฺตฺวา โอลฺลเกสิ. ชาลาเย
 ปหฺนฺวปหฺนฺวจฺานเน กพฺรคาเว วีย
 สรฺริรวณฺณํ อโหสิ, ปาทา
 นิกฺขมิตฺวา โอลฺลมุพฺพิสฺสุ, หตฺถา
 ปฏฺิกุชฺชิสฺสุ, นลาตํ นิจฺจมฺมํ
 อโหสิ.

อาตมา” ดังนี้แล้ว จึงไปยังที่ของตนนั้นแล
 หนึ่งแล้ว. นางทำอย่างที่ตั้งนั้นแล้ว จึงบอก
 แก่พระเถระ. พระเถระไปพิจารณาแล้ว.
 ในที่เปลวไฟลวกแล้ว ๆ สีแห่งสรีระได้
 เป็นเหมือนแม่โคดำ. ทำทั้ง ๒ งอห้อย
 ออกมาแล้ว, มือทั้ง ๒ กำเข้าแล้ว,
 หน้าผากได้มีหนังลอกออกมาแล้ว.

เถโร “อิทํ สรฺริํ อิทาเนว
 โอลฺลเกนฺตฺวานํ หทยคตํ หตฺถา
 อปรียนฺตฺกัร” หตฺถา อิทาเนว
 ขยปตฺตํ วยปตฺตน”ติ รตฺตติจฺานํ
 คนฺตฺวา นิสฺสิทฺติวฺวา ขยวํ
 สมฺปสฺสสมาโน

พระเถระพิจารณาว่า “สรีระนี้
 เป็นธรรมชาติครองใจ ทำความไม่สิ้นสุด
 (ใคร ๆ เห็นว่าสวยงาม) แก่บุคคล
 ทั้งหลาย ผู้แลดูอยู่ในบัดนี้นั้นเทียว, แต่
 (กลับ)เป็นร่างที่ถึงความสิ้นไปเสื่อมไป
 เดียวนั้นนั่นเอง” ดังนี้แล้ว จึงไปสู่ที่พัก
 กลางคืน นั่งพิจารณาถึงความสิ้นไป
 เสื่อมไปอยู่ พลังกล่าวคาถาว่า

“อนิจฺจา วต สงฺขารา
 อุปฺปาทายธฺมฺมิโน,
 อุปฺปชฺชิตฺวา นิจฺจณฺตฺติ,

“สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ มี
 ความเกิดขึ้นและเสื่อมไป เป็น
 ธรรมดา, เกิดขึ้นมาแล้ว ย่อม

๑ น. อปรียนุคกร.

เตสํ วุปลโม สุโข”ติ

ดับไป, ความสงบระงับสังขาร
เหล่านั้น เป็นสุข”

คาถํ วตฺวา วิปสฺสนํ วทฺตฺเมตฺวา
สห ปฏิสมฺภิทาหิ อรหตฺตํ ปาปฺณิ.

เจริญวิปัสสนา ก็ได้บรรลุพระอรหัต
พร้อมด้วยปฏิสัมภิตาทั้งหลาย.

ตสฺมิ อรหตฺตปฺปตฺเต, สตฺถา
ภิกฺขุสํฆปริวฺโต จาริกํ จรมาโน
เสตพฺยนครํ คนฺตฺวา สีสฺปาวนํ
ปาวิสิ.

ครั้นเมื่อพระเถระนั้นบรรลุพระ-
อรหัตแล้ว, พระศาสดามีภิกษุสงฆ์
แวดล้อม เสด็จเที่ยวจาริกไปยังเมือง
เสตัพพะยะ เสด็จเข้าไปอาศัยป่าไม้ประดู่-
ลาย.

จฺพกาพฺสฺส ปน ภริยาโย
“สตฺถา · กิร อนฺุปฺตฺโต”ติ สุตฺวา
“อมฺหากํ สามิกํ คนฺหิสฺสามา”ติ
สตฺถารํ นิมนฺตฺวาเปสฺสุ.

ส่วนพวกภรรยาของพระจัพกาพ
ได้ฟังว่า “ข้าว่าพระศาสดาเสด็จมา
ถึงแล้ว” ดังนี้แล้วคิดกันว่า “พวกเรา
จักจับสามีของพวกเรา(สึก)” จึงให้คน
ไปทูลอาราธนาพระศาสดา.

พฺพุทฺธานํ ปน อปริจิตฺตฺฐาเน^๑
อาสนนฺปญฺณตฺติ อาจิกฺขนฺนฺเตน เอเกน
ภิกฺขุณา ปจฺมตฺรํ คนฺตํ วฏฺฏติ.
พฺพุทฺธานํ หิ มชฺฌิมฺมฺฐาเน อาสนนํ
ปญฺญาเปตฺวา ตสฺส ทกฺขิณฺโต
สวาริปฺตฺตตฺเตรฺสฺส, วามโต มหา-

ก็ในสถานที่พระพุทธรเจ้าทั้งหลาย
ไม่ทรงคุ้นเคย การที่ภิกษุรูปหนึ่ง ผู้บอก
การปลาดอาสนะไปล่วงหน้าก่อนจึง
สมควร. จริงอยู่ ภิกษุพึงให้ปลาด
อาสนะเพื่อพระพุทธรเจ้าทั้งหลายไว้ ในที่
ท่ามกลางแล้ว จึงให้ปลาดอาสนะ

^๑ ฉ. อปริจิตตภูฏาเน.

โมคคัลลานเถรสุส, ตโต ปฏุจาย
 อุโกหิ ปสฺเสหิ ภิกฺขุสํฆสุส อาสนํ
 ปณฺณาเปตพฺพํ โหติ. ตสฺมา
 มหากาฬตเถโร จีวรปารุปนฏฺจาเน
 จตฺวา “ตฺวํ ปุโรโต คนฺตฺวา
 อาสนปณฺณตฺตํ อัจฺจิกฺขาหิ”ติ จุพกาฬํ
 เปเสสิ.

เพื่อพระสารีบุตรเถระไว้ข้างเบื้องขวา,
 (อาสนะ)เพื่อพระมหาโมคคัลลานเถระไว้
 ข้างเบื้องซ้ายแห่งอาสนะของพระพุทธเจ้า
 นั้น, (อาสนะ)เพื่อพระภิกษุสงฆ์ไว้โดย
 ข้างทั้ง ๒ ถัดจากอาสนะของพระสารี-
 บุตรและพระมหาโมคคัลลานะนั้น.
 เพราะฉะนั้น พระมหากาฬเถระยื่น ภ
 ที่ห่มจีวร ได้ส่งพระจุพภาพไปด้วยกล่าว
 ว่า “เธอจงล่วงหน้าไปบอกการปลาด
 อาสนะเถิด”.

ตสฺส ทิฏฺฐกาลโต ปฏฺจาย
 เกหฺชน เตน สทฺธิ ปริหาสํ
 กโรนฺโต นีจาสฺนานิ สํฆเถรสุส
 โกฏฺถิยํ อตฺถรติ, อุจฺจาสฺนานิ
 สํฆนวกสุส โกฏฺถิยํ. อิตโร “มา
 เอวํ กโรถ นีจาสฺนานิ อฺปริ
 มา ปณฺณาเปถ, อุจฺจาสฺนานิ อฺปริ
 ปณฺณาเปถ, นีจาสฺนานิ เหฏฺฐา”ติ
 อาห.

ชนในเรือนทำการหัวเราะเยาะกับ
 ท่าน ตั้งแต่กาลที่เขาได้เห็นท่านจึง(แก้ง)
 ปลาดอาสนะต่ำไว้ในที่สุดพระสังฆเถระ,
 ปลาดอาสนะสูงไว้ในที่สุดพระสังฆนวกะ.
 พระจุพภาพเถระกล่าวว่า “พวกเจ้าจง
 อย่าทำอย่างนี้, จงอย่าปลาดอาสนะ
 ต่ำไว้ในที่สูง, จงปูอาสนะสูงไว้ในที่สูง,
 จงปูอาสนะต่ำไว้ในที่ต่ำเถิด”.

อิตฺถิโย ตสฺส วจฺนํ อสฺสณฺตฺติโย
 วีย “ตฺวํ กิ กโรนฺโต วิจรสิ,
 กิ ตว อาสนานิ ปณฺณาเปตฺตุ
 น วฏฺฏติ, ตฺวํ กิ อापฺจฺจิตฺวา

พวกหญิงทำที่เป็นเหมือนไม่ได้ยิน
 คำพูดของพระเถระนั้น ต่างพากันกล่าว
 ว่า “ตัวท่านมัวเที่ยวทำอะไรอยู่เล่า ?
 การให้ปลาดอาสนะไม่สมควรแก่ท่าน

ห้วงหุ้นส่วนจำกัด จุฑารช
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปพฺพชิตฺตํ, เกน ปพฺพชาปีตฺตํ, หรือ ? ท่านลาไครบวช ?, ใคร
 กสฺมา อิทฺถกตฺตํ”ติ วตฺวา อนุญาตให้ท่านบวช, ท่านมาในที่นี้
 นิवासนปารุปนํ อจฺฉินฺทิตฺวา ทำไม ?” ดังนี้แล้ว จึงแย่งชุดผ้าสบง
 เสตกานี นิวาเสตฺวา สีเส และจีวร ให้นุ่งผ้าขาววางเทริดมาลาไว้
 มาลาจุมพฏกั^๑ จเปตฺวา “คจฺฉ
 ตฺวํ สตฺถารํ อานเห, มยฺ
 อาสนานี ปณฺณาเปสฺสามา”ติ ปหิณฺสีสุ. ไปนำพระศาสดามา, พวกข้าพเจ้าจัก
 ปูลาดอาสนะ”.

โส นจิริ ภิภุชฺสาเว จตฺวา
 อวสฺสีโกว อูปฺพพชิตฺวา ลชฺชิตฺตํ
 น ชานาติ, ตสฺมา โส เตน
 อากปฺเปน นิราสงฺโกว คนฺตฺวา
 สตฺถารํ วนฺทิตฺวา พุทฺธปฺปมฺขํ
 ภิภุชฺสํ อาทาย อากโต.

ภิภุชฺสํ สส ปน ภตฺตกิจฺจา-
 วसाने มหากาฬสฺส ภริยาโย
 “อิมานี อตฺตโน สามิโก คหิโต,
 มยฺปิ อมฺหากํ สามิกํ
 คนฺทิสฺสามา”ติ จินฺเตตฺวา
 ปฺนทิวสตฺถาย สตฺถารํ นิมนฺตยฺสีสุ.

พระจุฬกานนั้น ดำรงอยู่ในภาวะ
 แห่งภิกษุไม่นาน ยังไม่ได้จำพรรษา
 ก็สึก จึงไม่รู้สึกละอาย, เพราะฉะนั้น
 ท่านจึงไม่มีความรังเกียจโดยอากัปปะ
 (มารยาท) นั้นนั้นเทียว ได้ไปถวายบังคม
 พระศาสดาแล้ว พาภิกษุสงฆ์มีพระ-
 พุทธเจ้าเป็นประธานมา.

ในเวลาภิกษุสงฆ์ฉันเสร็จ พวก
 ภรรยาของพระมหากาฬคิดว่า “หญิง
 พวกนี้ได้จับสามีของตัวแล้ว, ถึงพวกเรา
 ก็จักจับสามีของพวกเราบ้าง” ดังนี้แล้ว
 จึง(ไป)อาราธนาพระศาสดา เพื่อ
 ประโยชน์แก่การเสวยในวันพรุ่งนี้.

^๑ ฉ. มาลาจุมพฏกั

ปพฺพชฺชนฺตฺราโย ชาโต, อชฺช
 อณฺณสฺส ปุโรโต คตตฺตา อนฺตฺราโย
 นาโหสิ, สตฺถา มหากาฬ
 นีวตฺตาเปตฺวา อากโต, สีลฺวา โข
 ปน ภิกฺขุ อจฺจารสมฺปนฺโน,
 กสิสฺสนฺติ นุ โข ตสฺส
 ปพฺพชฺชนฺตฺรายนฺ”ติ.

พระจุฬกาฬได้ล่องหน้าไปเมื่อวาน ได้
 เกิดอันตรายแห่งบรรพชาแก่ท่าน, วันนี้
 เพราะภิกษุรูปอื่นได้ล่องหน้าไปจึงไม่มี
 อันตราย, พระศาสดาให้พระมหากาฬ
 กลับแล้ว เสด็จมา, ก็ ภิกษุผู้มีศีลแล
 ถึงพร้อมแล้วด้วยอาจารย์, หญิงเหล่านั้น
 จักทำอันตรายแห่งบรรพชาแก่พระมหา-
 กาฬนั้นหรือหนอ”.

สตฺถา เตสํ วจันํ สุตฺวา
 นีวตฺติตฺวา จิตฺโต “กึ กถณ
 ภิกฺขเว”ติ ปุจฺฉิ. เต ตมตฺถ
 อารโจะสฺสุ.

พระศาสดาทรงสดับคำของพวก
 ภิกษุเหล่านั้นแล้ว เสด็จกลับประทับยืน
 อยู่ ตรัสถามว่า “พวกเธอพูดอะไรกัน
 ภิกษุทั้งหลาย”. พวกเธอกราบทูล
 แจ้งความนั้นแล้ว.

“กึ ปน ตุมฺเห ภิกฺขเว
 จุฬกาฬํ วิย มหากาฬํ สลฺลกุเขถา”ติ.

พระศาสดาตรัสถามว่า “ภิกษุ
 ทั้งหลาย ก็พวกเธอยอมสำคัญพระ-
 มหากาฬจะเป็นเหมือนอย่างจุฬกาฬ
 หรือ”.

“อาม ภนฺเต, ตสฺส หิ
 เทว ปชาปติโย, อิมสฺส อฏฺฐ
 ปชาปติโย, ตาหิ ปริกฺขิปิตฺวา
 คหิตฺโต กึ กสิสฺสติ ภนฺเต”ติ.

พวกภิกษุเหล่านั้น กราบทูลว่า
 “อย่างนั้น พระเจ้าข้า, เพราะจุฬกาฬ
 มีภรรยา ๒ คน, (ส่วน)พระมหากาฬ
 นี้มีภรรยา ๘ คน, ท่านถูกพวกหญิง

ห้ำหั่นส่วนจำกัด จุฬารส
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เหล่านั้นรุมจับแล้วจักทำอย่างไรเล่า
พระเจ้าข้า”.

สตถา “มา ภิกขเว เอว
อวจุตถ, จุฬกาฬ ทิวเส ทิวเส
อุฏฺฐาย สมุฏฺฐาย สุภารมฺมณพฺหุโล
วิหฺรติ ปปาตตณฺเฏ จิตฺตพฺพลรฺกฺขสทิสฺโส,
มยฺหํ ปน ปุตฺโต มหากาฬ
อสฺสภานุปฺสฺสี วิหฺรติ ฆนฺนเสลปพฺพโต
วีย อจฺโล”ติ วตฺวา อีมา คากา
อภาสิ

พระศาสดาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
พวกเธออย่าได้พากันกล่าวอย่างนั้น,
จุฬกาฬทุก ๆ วัน ผุดลุกผุดนั่ง ผู้มาก
ไปด้วยอารมณ์ว่างามอยู่ เป็นเช่นกับ
ต้นไม้มีกำลังไม่แข็งแรงซึ่งตั้งอยู่ริมเหวและ
ตลิ่ง, ส่วนพระมหากาฬผู้บุตรของเรา
ตามพิจารณาเห็นอารมณ์ว่าไม่งามอยู่
เป็นผู้ไม่หวั่นไหว ประดุจภูเขาศิลา
แน่นหนา ฉะนั้น” ดังนี้แล้ว ได้ทรง
ภาษิตพระคาถาเหล่านี้ว่า

๗. “สุภานุปฺสฺสี วิหฺรนฺตํ
อินฺทฺริเยสฺส อสฺสวตฺตํ
โกชนมฺหิ อมตฺตณฺณํ
กฺกุสฺสิตํ หีนวิริยํ
ตํ เว ปสฺหติ มาโร
วาโต รุกฺขํว ทพฺพลํ.

๗. “มารย่อมครอบงำบุคคล ผู้มักตาม
พิจารณาเห็นอารมณ์ว่างาม ไม่
สำรวมในอินทรีย์ทั้งหลาย ไม่รู้จัก
ประมาณในโภชนะ มีความ
เกียจคร้าน มีความเพียรอันเลว
นั้นแล, เปรียบเหมือนลมรังควาน
ต้นไม้ที่มีกำลังไม่แข็งแรงได้ ฉะนั้น.

๘. อสฺสภานุปฺสฺสี วิหฺรนฺตํ
อินฺทฺริเยสฺส สฺสวตฺตํ
โกชนมฺหิ จ มตฺตณฺณํ

๘. มารย่อมไม่ครอบงำบุคคลผู้มักตาม
พิจารณาเห็นอารมณ์ว่า ไม่งาม
สำรวมไว้ดีในอินทรีย์ทั้งหลาย รู้จัก

ธรรมบท.ป-ท.๑-๑๐

ห่างหุ้นส่วนจำกัด จุฬารส
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อินทริเยสุติ จกขวาทีสุ
 อินทริเยสุ. อสฺวตฺตฺนฺติ จกขุทวาราทินิ
 อรกฺขนฺตํ. อมตฺตณฺณฺติ
 “ปริเยสนมตฺตา ปฏิกฺคหนมตฺตา
 ปรีโภคมตฺตา”ติ อิมิสฺสา มตฺตตาย
 อชานนโต โภชนมฺหิ อมตฺตณฺณํ.
 อปิจ “ปจฺจเวกฺขณมตฺตา วิสฺสชฺชน-
 มตฺตา”ติ อิมิสฺสาปิ มตฺตตาย
 อชานนโต อมตฺตณฺณํ “อิทํ โภชนํ
 ธมฺมิกํ, อิทํ อธมฺมิกนฺ”ติปิ
 อชานนฺตํ. กุสฺสิตนฺติ กามพฺยาปาท-
 วิหีสาวิตกฺวสีกตฺตาย กุสฺสิตํ. หีนวีริยนฺติ
 นิพฺพีริยํ จตุสฺส อิริยาปถสฺส
 วีริยกรณวีริหิตํ.

คำว่า ในอินทริย์ทั้งหลาย คือ ใน
 อินทริย์ทั้งหลายมีจักขุนทริย์ (อินทริย์คือ
 จักขุ) เป็นต้น. คำว่า ผู้ไม่สำรวจ คือ
 ผู้ไม่รักษาทวารทั้งหลาย มีจักขุทวาร
 เป็นต้น. คำว่า ผู้ไม่รู้ประมาณ
 ความว่า ชื่อว่าผู้ไม่รู้จักประมาณใน
 โภชนะ เพราะไม่รู้ประมาณนี้ คือ
 “ประมาณในการแสวงหา ประมาณ
 ในการรับ ประมาณในการบริโภค”.
 อีกอย่างหนึ่ง ผู้ไม่รู้จักประมาณ เพราะ
 ไม่รู้จักประมาณ แม้ก็คือ “ประมาณ
 ในการพิจารณา ประมาณในการสละ”
 คือไม่รู้แม้ว่า “โภชนะนี้ชอบธรรม,
 โภชนะนี้ไม่ชอบธรรม”. คำว่า ผู้
 เกียจคร้าน คือ ชื่อว่าผู้เกียจคร้าน
 เพราะว่าเป็นไปในอำนาจแห่งกามวิตก
 พยาบาทวิตก และวิหิงสาวิตก. คำว่า
 ผู้มีความเพียรเร็ว คือ ผู้ไม่มีความเพียร
 คือ ผู้เว้นจากการทำความเพียรใน
 อิริยาบถ ๔.

ปสฺหตฺติติ อภิกาวติ อชฺโฆตฺตฺนฺติ.
 วาโต รุกฺขํ ทพฺพผลนฺติ พลววาโต
 ฉินฺนตณฺเฏ ชาตํ ทพฺพผลรูกฺขํ วิย

คำว่า ครอบงำ ได้แก่ ย่อม
 ครอบงำ คือท่วมทับ. คำว่า เหมือน
 ลมรั้งความต้นไม้ที่ไม่แข็งแรง ความว่า

ห้างหุ้นส่วนจำกัด จุฬารส
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ธรรมบท.ป-ท.๑-๑๑

“ยถา หิ โส วาโต ตสฺส รุกฺขสฺส ปฺุพฺผลปลาสาทีนิปี ปาเตติ, ชุทฺทกสาขापि णयฺชติ, มหาสาขापि णयฺชติ สมุล्लंปี ตं รุกฺขं อุพฺพตฺเตตฺวา ปาเตตฺวา อุทฺธมฺลं อโรสาขं กตฺวา คจฺจติ, เอวเมว เอวรूपं ปุคฺคํ อนฺโต อุปฺปนฺโน กิเลสमारो ปสฺหติ, พลววาโต ทุพฺพลรุกฺขสฺส ปฺุพฺผลปลาสาทีปาตन्नं วिय ชุทฺทานุชुทฺทกาปตฺติอาปชฺชนंपิ กโรติ, ชุทฺทกสาขायणฺชนं विय निस्सकฺคियाทोอาปตฺติอาปชฺชนंपि กโรติ, มหาสาขायणฺชนं विय तेरस-สงฺฆาทีเสสาปชฺชนंपि กโรติ อุพฺพตฺเตตฺวา อุทฺธมฺลं เหฎฺฐาสาขं กตฺวา ปาตन्नं विय पाराชิกापชฺชนंपि กโรติ, สุวากุขาตศาสนา नीहริत्वा गतिपाहेनैव किहिण्णं पापेत्ति एव एवरूपं पुคฺคं กิเลสमारो อตฺตโน वเส वत्तेตี”ติ อตฺโต.

เหมือนลมแรงรังควานต้นไม้ ที่มีกำลังไม่ แข็งแรง ซึ่งเกิดริมเขาขาด ฉะนั้น. อธิบายว่า “เหมือนอย่างว่าลมนั้นทำ ส่วนต่าง ๆ มีดอกไม้ ผลไม้ และใบไม้ เป็นต้น ของต้นไม้ นั้นให้ร่วงลงบ้าง, ย่อมหักกิ่งน้อยบ้าง, หักกิ่งใหญ่บ้าง พัดถอนต้นไม้ นั้นพร้อมทั้งรากให้ล้มลง ทำให้รากขึ้นเบื้องบน กิ่งลงเบื้องล่าง ฉันทิ, มารคือกิเลสซึ่งเกิดขึ้นแล้วใน ภายใน ย่อมครอบงำซึ่งบุคคลผู้เห็น ปานนั้นได้ ฉันทิ นั้นเทียว, กิเลส มาร ย่อมยังบุคคลผู้เห็นปานนั้นไว้ในอำนาจ ของตนอย่างนี้ คือ (กิเลส มาร) ย่อมทำ ให้ต้องอาบัติเล็ก ๆ น้อย ๆ เหมือนลมแรง ทำให้ส่วนต่าง ๆ มีดอกไม้ ผลไม้ และใบไม้เป็นต้น แห่งต้นไม้ที่ไม่แข็งแรง ร่วงลงมา ฉะนั้นบ้าง, ทำให้ต้องอาบัติ มีนิสสัคคิยะเป็นต้น เหมือนลมแรงพัด หักรานกิ่งไม้เล็ก ๆ ฉะนั้นบ้าง, ทำให้ ต้องอาบัติสังฆาทีเสส ๑๓ เหมือนลมแรง หักรานกิ่งไม้ใหญ่ ๆ ฉะนั้นบ้าง, ทำให้ ต้องอาบัติปาราชิก, นำออกจากศาสนา อันพระผู้มีพระภาคตรัสดีแล้ว ให้ถึง ความเป็นคฤหัสถ์ โดย ๒-๓ วัน

ห่างหุ้นส่วนจำกัด จุฬารศ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สมนฺนาคตํ. อารทฺธวิริยนฺติ
 ปคฺคหิตวิริยํ ปริปฺพณฺณวิริยํ. ตํ เวติ
 ตํ เอวรूपํ ปคฺคผลํ “ยถา ทพฺพลวาทโต
 สณฺธิกํ ปหรนฺโต เอกฆนํ เสลฺลํ
 จาเลตฺตํ น สกฺโกติ, ตถา อพฺพนฺตเร
 อฺปฺปชฺชมาโนปิ ทพฺพลกิเลสมาโร
 นปฺปสหติ, โขภเวตฺตํ กมฺเปตฺตํ
 จาเลตฺตํ น สกฺโกติ”ติ อตฺถโก.

ความเลื่อมใสที่ไม่หวั่นไหวในวัตถุ ๓
 (พระพุทฺธ, พระธรรม, พระสงฆ์)
 อย่างหนึ่ง. คำว่า ผู้ปรารถนาความเพียร
 ได้แก่ ผู้ระครองความเพียร คือ ผู้
 บำเพ็ญความเพียร. คำว่า ผู้นั้นแล
 ได้แก่ บุคคลนั้น คือ ผู้เห็นปานนั้น
 อธิบายว่า “ลมมีกำลังอ่อน พัดเบา ๆ
 ก็ไม่อาจจะให้ศิลาที่มีแท่งที่บหวั่นไหวได้
 ฉะนั้น, กิเลสที่มีกำลังอ่อน แม้
 เกิดขึ้นอยู่ในภายใน ย่อมครอบงำไม่ได้
 คือ ย่อมไม่อาจจะให้หวั่นไหว ให้สะเทือน
 ให้คลอนแคลน ฉะนั้น”.

.. ตาปิ .. โข ตสฺส ปุราณทฺตฺติยิกา
 เถโร ปริวารेतฺวา “ตฺวํ กํ
 อาปุจฺฉิตฺวา ปพฺพชฺชิตฺ, อิทานิ
 คิหิ ภาวิสฺสสฺสิ น ภาวิสฺสสฺสิ”ติอาทีนฺนิ
 วตฺวา กาสายานิ หริตฺตฺกามา อหฺเสสุ.

แม้พวกหญิงเหล่านั้นผู้เป็นภรรยา
 เก่าของท่านพระมหากาฬนั้น ล้อมพระ-
 เถระไว้แล้ว กล่าวคำเป็นต้นว่า “ท่าน
 ลาไครบวช, บัดนี้ท่านจัก(ยอม)เป็น
 คฤหัสถ์หรือไม่เป็นเล่า ?” ดังนี้แล้ว
 มีความต้องการจะดึงผ้ากาสายะทั้งหลาย
 (ของพระเถระ) ออก.

เถโร ตาสํ อาการํ สลฺลกฺขเขตฺวา
 นิสินฺนาสนนา วุฏฺฏาย อิทฺติยา
 อฺปฺปตฺติตฺวา กุฏฺฏาคารกณฺณิกํ

พระเถระกำหนดอาการของพวกเขา
 หญิงเหล่านั้นได้แล้วลุกขึ้นจากอาสนะที่นั่ง
 แล้วเหาะไปด้วยฤทธิ์ ทำลายช่อฟ้า

ห่างหุ้นส่วนจำกัด จุฬารศ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ภินทิตวา อากาเสน คนุตวา สตฺถริ เรือนยอด ไปทางอากาศ เมื่อพระ-
 คาถา ปรีโยสาเปนุเตว, สตฺถุ ศาสตราสพระคาถาจบลงเท่านั้น
 สุวณฺณวณฺณํ สรีริ อภิตถวณฺโต ชมเชยพระสรีระของพระศาสดา ซึ่ง
 โอตริตวา ตถาคตสฺส ปาทะ วนฺทิ. มีวรรณะดุจทองคำลงมาแล้ว ถวาย-
 บังคมพระบาทของพระตถาคต.

คาถापรีโยसाने सम्पत्तता गिग्घु
 सोदापत्तिफलत्ति सु पत्तिग्घुत्ति.

ในเวลาจบพระคาถา ภิกษุทั้งหลาย
 ผู้ประชุมกันแล้วดำรงอยู่ในอริยผลทั้งหลาย
 มีพระโสดาปัตติผลเป็นต้น ดังนี้แล.

จุพภาพมหากาฬเถรวตฺถุ ฉฏฺฐํ.

เรื่องพระจุพภาพและมหากาฬเถระที่ ๖
 จบ.

๗. เทวทูตวตถุ

๙. อนิกุกสาโว กาสาวัง
โย วตถัง ปริทเทสสุติ
อเปโต ทมสจฺเจน
น โส กาสาวมรหติ.

๑๐. โย จ วนฺตกสาวสฺส
สีเลสุ สฺสมาหิโต
อเปโต ทมสจฺเจน
ส เว กาสาวมรหติ.

๘. เรื่องพระเทวทัต

๙. บุคคลใด ผู้มีกิเลสจุน้ำฝาดยังไม่
หมด ผู้ปราศจากทมะและสัจจะ
จักนุ่งห่มผ้ากาสาอะ บุคคลนั้น
ย่อมไม่ควรร(นุ่งห่ม)ผ้ากาสาอะ.

๑๐. ส่วนบุคคลใด เป็นผู้กายกิเลสจุน้ำ
ฝาดได้แล้ว มีใจตั้งมั่นดีแล้ว
ในศีลทั้งหลาย เข้าถึงด้วยทมะ
และสัจจะ บุคคลนั้นแลย่อมควรร
(นุ่งห่ม) ผ้ากาสาอะ.

๗. เทวทัตตวตถุ

อนิกุกสาโว กาสาวนุติ อิมิ
 ฌมฺมเทสนํ สตุถา เขตวเน วิหรนฺโต
 ราชคเห เทวทัตตสฺส คนฺธารกาสา-
 ลามิ อารพฺภ กเถสิ.

เอกสมิ หิ สมเย เทว
 อคฺคสาวกา ปญฺจสเต ปญฺจสเต
 อตฺตโน ปริวारे อาทาย สตุถาริ
 อาปุจฺฉิตฺวา วนฺทิตฺวา เขตวเนโต
 ราชคหิ อคมฺสฺสุ.

ราชคหวาสิโน เทวปิ ตโยปิ
 พหุปี เอกโต หุตฺวา อากนฺตูกทานํ
 อทฺสฺสุ. อเถกทิวสํ อายสฺมา สาริปฺุตฺโต
 อนุโมทนํ กโรนฺโต “อุปาสกา
 เอโก สยิ ทานํ เทติ, ปริ น
 สมาทเปติ, โส นิพฺพตฺตนิพฺพตฺตญฺจानะ
 โภคสมฺปทํ ลภติ, โน ปริวารสมฺปทํ.
 เอโก ปริ สมาทเปติ สยิ น
 เทติ, โส นิพฺพตฺตนิพฺพตฺตญฺจानะ

๗. เรื่องพระเทวทัต

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ใน
 พระเชตวัน ทรงปรารภการได้ผ้า
 กาสาวะจากแคว้นคันธาระของพระ-
 เทวทัต ในกรุงราชคฤห์ ตรัสพระ-
 ธรรมเทศนากัณฑ์นี้ว่า บุคคลผู้มีกิเลส
 ดุจนํ้าฝาดยังไม่หมด จักนุ่งห่มผ้า
 กาสาวะ ดังนี้เป็นต้น.

ความพิสดารว่า ในสมัยหนึ่ง
 พระอัครสาวกทั้ง ๒ พาบริวารของตน
 รูปละ ๕๐๐ ไปทูลลาพระศาสดา
 ถวายบังคมแล้ว ได้ไปจากพระเชตวันสู่
 กรุงราชคฤห์.

ประชาชนชาวเมืองราชคฤห์ ๒ คน
 บ้าง ๓ คนบ้าง หลายคนบ้าง ได้ถวาย
 อากันตูกทานรวมกัน. ครั้นภายหลัง
 วันหนึ่ง ท่านพระสารีบุตร เมื่อทำ
 อนุโมทนา แสดงธรรมอย่างนี้ว่า “ดูก่อน
 อุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย ทายกคนหนึ่ง
 ถวายทานด้วยตนเอง, (แต่)ไม่ชักชวน
 คนอื่น, เขาย่อมได้โภคสมบัติ, (แต่)
 ย่อมไม่ได้บริวารสมบัติ, ในสถานที่ตน

ห้างหุ้นส่วนจำกัด จุฑารศ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปริวารสมุบทํ ลภติ โน โภคสมุบทํ.
 เอโก สยंपิ น เทติ, ปรีปี น
 สมาทเปติ, โส นิพพตตนิพพตตฎฐาเน
 กณชิกมตตंपิ กุจฉิปุรี น ลภติ,
 อนาโก โหติ นิปปจโย, เอโก
 สยंपิ เทติ, ปรีปี समाทเปติ, โส
 นิพพตตนิพพตตฎฐาเน อตตภาวสเตปี
 อตตภาวสสเสปี อตตภาวสสสเสปี
 โภคสมุบทญเจว ปริวารสมุบทญจ
 ลภตี”ติ เอวံ ธมมံ เทเสสิ.

อก ตเมโก ปณชิตปุริโส
 สุตวา “อจฺฉริยา วต โภ,
 อพฺภูตา วต โภ ธมฺมเทสนา
 สุขการณ” กถิตํ, มยา อิมาสํ
 ทูวิหฺนํ สมฺปตฺตีนํ นิปปทาทนกมฺมํ
 กาทุ วฏฺฏตี”ติ จินฺเตตฺวา “ภนฺเต
 เสว มยฺหํ ภิกฺขุ คณฺหธา”ติ เถว

บังเกิดแล้ว ๆ. คนหนึ่งยอมชักชวนคน
 อื่น (แต่)ยอมไม่ถวายเป็นด้วยตนเอง,
 เขาย่อมได้ปริวารสมบัติ (แต่)ไม่ได้โภค-
 สมบัติ ในสถานที่ตนบังเกิดแล้ว ๆ.
 คนหนึ่ง แม้ตนเองก็ไม่ถวายทาน, แม้
 คนอื่นก็ไม่ยอมชักชวน, เขาย่อมไม่ได้
 แม้วัตถุสักว่าข้าวปลายเกี่ยวนพอิมท้อง,
 ย่อมเป็นคนอนาถาหาปัจจัยมิได้ ในสถาน
 ที่ตนบังเกิดแล้ว ๆ, คนหนึ่งแม้ตนเองก็
 ถวายทาน, แม้คนอื่นก็ชักชวน, เขา
 ย่อมได้โภคสมบัติ และปริวารสมบัติ
 ในสถานที่ตนบังเกิดแล้ว ๆ ตลอด ๑๐๐
 อัฒภาพ้าง ๑,๐๐๐ อัฒภาพ้าง
 ๑๐๐,๐๐๐ อัฒภาพ้าง”.

ที่นั่น บุรุษผู้เป็นบัณฑิตคนหนึ่ง
 ได้ฟังพระธรรมเทศนานั้นแล้ว คิดว่า
 “ท่านผู้เจริญ พระธรรมเทศนา
 นำอัสจรรยนัก, ท่านผู้เจริญ พระ-
 ธรรมเทศนาไม่เคยมีแล้วหนอ, พระคุณเจ้า
 สารีบุตรกล่าวเหตุแห่งความสุข, สมควร
 ที่เราจะทำกรรมอันจะยังสมบัติทั้ง ๒

๑ ฉ. สุขการณ.

นิมนต์เตสิ. “กิตฺตเกหิ เต ภิกฺขุหิ
 อตุโถ อุปาสกา”ติ. “กิตฺตกา ปน
 โว ฆนฺเต ปริวารา”ติ. “สหสฺสํ
 อุปาสกา”ติ.

โส “สพฺเพหิ สทฺธิ เสว
 มม ภิกฺขํ ฅนฺหน ฆนฺเต”ติ.
 เถโร อธิวาเสสิ.

อุปาสโก นครวํถิยํ จรฺนฺโต
 มนุสฺเส - ทิสฺวา “อมฺมตาทา มยา
 ภิกฺขุสหสฺสํ นิมนฺติตํ, ตุมฺเห กิตฺตกาณํ
 ภิกฺขุณํ ภิกฺขํ ทาทุํ สกฺขิสฺสถ,
 ตุมฺเห กิตฺตกาณนุ”ติ สมากเปสิ.

มนุสฺสา อตุตโน อตุตโน
 ปโหนกนียาเมน “มยํ ทสนนํ
 ทสฺสาม, มยํ วิสติยา, มยํ

อย่างนี้ให้สำเร็จ” ดังนี้แล้วจึงนิมนต์
 พระเถระว่า “ท่านผู้เจริญ พรุ่งนี้
 ขอนิมนต์พระคุณเจ้าทั้งหลาย รับภิกษา
 ของข้าพเจ้าเถิด”. พระเถระถามว่า
 “ต้องการภิกษุเท่าไรเล่า อุปาสก”.
 อุปาสกย้อนถามว่า “ท่านผู้เจริญ ก็
 พระคุณเจ้ามีภิกษุที่เป็นบริวารอยู่เท่าไร
 เล่า?”. พระเถระตอบว่า “มีประมาณ
 หนึ่งพันรูป อุปาสก”.

อุปาสกนั้นกล่าวว่า “ขอนิมนต์
 พระคุณเจ้า พร้อมกับภิกษุทั้งหมด รับ
 ภิกษาของข้าพเจ้าพรุ่งนี้เถิด”. พระเถระ
 รับคำนิมนต์แล้ว.

อุปาสกจึงเที่ยวไปในถนนพระนคร
 เห็นคนทั้งหลายได้ชักชวนว่า “ข้าแต่แม่
 และพ่อทั้งหลาย ข้าพเจ้าได้นิมนต์ภิกษุ
 พันรูปเอาไว้, พวกท่าน จักอาจถวาย
 ภิกษาแก่ภิกษุได้กี่รูป พวกท่านจักอาจ
 ถวายภิกษาแก่ภิกษุได้กี่รูป”.

คนทั้งหลายกล่าวโดยกำหนด
 เพียงพอแก่ตน ๆ ว่า “พวกฉันจักถวาย
 แก่ภิกษุ ๑๐ รูป, พวกฉัน ๒๐ รูป,

ห้างหุ้นส่วนจำกัด จุฬารศ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ดีสาย, มยฺ จตุตทาฬีสาย, มยฺ
ปณฺณาสาย, มยฺ สตสฺสา”ติ อาหฺสุ.

อุปาสโก “เตนหิ เอกสฺมี จาเน
สมาคมฺ กตฺวา เอกโตว ปจิสฺสาม,
สพฺเพ เตลลิตตณฺหุลสฺปิพฺพานิตาทีนึ
สมาหฺรธา”ติ เอกสฺมี จาเน
สมาหฺราเปสิ.

อถสฺส เอโก กุฎฺฐพิโก
สตสฺหสฺสคฺขณิกํ คณฺธารกาสาवตฺถํ
ทตฺวา “สเจ เต ทานวตฺตํ
นปฺปโหติ, อิทํ วิสฺสชฺเชตฺวา ยทฺนํ,
ตํ ปุเรยฺยาสึ สเจ ปโหติ, ยสฺส
อิจฺฉสิ, ตสฺส ภิกฺขุโน ทเพยฺยาสึ”ติ
อาห. ตทา ตสฺส สพฺพํ ทานวตฺตํ
ปโหติ, กิณฺจึ อุณฺณนาม นาโหสิ.
โส มนุสฺเส ปุจฺฉิ “อิทํ อยฺยา
กาสาवं เอเกน กุฎฺฐพิเกน เอว
นาม วตฺวา ทินฺนํ, อิทํ
ทานวตฺตํ อติเรกตรํ ชํตํ, กสฺสิทํ
เทมา”ติ.

พวกฉัน ๓๐ รูป, พวกฉัน ๔๐ รูป,
พวกฉัน ๕๐ รูป, พวกฉัน ๑๐๐ รูป”.

อุบาสกกล่าวว่า “ถ้าอย่างนั้น เรา
ทั้งหลายจักทำการประชุมแล้วหุงต้มรวม
กันในที่ที่เดียวกัน, พวกท่านทุกคน จง
รวบรวมสิ่งของต่าง ๆ มีน้ำมัน งบ
ข้าวสาร เนยใส น้ำอ้อยเป็นต้น” ดังนี้
แล้ว จึงให้รวมสิ่งของไว้ในที่แห่งเดียวกัน.

ลำดับนั้น กุฎฐพิคนหนึ่ง ได้ให้
ผ้ากาสาวะที่นำมาจากแวนแคว้นคันธาระ
มีค่าแสนหนึ่งแก่อุบาสกนั้นแล้วกล่าวว่า
“ถ้าท่านวัตร (ของทำบุญ) ของท่านยัง
ไม่เพียงพอไซ้, ท่านพึงจ่ายผ้าผืนนี้
ให้สิ่งที่ยังบกพร่องเต็ม, ถ้าท่านวัตร
ของท่านเพียงพอไซ้ ท่านพึงถวายแก่
ภิกษุรูปที่ท่านต้องการเถิด”. ในกาลนั้น
ท่านวัตรทุกอย่าง ของอุบาสกนั้นเพียงพอ,
สิ่งของอะไร ๆ ชื่อว่า บกพร่อง มิได้มี.
เขาถามคนทั้งหลายว่า “ผู้เป็นเจ้าของทั้ง-
หลาย กุฎฐพิคนหนึ่งกล่าวอย่างนี้
แล้วมอบผ้ากาสาวะผืนนี้ให้, ท่านวัตรนี้
เป็นของเหลือเฟือมากแล้ว, พวกเราจะ
ถวายผ้ากาสาวะผืนนี้แก่ใคร (ดี)”.

ห้วงหุ้นส่วนจำกัด จุฑารช
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เอกจุเจ “สาริปุตตตฤณสสุสา”ติ
 อาหสิ. เอกจุเจ “เถโร สสุสปากสมเย
 อาคนตุวา คมนสิโล, เทวตโต
 อมหากิ มงฺคลามงฺคเลสุ สหาโย
 อุกมณโก วย นิจจํ ปติฏฺฐิตो,
 ตสฺส ตํ เทมา”ติ อาหสิ.
 สมพหุทธิกาย กถาปิ “เทวตตสฺส
 ทาทพฺพนุ”ติ วตฺตารो พหุตรา
 อหสิ, อถ นํ เทวตตสฺส อหสิ.

โส ตํ ฉินฺทิตฺวา สิพฺพิตฺวา
 รชิตฺวา นิวาเสตฺวา ปารุปีตฺวา
 วิจรติ. ตํ ทิสฺวา มนุสฺสา “นยิทํ
 เทวตตสฺส อนฺจจฺวิกํ, สาริปุตตต-
 ฤณสฺส อนฺจจฺวิกํ, เทวตโต
 อตฺตโน อนฺจจฺวิกํ นิวาเสตฺวา
 ปารุปีตฺวา วิจรติ”ติ วทิสฺ.

อถโก ทิสาวาสโก ภิกฺขุ
 ราชคฺหา สาวตฺถิ คนฺตุวา สตฺถาริ

คนบางพวกกล่าวว่า “จะถวาย
 แก่พระสารีบุตรเถระ”. คนบางพวก
 กล่าวว่า “พระเถระมักมาในเวลา
 ข้าวกล้าแก่แล้ว ก็ไป, พระเทวทัตเป็น
 สหายในการมงคล และอวมงคลทั้งหลาย
 ของพวกเรา ดำรงอยู่เป็นนิตย์ เหมือน
 หมอน้ำฉะนั้น, พวกเราจะถวายผ้า
 กาสาวะผืนนั้นแก่พระเทวทัต”. แม้เมื่อ
 ถ้อยคำมีมากมายหลายอย่าง พวกคนที่
 กล่าวว่า “ควรถวาย แก่พระเทวทัต”
 ได้มีจำนวนมากกว่า, เมื่อเป็นเช่นนั้น
 พวกเขาจึงได้ถวายผ้าผืนนั้นแก่พระ-
 เทวทัต.

พระเทวทัตนั้นจึงดัดเย็บย้อมนุ่งห่ม
 ผ้าผืนนั้นแล้วเที่ยวไป. ประชาชนทั้ง
 หลายเห็นท่านแล้วต่างกล่าวว่า “ผ้า
 กาสาวะผืนนี้ ไม่สมควรแก่พระเทวทัต
 (แต่) สมควรแก่พระสารีบุตรเถระ, พระ-
 เทวทัตนุ่งห่มผ้าอันไม่สมควรแก่ตน
 เที่ยวไป”.

ที่นั่นภิกษุรูปหนึ่งผู้อยู่ต่างทิศ(ออก)
 จากกรุงราชคฤห์ไปสู่เมืองสาวตถิ ถวาย-

ห้างหุ้นส่วนจำกัด จุฬารส
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วนุทิตวา กตปฏิสนฺธาโร สตุถารา
 ทูวินฺนํ อคฺคสาวกานํ ผาสฺสุวิหารํ
 ปุจฺฉิตฺโต อาทิตฺโต ปฏฺฐาย สพฺพํ
 ตํ ปวตฺตตี ภควโต อาโรเจสิ.

สตุถา “น โข ภิกฺขเว
 อิทาเนว โส อตฺตโน อนนฺนุจฺฉวิกํ
 วตฺถํ ธาเรติ, ปุพฺเพปิ ธาเรสิเยวา”ติ
 วตฺวา เตน ยาจิโต อตฺตํ
 อาหริ.

อตีเต พาราณสียํ พุรหฺมทตฺเต
 รชฺชํ กาเรนฺเต พาราณสีวาสิโก
 เอโก หตฺถิมารโก หตฺถิ มาเรตฺวา
 ทนฺเต จ นเช จ อนฺตานิ จ
 ฉนฺมํสญฺจ อหริตฺวา วิภฺกิตฺตฺนโต
 ซีวิตํ กปฺเปสิ. อถกสมฺมึ อรณฺญเ
 อเนกสหสฺสา หตฺถิ โคจรั คเหตฺวา
 คจฺฉนฺตา ปจฺเจกพุทฺธเช ทิสฺวา ตโต
 ปฏฺฐาย คจฺฉมานา คมนาคมนกาเล
 ชนฺณฺนเกหิ นิปติตฺวา วนุทิตฺวา
 ปกฺกมฺนฺติ. เอกทิวสํ หตฺถิมารโก

บังคมพระศาสดา ผู้อันพระศาสดาทรง
 ทำการปฏิสนฺถาร ถูกพระศาสดาตรัส
 ถามถึงการอยู่สำราญของ ๒ พระอัคร-
 สาวก จึงทูลแจ้งเรื่องราวนั้นทั้งหมด
 แต่พระศาสดาจำเดิมแต่ต้น.

พระศาสดาตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย
 พระเทวทัตนั้นทรงผ้าที่ไม่สมควรแก่ตน
 ในบัดนี้เท่านั้น หามีได้แล, ถึงในกาลก่อน
 เขาก็ได้ทรงไว้แล้วเหมือนกัน” ดังนี้แล้ว
 ผู้อันภิกษุนั้นทูลอ่อนวอนแล้ว ทรง
 นำอดีตนิทานมาแล้วว่า.

ในอดีตกาล เมื่อพระเจ้าพรหมทัต
 ครองราชสมบัติอยู่ในเมืองพาราณสี มี
 นายพรานข้างชาวเมืองพาราณสีคนหนึ่ง
 ล้มช้างได้แล้ว ก็นั่งา เล็บ ไล่ใหญ่
 และเนื้อล่ามา แล้วขายเลี้ยงชีพ. ครั้งนั้น
 ข้างหลายพันเชือกกำลังเดินหากินอยู่ในป่า
 แห่งหนึ่ง เห็นพระปัจเจกพุทธเจ้า
 หลายองค์ จำเดิมแต่ต้นนั้นมา เมื่อจะไป
 ถูกเข้าทั้ง ๒ จบในกาลเป็นที่ไปและ
 มาแล้วจึงหลีกไป. วันหนึ่งนายพรานข้าง
 เห็นกิริยานั้นพลางคิดว่า “เราล้มช้าง

ห้วงหุ่นส่วนจำกัด จุฬารส

สร้างต้นฉบับพระกัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตัม กิริยัม ทิสฺวา “อหํ อิม
 กิจฺจเน มาเรมิ, อิม จ
 คมนาคมนกาเล ปจฺเจกพุทฺเฐ วนฺทนฺติ,
 กิณฺเณ โข ทิสฺวา วนฺทนฺตี”ติ
 จินฺเตนฺโต “กาสาววตฺถนฺ”ติ
 สลฺลภฺเขตฺวา “มยาปิ อิทานิ
 กาสาววตฺถํ ลทฺธํ วมฺภูตี”ติ
 จินฺเตตฺวา เอกสฺส ปจฺเจกพุทฺธสฺส
 ชาตสฺรํ โอรุຍฺหํ นฺหายนฺตสฺส ตีเร
 จปิเตสฺส กาสาวเวสฺส จีวรํ เถเนตฺวา
 เตสํ หตฺถิณํ คมนาคมนมคฺเค สฺตติ
 คเหตฺวา สสีสํ ปารุปีตฺวา นิสฺสิทฺติ.

หตฺถิ ตัม ทิสฺวา “ปจฺเจก-
 พุทฺเฐ”ติ สณฺเฑยาย ตัม วนฺทิตฺวา
 ปกฺกมฺนฺติ. โส เตสํ สพฺพปจฺจโต
 คจฺจนฺตํ สฺตติยา ปหริตฺวา มาเรตฺวา
 ทนฺตาทินิ คเหตฺวา เสสํ ภูมียํ
 นิขณิตฺวา คจฺจติ.

อปรภาเก โภทิสฺสโต หตฺถิโยนินฺย
 ปฏิสฺนฺธิ คเหตฺวา หตฺถิเชฏฺฐโก

เหล่านี้ได้โดยยาก, และข้างเหล่านี้ ใน
 เวลาจะไปจะมา ย่อมจบพระปัจเจก-
 พุทธเจ้าทั้งหลาย, พวกมันเห็นอะไรหนอ
 จึงจบ” กำหนดเอาว่า “เห็นผ้ากาสาจะ
 จึงจบ” ดังนี้แล้ว ดำริว่า “บัดนี้
 แม้เราได้ผ้ากาสาจะสมควร” เมื่อพระ-
 ปัจเจกพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ลงสู่ชาตสระ
 กำลังสร้งน้ำ ได้วางผ้ากาสาจะไว้ที่
 ริมฝั่ง, จึงลักจีวรไป จับหอกนั่งคลุมโปง
 อยู่ที่ทางเดินไปเดินมาของข้างเหล่านั้น.

ข้างทั้งหลาย เห็นนายพรานข้าง
 นั้นแล้ว พวกมันจบเขาด้วยเข้าใจว่า
 “พระปัจเจกพุทธเจ้า” แล้วจึง(เดิน)
 ผ่านไป. นายพรานข้างนั้นใช้หอกพุ่ง
 ถูกข้างตัวที่เดินไปข้างหลังข้างทุก ๆ ตัว
 เหล่านั้น ล้ม(ข้าง)ได้แล้ว ถือเอาอวัยวะ
 มีงาเป็นต้น ฝั่งส่วนที่เหลือในแผ่นดิน
 แล้วก็ไป.

ในกาลต่อมา พระโพธิสัตว์ได้ถือ
 ปฏิสนธิในกำเนิดแห่งข้าง เป็นหัวหน้า

ห้างหุ้นส่วนจำกัด จุฑารศ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ยุถปติ อโหสิ. ตทาปิ โส ตเถว
 กโรติ. มหาปุริโส อตฺตโน ปริสาย
 ปรีหานี ฌตฺวา “กุหิ อิเม หตฺถิ
 คตา มนฺทา ซาตา”ติ ปุจฺจิตฺวา
 “น ชานาม สามิ”ติ วุตฺเต,
 “กุหิณฺจิ กจฺจนฺตา มํ อนาปุจฺจา
 น คมิสฺสนฺติ, ปรีปนฺเถน
 ภวิตพฺพนฺ”ติ จินฺเตตฺวา “เอกสฺมิ
 จาเน กาสาวํ ปารุปีตฺวา
 นิสินฺนสฺส สนฺติกา ปรีปนฺเถน
 ภวิตพฺพนฺ”ติ ปรีสงฺกิตฺวา ตํ
 ปรีคณฺหิตุํ สพฺเพ หตฺถิ ปุโรโต
 เปเสตฺวา สยํ ปจฺจโต วิลมฺพมาโน
 อากจฺจติ. โส เสเสสุ หตฺถิสฺสุ
 วนฺทิตฺวา คเตสุ, มหาปุริสํ
 อากจฺจนฺตํ ทิสฺวา จีวรํ สํหริตฺวา
 สตฺตี วิสฺสชฺเชสิ.

มหาปุริโส สตี อฺปฏฺฐเปตฺวา
 อากจฺจนฺโต ปจฺจโต ปฏิกฺกมิตฺวา
 สตฺตี วณฺเเจสิ. อถ นํ “อิมินา
 อิเม หตฺถิ นาสิตา”ติ คณฺหิตุํ
 ปกฺขนฺทิ. อิตโร เอกํ รุกฺขํ ปุโรโต
 กตฺวา นิสฺสิ. อถ นํ รุกฺขเณ

ช้าง เป็นเจ้าโขลง. แม้ในกาลนั้น
 นายพรานช้างก็ยังทำอย่างนั้นเหมือนกัน.
 พระมหาบุรุษทราบความลดน้อยแห่ง
 บริวารของตน จึงถามว่า “ช้างเหล่านี้
 ไปไหนกันหมด จึงบางตาไป” เมื่อ
 พวกช้างเหล่านั้นตอบว่า “พวกข้าพเจ้า
 ไม่ทราบหรือหนาย”, คิดว่า “ช้าง
 ทั้งหลายจะไป ณ ที่ไหน ยังไม่ได้
 ลာเราก็จักไม่ไป, คงต้องมีอันตราย” ดังนี้
 สงสัยว่า “คงต้องมีอันตรายจากสำนัก
 ของคนผู้นั่งคลุมผ้ากาสาวะในที่แห่งหนึ่ง
 (แน่)” เพื่อจะจับบุรุษนั้น จึงส่งช้าง
 ทั้งหมดไปล่วงหน้า ส่วนตนเองเดินมา
 ล้าหลัง. เมื่อช้างที่เหลือพากันจบแล้ว
 เดินไป, นายพรานช้างนั้น เห็นพระ-
 มหาบุรุษกำลังเดินมาจึงม้วนจีวรฟุ้งหอก
 ไป.

พระมหาบุรุษตั้งสติเดินมา ถอย
 กลับช้างหลังหลบหอกแล้ว. ที่นั้น
 พระมหาบุรุษจึงวิ่งเข้าไปเพื่อจะจับ
 นายพรานนั้น ด้วยคิดว่า “เจ้าคนเลวนี้
 ให้ช้างเหล่านี้ฉิบหายแล้ว”. นายพราน
 ช้างนอกนี้แอบบังต้นไม้ต้นหนึ่ง. ที่นั้น

ห้างหุ้นส่วนจำกัด จุฬารส

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สทธี โสณทนาย ปริกขิปิตวา “ตั้ง
 คเหตฺวา ภูมียํ โปถสฺสามิ”ติ เตน
 นีหริตฺวา ทสฺสิตํ กาสาวํ ทิสฺวา
 “สจําหํ อิมสฺมิ ทุพฺภิสฺสามิ,
 อนนฺกสฺตสฺหสฺเสสฺสุ เม พุทฺธปจฺเจก-
 พุทฺธชฺเฌนาสเวสฺสุ ลชฺชา นาม ภินฺนา
 ภวิสฺสตี”ติ อธิวาทเสตฺวา “ตยา เม
 เอตฺตกา ฌาตกา นาสิตา”ติ ปุจฺฉิ.
 “อาม สามิ”ติ. “กสฺมา เอวํ
 ภาริยํ อกาสิ, อตฺตโน อนนฺจฺฉวิกํ
 วิตรากานํ อนนฺจฺฉวิกํ วตฺถํ
 ปริทหิตฺวา เอวรूपํ กมฺมํ กโรนฺเตน
 ภาริยํ ตยา กตฺนุ”ติ. เอวญจ
 ปน วตฺวา อุตฺตริปิ นิคฺคณฺหนโต

พระมหาบุรุษเองวงรวบนายพรานนั้น
 พร้อมกับต้นไม้ตั้งใจว่า “เราจักจับมัน
 ฟาดลงที่พื้นดิน” ได้เห็นผ้ากาสาვეที่
 นายพรานข้างนั้นนำออกมาแสดงแล้ว
 จึงยับยั้งไว้ ด้วยคิดเห็นว่า “ถ้าเรา
 จักประทุษร้ายในบุรุษนี้ไซ้ไร, ชื่อว่า
 ความละอายในพระพุทฺธเจ้า พระปัจเจก-
 พุทฺธเจ้า และพระชฺเฌนาสพหลายแสนองค์
 จักเป็นคุณอันเราทำลายแล้ว” ดังนี้แล้ว
 ชักถามว่า “เจ้าทำพวกญาติของเรามี
 ประมาณเท่านี้ ให้ฉิบหายแล้วหรือ?”.
 นายพรานข้าง ยอมรับว่า “ใช่แล้ว
 นาย”. พระมหาบุรุษกล่าวว่า “เพราะ
 เหตุไร เจ้าจึงได้ทำกรรมอันหนักอย่างนี้,
 เจ้าผู้ห่มผ้า อันไม่สมควรแก่ตน
 สมควรแก่ท่านผู้ปราศจากราคะทั้งหลาย
 ทำกรรมเห็นปานนี้ ชื่อว่าทำกรรมหนัก
 แล้ว”. ก็แล พระมหาบุรุษ ครั้นกล่าว
 อย่างนี้แล้ว เมื่อจะข่มขู่แม่ให้ยิ่งขึ้น
 จึงกล่าวว่า

“อนิกฺกสาโว กาสาวํ
 โย วตฺถํ ปริทหเสสฺสติ
 อเปโต ทมสจฺเจน,

“บุคคลใดผู้มีกิเลสเพียงดั่งน้ำฟาดยัง
 ไม่หมด ผู้ปราศจากทมะและสัจจะ
 จักนุ่งห่มผ้ากาสาვე, บุคคลนั้น

ห่างหุ้นส่วนจำกัด จุฬารศ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

น โส กาสาวมรหติ.
 โย จ วนตกสาวสสุ
 สีเสสุ สสุมาหิโต
 อเปโต ทมสจฺเจน,
 ส เว กาสาวมรหติ”ติ
 วตฺวา “อยุตฺตนฺเต กตฺนฺ”ติ อาห.

สตฺถา อิมํ ฐมฺมเทสนํ
 อاهرิตฺวา “ตทา หตฺถิมารโก
 เทวทตฺโต อโหสิ, ตสฺส นิกฺคณฺ्हโก
 นาโค อหเมวา”ติ ชาตกํ สโม-
 ธาเนตฺวา “น ภิกฺขุ อิทาเนว,
 ปุพฺเพปิ เทวทตฺโต, อตฺตโน
 อนนฺจจฺวิกํ วตฺถํ ธาเรสิเยวา”ติ
 วตฺวา อีมา คาถา อภาสิ

๙. อนิกฺกสาโว กาสาวํ
 โย วตฺถํ ปริทฺhesฺสติ
 อเปโต ทมสจฺเจน
 น โส กาสาวมรหติ.

ย่อมไม่ควร (นุ่งห่ม) ผ้ากาสาวะ,
 ส่วนบุคคลใด เป็นผู้กายกิเลสดูจหน้า
 ผาดได้แล้ว มีใจตั้งมั่นดีแล้วในศีล
 ทั้งหลาย เข้าถึงด้วยทมะและสัจจะ,
 บุคคลนั้นแล ย่อมควร(นุ่งห่ม)
 ผ้ากาสาวะ” ดังนี้แล้ว

จึงกล่าวว่ “เจ้าได้ทำกรรมอันไม่
 สมควรแล้ว”.

พระศาสดา ครั้นทรงนำพระ-
 ธรรมเทศนาคนี้มาแล้ว ทรงประชุมชาดก
 ว่า “นายพรานช้างในกาลนั้น ได้เป็น
 พระเทวทัต ช้างตัวประเสริฐผู้ข่มขู่
 นายพรานช้างนั้น คือเราเอง” ดังนี้
 จึงตรัสว่า “ภิกษุ ไม่ใช่แต่ในบัดนี้เท่า-
 นั้น, ถึงในกาลก่อน พระเทวทัตก็ได้
 ทรงผ้าอันไม่สมควรแก่ตนเหมือนกัน”
 ดังนี้แล้ว ได้ตรัสพระคาถาเหล่านี้ว่า

๙. บุคคลใด ผู้มีกิเลสดูจหน้าผาดยังไม่
 หหมด ผู้ปราศจากทมะและสัจจะ
 จักนุ่งห่มผ้ากาสาวะ บุคคลนั้น
 ย่อมไม่ควร(นุ่งห่ม)ผ้ากาสาวะ.

ห้างหุ้นส่วนจำกัด จุฑารศ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๑๐. โย จ วนุตกสาวสุส
 สีเลส สุสมาหิต
 อูเปโต ทมสจฺเจน
 ส เว กาสาวมรหตีติ.

ฉทุทนต์ชาตเคนาปี อยมตฺโถ ทีเป-
 ตพฺโพเยวาติ.

ตตฺถ อนิกฺกสาโวติ ราคาทีหิ
 กสาเวหิ สกสาโว.

ปริทฺhesฺสตีติ นิवासนปารุปน-
 อตฺถรณวเสน ปริภุญฺชิสฺสตีติ.
 “ปริทฺหิสฺสตี”ติปิ ปาโธ.

อเปโต ทมสจฺเจนาติ อินฺทฺริย-
 ทมเนน เจว ปรมตฺถสจฺจปฺกฺขิเคน
 จ วจิสฺสจฺเจน อเปโต “วิมุตฺโต
 ปริจฺจตฺโต”ติ อตฺโถ. น โสตี
 โส เอวรฺุโป ปุคฺคโล กาสาว
 ปริทฺหิตุ นารหตี. วนุตกสาวสุสาติ
 จตฺตุหิ มคฺคเกหิ วนุตกสาโว

๑๐. ส่วนบุคคลใดเป็นผู้กายกิเลส ดุจ
 น้ำฝนได้แล้ว มีใจตั้งมั่นดีแล้ว
 ในศีลทั้งหลาย เข้าถึงด้วยทมะและ
 สัจจะ บุคคลนั้นแล ย่อมควร
 (นุ่งห่ม)ผ้ากาสาวะ ดังนี้.

บัณฑิตพึงแสดงเนื้อความนี้ แม้ด้วย(เรื่อง)
 ฉัททนต์ชาตเคนั้นเทียว ดังนี้แล.

บรรดาคำเหล่านั้น คำว่า ผู้มี
 กิเลสจุน้ำฝนยังไม่หมด ความว่า
 ผู้ซึ่งว่ามีกิเลสจุน้ำฝน เพราะกิเลส
 จุน้ำฝนทั้งหลาย มีรากะเป็นต้น.

คำว่า จักนุ่งห่ม คือจักใช้สอย
 ด้วยอำนาจแห่งการนุ่ง การห่ม และ
 การปลาด. พระบาลีว่า “ปริทฺหิสฺสตี”
 ก็มี.

คำว่า ผู้ปราศจากทมะและสัจจะ
 ความว่า ปราศจาก อธิบายว่า “พ้น
 คือละเลย” จากการฝึกอินทรีย์และวจีสัจจะ
 อันเป็นฝ่ายปรมัตถสัจจะ. คำว่า
 บุคคลนั้นไม่สมควรเป็นต้น ความว่า
 บุคคลนั้น คือผู้เห็นปานนั้น ย่อมไม่ควร
 เพื่อจะนุ่งห่มผ้ากาสาวะ. คำว่า มีกิเลส

ห้างหุ้นส่วนจำกัด จุฬารส

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ฉุทฺทิตกสาโว ปหีนกสาโว อสฺส.
 สีเลสุตฺติ จตฺตปาริสฺสุทฺธิสีเลสุ.

ดูจน้าฝาดกายแล้ว ความว่า ฟังเป็น
 ผู้มีกิเลสดูจน้าฝาดอันกายได้แล้ว คือมี
 กิเลสดูจน้าฝาดอันทั้งแล้ว ได้แก่ มี
 กิเลสดูจน้าฝาดอันละได้ด้วยมรรค ๔.
 คำว่า ในศีลทั้งหลาย ได้แก่ ใน
 ปาริสฺสุทฺธิศีล ๔.

สุสฺมาหิโตติ สฺมฺมจฺจ สฺมาหิโต
 สฺมฺมจฺจ จิโต. อุเปโตติ อินฺทฺริย-
 ทมเนน เจว วุตฺตปฺปกาเรน จ
 วจิสฺสจฺเจน อุปคโต.

คำว่า มีใจตั้งมั่นดี ความว่า
 ผู้มีใจตั้งมั่นด้วยดี คือ ผู้ดำรงอยู่ด้วยดี.
 คำว่า ผู้เข้าถึง ความว่า ผู้เข้าถึงการ
 ฝึกอินทรีย์และวจีสัจจะมีประการดังกล่าว
 แล้ว.

ส เวติ โส เอวฺรุโป ปุคฺคโล
 ตํ กาสาววตฺถํ อรหตีติ.

คำว่า บุคคลนั้นแล เป็นต้น
 ความว่า บุคคลนั้น คือ ผู้เห็นปานนั้น
 ย่อมควร (นุ่งห่ม) ผ้ากาสาวะนั้น.

คาถาปริโยसानเน ทิสาวาสโก
 ภิกฺขุ โสตาปนฺโน ชาโต. อญฺเฌปิ
 พหุ โสตาปตฺติผลาทินิ ปาปฺณิสฺสุ.
 เทสฺนา มหาชนสฺส สาทฺติกา
 อโหสีติ.

ในเวลาจบพระคาถา ภิกษุรูปอยู่
 ในต่างทิศ เป็นพระโสดาบัน. ชนเป็น
 จำนวนมากแม้เหล่าอื่นบรรลุนิยผลทั้ง-
 หลายมีพระโสดาปัตติผลเป็นต้น. พระ-
 เทศนาได้สำเร็จประโยชน์แก่มหาชนแล้ว
 ดังนี้แล.

เทวทตฺตวตฺถุ สจฺจตมํ.

เรื่องพระเทวทตที่ ๗ จบ.

ห่างหุ้นส่วนจำกัด จุฬาราช
 สร้างค้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

๘. สลยชยวตฺถุ

๑๑. อสวเร สวรมติโน,
สวเร จ อสวรสลฺลโน
เต สวริ นวธิจจฺจนฺติ
มิจฺจนวสํกปฺปโกจรว.

๑๒. สวรวจ สวรวโต ญตว
อสวรวจ อสวรวโต,
เต อสวริ อธิจจฺจนฺติ
สมฺมวสํกปฺปโกจรว.

๘. เรื่องสลยชยปริพวชก

๑๑. ชนเหล่านั้ ผู้มีความสำคัญว่เป็น
ธรรม มีสวระในธรรมไม่มีสวระ
ผู้มีปกติเห็นว่ เป็นธรรมไม่มีสวระ
ในธรรมมีสวระ ชนเหล่านั้ ผู้มี
ควมดำริผิดเป็นอวรมณั้ ย่อมไม่
ประสพธรรมที่เป็นสวระ.

๑๒. ชนเหล่านั้รู้ธรรมที่เป็นสวระ โดย
ควมเป็นสวระธรรม และธรรม อ้น
ไม่มีสวระ โดยควมไม่เป็น
สวระธรรม ชนเหล่านั้ผู้มีความ
ดำริชอบเป็นอวรมณั้ ย่อมประสพ
ธรรมอ้นเป็นสวระ.

๘. สลยชยวตฺต^๑

อสาเร สारमतिโนदि อิมं
 ธรรมเทศน์ สตุถา เวพฺพวเน
 วิหรนฺโต ทวีหิ อคฺคสาวเกหิ
 นิเวทิตํ สลยชยสฺส อนาคมนํ
 อารพฺภ กเถสิ.

ตตฺถายํ อนุปฺพุพฺพิกถา.

อมฺหากํ หิ สตุถา อิตโต
 กปฺปสฺตสฺสสฺสธาธิกาณํ. จตฺตุนํ
 อสงฺเขยฺยานํ มตฺถเก อมรวตฺตีนคเร
 สฺมุเท นาม พฺราหฺมณกฺุมาโร
 หุตฺวา สพฺพสิปฺปานํ นิปฺผลตฺตี ปตฺโต
 มาตาปิตฺตุนํ อจฺจเยน อเนกโกฏฺฐิสฺงฺขยํ
 ธนํ ปริจฺจชิตฺวา อีสิปฺพุพฺพชฺชํ
 ปฺพุพฺพชิตฺวา หิมวณฺเต วสนฺโต
 ฌานาภิณฺญาโย นิพฺพุตฺเตตฺตฺวา
 อากาเสน กจฺจนฺโต ทีปงฺกรทสฺพลสฺส
 สฺทสฺสนวิหารโต อมรวตฺตีนคร^๒

๘. เรื่องสลยชยปริพาชก

พระศาสดาเมื่อประทับอยู่ในพระ-
 เวพฺพวัน ทรงปรารภการไม่มาของสลยชย
 ซึ่งพระอัครสาวกทั้ง ๒ กราบทูลแล้ว
 ตรัสพระธรรมเทศนากัณฑ์นี้ว่า ผู้มี
 ความสำคัญว่าเป็นธรรมมีสาระในธรรม
 ไม่มีสาระ เป็นต้น.

ในเรื่องสลยชยปริพาชกนั้น มี
 อนุปฺพุพฺพิกถา ดังต่อไปนี้.

ความพิสดารว่า ในที่สุด ๔
 อสงฺไขยยิ่งด้วยแสนกับแต่ภักทรกับนี้
 พระศาสดาของเราทั้งหลายเป็นกุมารของ
 พฺราหฺมณ นามว่าสฺมุเท ในอมรวตฺตีนคร
 ถึงความสำเร็จ แห่งศีลปะทุกอยางแล้ว
 โดยกาลล่วงไปแห่งมารดาและบิดา ได้
 บริจาคทรัพย์นับได้หลายโกฏฺฐิ บวชเป็น
 ฤาษีอยู่ในหิมวันตประเทศ ทำฌานและ
 อภิญญาให้บังเกิดแล้วไปทางอากาศ เห็น
 ทางที่คนถางเพื่อประโยชน์แก่การเสด็จ
 (ออก)จากสฺทฺศนวิหาร เข้าไปสู่

^๑ ฉ. สารีปุตตคตเถรวตฺต.

^๒ ฉ. รามวตฺตีนคร.

ปวิสนตถาย มคฺคํ โสธียมานํ
 ทิสฺวา สยंपิ เอกํ ปเทสํ
 กเหตฺวา ตสฺมี อนิฏฺฐิจิตฺเตยว, อาคตสฺส
 สตฺถุโน อตฺตานํ เสตฺถุ กตฺวา
 อชินจมฺมํ กลลฺลํ อตฺถริตฺวา “สตฺถา
 สสาวกสฺสโม กลลํ อนกฺกมิตฺวา มํ
 อกฺกมฺนฺโต คจฺฉตฺถุ”ติ นิปนฺโน,
 สตฺถารว ทิสฺวาว “พฺพุทฺธงฺกุโร เอส
 อนาคเต กปฺปสตฺสทสฺสาธิกานํ จตฺตุนํ
 อสงฺเขยฺยานํ ปรีโยसानเ โคตโม
 นาม พฺพุทฺธ ภาวิสฺสตี”ติ พฺพายกโต,
 ตสฺส สตฺถุโน อปรภาเค
 “โกณฑนฺญเอย สุมงฺคโล สุมโน
 เรวโต โสภิตโต อโนมทสฺสี ปทฺฐโม
 นารโท ปทฺฐมุตฺตโร สุมฺเช สฺฐาโต
 ปิยทสฺสี อตฺถทสฺสี ฐมฺมทสฺสี
 สิทฺธจฺโถ ติสฺโส ปุสฺโส”ติ วิปสฺสี
 สิขี เวสฺสภุ กกุสฺนฺธโร โกนาคมโน
 กสฺสโป”ติ โลกํ โอภาเสตฺวา
 อฺปปุณฺณานํ อิมสฺสปี เตวีสตียา
 พฺพุทฺธานํ สนฺติเก ลทฺฐพฺพยากรโน

อมรวตฺตีนคร แห่งพระทศพลพระนามว่า
 ที่บังกร แมตตนเองถือเอาประเทศแห่งหนึ่ง
 เมื่อประเทศนั้นยังไม่สำเร็จเที่ยว, จึง
 นอนทอดตนให้เป็นสะพานลาดหนึ่งเสื่อ-
 เหลืองบนเปือกตม เพื่อพระศาสดาผู้-
 เสด็จมาแล้ว นอนด้วยมุ่งหมายว่า
 “ขอพระศาสดาผู้เสด็จพร้อมด้วยหมู่สาวก
 อย่าเหยียบเปือกตม จงเหยียบเราเสด็จ
 ไปเถิด”, อันพระศาสดาทอดพระเนตร
 เห็นแล้ว ได้ทรงพยากรณ์ว่า “ผู้นี้
 เป็นพุทฺธงฺกุร(เชื้อสายพระพุทฺธเจ้า) จัก
 เป็นพระพุทฺธเจ้าพระนามว่า โคดม
 ในที่สุด ๔ อสงฺไขยยิ่งด้วยแสนกัปใน
 อนาคตกาล”, ในกาลต่อมาแห่งพระ-
 ศาสดาพระองค์นั้น ก็ได้รับพยากรณ์
 ในสำนักพระพุทฺธเจ้าถึง ๒๓ พระองค์
 ผู้เสด็จอุบัติขึ้นส่องโลกให้สว่างไสวเหล่านี้
 คือ “พระอัญญาโกณฑนฺญะ ๑ พระ-
 สุมังคละ ๑ พระสุมณะ ๑ พระเรวตะ
 ๑ พระโสภิตะ ๑ พระอโนมทสฺสี ๑
 พระปทฺฐมะ ๑ พระนารทะ ๑ พระ-

๑ น. ศุสฺโส.

คุณมถพรรณ ประกิตสุวรรณ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทฺธบูชา

D A A M P H . P . ๑ - ๑๒

“ทส ปารมิโย ทส อุปปารมิโย
 ทส ปรมตถปารมิโย”ติ สมตีสปารมิโย
 ปุเรตวา เวสฺสนนฺตรตตภาเว จิตฺ
 ปจฺวิกรมฺปนานิ มหาทานานิ ทตฺวา
 ปุตฺตทวารํ ปริจฺจชิตฺวา อายุปริโยसानเ
 ตฺสูติปฺเร นิพฺพตฺติตฺวา ตตฺถ
 ยาวตายุํ จตฺวา ทสสฺสฺสจกฺกวาพ-
 เทวตาหิ สนฺนิปตฺติตฺวา ยาจิตฺ

ปทุมุตตระ ๑ พระสุเมธะ ๑ พระสุชาตะ
 ๑ พระปิยทัสสี ๑ พระอัทธทัสสี ๑
 พระธัมมทัสสี ๑ พระสิทธัตถะ ๑
 พระติสสะ ๑ พระปุสสะ ๑ พระวิปัสสี
 ๑ พระสิขี ๑ พระเวสสภู ๑ พระ-
 กกุสันธะ ๑ พระโกนาคมนะ ๑
 พระกัสสปะ ๑” ทรงบำเพ็ญบารมีครบ
 ๓๐ คือ “บารมี ๑๐ อุปบารมี ๑๐
 ปรมัตถบารมี ๑๐” ทรงดำรงอยู่ใน
 อตภาพพระเวสสันดร ให้มหาทานอันทำ
 แผ่นดินให้ไหวแล้ว บริจาคพระโอรสกับ
 พระชายา ในที่สุดพระชนมายุ ทรง
 บังเกิดในสวรรค์ชั้นดุสิต ดำรงอยู่ใน
 สวรรค์ชั้นดุสิตนั้น ตลอดพระชนมายุ
 ผู้นั้นเทวดาในหมื่นจักรวาลประชุมกัน
 อาราธนาว่า

“กาโลยํ เต มหาวีร
 อุปฺปชฺช มาตฺตฺกฺจฺฉินฺ,
 สเทวํ ติรยณฺโต
 พุชฺฌสฺสุ อมตํ ปทนฺ”ติ.

“ข้าแต่พระมหาวีระ กาลนี้เป็นกาล
 ของพระองค์ ขอพระองค์โปรด
 เสด็จอุบัติ ในพระกรรม์พระมารดา
 ยังโลกนี้พร้อมทั้งเทวโลกให้ข้ามอยู่
 จงตรัสรู้คุณชาติเป็นเครื่องถึงพระ-
 นิพพานชื่อ อมตะ”.

คุณมลพรรณ ประกิตสุวรรณ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นคร ปวิสฺสูโต

ทราบถึงความเส่นหาในพระโอรสมีกำลัง
ทรงดำริว่า “เราจักตัดเครื่องผูกนี้
ทราบเท่าที่จะไม่เจริญขึ้นได้” ในเวลาเย็น
เสด็จเข้าไปสู่พระนคร ทรงสดับคาถานี้
ที่พระธิดาของพระเจ้าอาพระนามว่า
กิสสาโคตมี ภาษิตว่า

“นิพฺพุตา นฺน สา มาตา,
นิพฺพุโต นฺน โส ปิตา,
นิพฺพุตา นฺน สา นารี
ยสฺสายํ อีทิสฺโส ปตี”ติ

“พระราชกุมารผู้เช่นนี้ เป็นพระ-
โอรสแห่งพระชนนี พระชนก(และ)
เป็นพระสวามี ของพระนางใด
พระชนนีพระชนก และพระนางนั้น
ดับแน่ (เย็น)”

กิสสาโคตมียา นาม ปิตุจฺฉาธิตาย
ภาสิตํ อิมํ คาถํ สุตฺวา “อหํ
อิมาย นิพฺพุตปทํ สาวิตฺ”ติ ทิวโต
มุตฺตอาหารํ โอมุญฺจิตฺวา ตสฺสา
เปเสตฺวา อตฺตโน ภวนํ ปวิสิตฺวา
สิริสยเน นิปนฺโน^๑ นิตฺทูปคตानํ
นาฏกิตฺถินํ วิปฺปการํ ทิสฺวา
นิพฺพินนฺนทโย ฉนฺนํ อฏฺฐาเปตฺวา
กณฺฐกํ^๒ อาหาราเปตฺวา กณฺฐกํ

ทรงดำริว่า “พระนางกิสสาโคตมีนี้ให้เรา
ได้ยินบทว่า เย็น(นิพพุตบท)” ดังนี้แล้ว
จึงถอดแก้วผูกอาหารจากพระศอ ส่งไป
ประทานแก่พระนาง เสด็จเข้าไปสู่
พระตำหนักของพระองค์ บรรทม
บนพระแท่นบรรทมอันทรงสิริ ทอด
พระเนตรเห็นประการอันแปลกของเหล่า
หญิงนักพ้อนผู้นอนหลับสนิท มีพระทัย
เปื้อนหน่าย ทรงปลุกนายฉันนะให้ลุกขึ้น

^๑ ฉ. นิสินโน.

^๒ ฉ. กณฺฐกํ.

อารุห ฌนุสหาโย ทสสหสฺส- รับสั่งให้นำม้ากัณฐกะมา เสด็จขึ้นสู่
 จกุกวาทเทวดาหิ ปริวุโต มหา- ม้ากัณฐกะ มีนายฉันทะเป็นสหาย อัน
 ภินิกุขมนั นิกุขมิตฺวา อโนมานทีดีเร เทวดาในหมื่นจักรวาลแวดล้อมแล้ว
 ปพฺพชิตฺวา อนุกุกเมน ราชคหิ เสด็จออกเพื่อคุณใหญ่(มหาภิเนษกรรมณ)
 คนฺตฺวา ตตฺถ ปิณฺททาย จริตฺวา ทรงบรรพชา ณ ริมฝั่งแม่น้ำอโนมา
 ปณฺทวปพฺพตปพฺภาเร นิสินฺโน เสด็จไปสู่กรุงราชคฤห์ ตามลำดับ
 มคฺชรณฺญา รชฺเชน นิมนฺตฺยมาโน เสด็จเที่ยวบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์นั้น
 ตํ ปฏิกฺขิปีตฺวา สพฺพณฺณตํ ปตฺวา ประทับนั่งที่เงื่อมเขาปัทมทวะ อัน
 อตฺตโน วิชิตํ อากมนตฺถาย เตน พระเจ้าแผ่นดินมคธ ทรงเชื้อเชิญด้วย
 คหิตปฏฺยโณ อาพารณฺจ อุกกณฺจ ราชสมบัติ ทรงปฏิเสธคำเชื้อเชิญนั้น
 อุปสงฺกมิตฺวา เตสํ สนฺติเก ทรงรับปฏิญญาท้าวเธอแล้ว เพื่อ
 อธิคตวิเสสํ อลภิตฺวา^๑ ฉ วสุสานิ ประโยชน์แก่การได้บรรลุพระสัพพัญญุต-
 มหาปธานํ ปทหิตฺวา วิสาขปฺนฺณมมี- ญาณแล้ว เสด็จมาสู่แคว้นแคว้นของ
 ทิวเส^๒ ปาโตว สุชาตาย พระองค์ เสด็จเข้าไปหาอาหารดาบส
 ทินฺนํ ปายาสํ ปริภุชิตฺวา และอุทกดาบสแล้ว ไม่ทรงได้คุณวิเศษ
 เนรณฺชราย นทฺยยา สุวณฺณปาตี ที่ต้องการบรรลุในสำนักของดาบสทั้ง ๒
 ปวาเหตุวา เนรณฺชราย ดีเร นั้น ทรงตั้งมหาปธาน(ความเพียรใหญ่)
 มหาวนสณฺฑเท นานาสมาปตฺตีหิ ตลอด ๖ ปี ในวันดีถีเพ็ญวิสาขะ
 ทิวสภาคํ วิดีนาเมตฺวา สายณฺหสมเย ในเวลาเช้า เสวยข้าวปายาสที่นาง
 โสตฺถิเยน ทินฺนํ ตินฺนํ คเหตุวา สุชาตาวาย ทรงลอยถาดทองในแม่น้ำ
 กาทนาคราเชน อภิตฺตฺตฺกฺโณ เนรัญชรา ให้ภาคกลางวันผ่านพ้นไป

^๑ ฉ. อนลงกริตฺวา.

^๒ ฉ. วิสาขปฺนฺณมทิวเส.

ดร.อนันต์ สุวรรณปาถ และครอบครัว
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โพธิมณฑล	อารุห	ดิณานิ	ด้วยสมบัติต่าง ๆ ในราวป่าใหญ่ ณ
สนฤตริตวา	“น ตาวิม	ปลลลنگ	ชายฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา ในเวลาเย็น
ภินทิสฺสามิ	ยาว เม	อนุปาทาย	ทรงรับหญ้าที่นายโสตติยะถวาย มี
อาสเวหิ	จิตต์ น	วิมุจฺจิสฺสตี”ติ	พระคุณอันพญานาคนามว่า กาทะ
ปฏินฺณ	กตฺวา	ปรตฺตถาภิมุโข	ชมเชยแล้ว เสด็จขึ้นสู่คางไม้โพธิ์
นีสิตฺตวา	สุริเย	อนนฺนฺจฺจุมิเตเยว,	ทรงลาดหญ้า ทรงทำค้ำไม้สัญญา กับ
มารพล	วิธมิตฺวา	ปจฺมยामะ	พระองค์(ปฏิญญา)ว่า “เราจักไม่ทำลาย
ปฺพุพฺนิวาสนาณ		มชฺฉิมยामะ	บัลลังก์นี้ตราบเท่าที่จิตของเรายังไม่
จฺจฺตฺตฺปาทนาณ	ปตฺวา	ปจฺฉิมยามา-	หลุดพ้นจากอัสวะทั้งหลาย เพราะการ
วसानะ	ปจฺจยาการะ	ณาณ	ไม่เข้าไปถือมัน” ประทับนั่งผินพระพักตร์
โอดาเรตฺวา		อรุณฺคฺคฺมนสมเย	ไปทางทิศตะวันออก เมื่อพระอาทิตย์
ทสพฺลจฺตฺเวสารชฺชาทิสพฺพคฺคฺนปฏิมณฺฑิต			ยังไม่ทันอัสดงคต, ทรงกำจัดมารและ
สพฺพณฺณตฺตนาณ		ปฏิปุชฺฉิตฺวา	พลแห่งมารแล้ว ในปฐมยามทรงบรรลु
สตตฺตสตฺตทาหิ	โพธิมณฺฑล	วีตินาเมตฺวา	บุพเพนิวาสญาณ ในมัชฌิมยามทรง
อญฺจเม	สตฺตทาเห	อชฺปาลนิกฺโรธมฺมุเล	บรรลุจฺจฺตฺตฺปาทนาณ ในที่สุดปัจฉิมยาม
นีสินฺโน	ธมฺมคฺคฺมภีรตาปจฺจเวกฺขณเณ		ทรงยังพระญาณให้หยั่งในปัจจยาการ
อปโปสฺสฺสฺกฺกตฺต		อาปชฺชมาโน	ในเวลาอรุณขึ้น ตรัสรู้พระสัมพัญญต-
ทสทสฺสมหาพฺรหฺมปริวารเณ	สทฺมปติ-		ญาณ อันประดับด้วยคุณทั้งปวง มี
พฺรหฺมน	อายาจิตฺตมฺมทสโน		ทศพลญาณและจตุเวสารัชชญาณเป็นต้น
พฺพุทฺทจฺกฺขุณา	โลกิ	โวโลเกตฺวา	ทรงให้เวลาผ่านพ้นไปที่คางต้นไม้โพธิ์สิ้น ๗
พฺรหฺมน	อชฺฉเมสน	อิทฺวาเสตฺวา	สัปดาห์ ในสัปดาห์ที่ ๘ ประทับนั่ง
“กสฺส	นุ โข	อหิ	ที่โคนอชปาลนิโครธ ทรงถึงความเป็น
ธมฺมิ	เทเสยฺยนุ”ติ	โอดโลเกนฺโต	ผู้ขวนขวายน้อย ด้วยการพิจารณาว่า

ดร.อนันต์ สุวรรณปาล และครอบครัว
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อาพารุทกานัน กาลกตภาว ฌตฺวา ธรรมเป็นสภาพลิกซึ่ง ผู้นั้นท้าวสหมันบดี-
 ปณฺจวคฺคิยานัน ภิภฺชุนัน พหุปรการตฺ พรหม ซึ่งมีมหาพรหมหมื่นหนึ่งเป็น
 อนุสฺสริตฺวา อฏฺฐายาสนา บริวาร เชื่อเชิญให้ทรงแสดงธรรม
 กาสิปุริ คจฺจนฺโต อนุตรามคฺเค ทรวงตรวจดูสัตว์โลก ด้วยพุทธจักขุแล้ว
 อุปเกน อาชีวเกน สทฺธิ มนฺเตตฺวา ทรวงรับคำเชื่อเชิญของพรหม จึงทรง
 อาสาพหฺปนฺณมิตฺวาเส อิสฺปิตนเน ตรวจดูว่า “เราควรแสดงธรรมแก่ใคร
 มิคทาเย ปณฺจวคฺคิยานัน วสนฺภูจฺฉานัน หนอแลเป็นครั้งแรก” ทรงทราบว่
 ปตฺวา เต อนนฺจจฺวิเกน สมฺทาจารเน อาพารดาบส และอุทกดาบสเสียชีวิตแล้ว
 สมฺทาจรฺนฺเต สณฺญาเปตฺวา ทรงหวนระลึกถึงความมีอุปการะมากของ
 อณฺญาโกณฺทณฺญปฺปมฺเช อฏฺฐารส- พวกภิกษุปัญจวัคคีย์ เสด็จลจาก
 พุรฺหมโกฏฺเฑ โอมตํ ปาเยนฺโต อาสนะ เสด็จดำเนินไปยังแคว้นกาสิ ใน
 ธรรมจกฺกํ ปวตฺเตตฺวา ปวตฺติตฺตปว- ระหว่างหนทางทรงสนทนากับอุปกาชีวก
 ธรรมจกฺโก ปณฺจมิยํ ปกฺขสฺส สพฺเพปิ ในวันดีทีเพ็ญอาสาพหเสด็จถึงสถานที่
 เต ภิภฺชุน อรหฺตฺเต ปตฺติฏฺฐาเปตฺวา อยู่ของพวกภิกษุปัญจวัคคีย์ ในป่า
 ตํทิวสเมว ยสฺสส กุลปฺตฺตสฺส อิสฺปิตนมฤคทายวัน ทรงทำพวกภิกษุ
 อุปนึสฺสยสมฺปตฺติ ทิสฺวา ตํ เหล่านั้นซึ่งร้องเรียก(พระองค์)ด้วยคำเรียก
 รตฺติภาเค นิพฺพินฺทิตฺวา เคหฺ อันไม่เหมาะสมให้สำนักตัวได้แล้ว เมื่อ
 ปหาย นิภฺชมนฺตํ “เอहि ยสา”ติ ทรงยังพรหม ๑๘ โกฏี ซึ่งมีพระอัญญา-
 ปกฺโกสิตฺวา ตสฺมีเยว รตฺติภาเค โทณทณฺญะเป็นประธาน ให้ตีมน้ำ
 โสตาปตฺติผลํ ปาเปตฺวา ปฺนทิวสเ อมตธรรม ทรงประกาศพระธรรมจักร
 อรหฺตฺตํ ปาเปตฺวา ตํ อปเรปิ มีพระธรรมจักรบวรอันพระองค์ประกาศ

๑ ฉ. อาสาพหฺปนฺณมิตฺวาเส.

๒ ฉ. อณฺญาตโกณฺทณฺญปฺปมฺเช.

ม.ร.ว.อาภาพันธ์ สุวรรณपाल และครอบครัว
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ตสฺส สหายเก จตุปณฺณาส ชเน
 เอหิภิกขุปพฺพชฺชาย ปพฺพาเชตฺวา
 อรหตุตฺติ ปาเปสิ.

แล้ว ในดิถีที่ ๕ แห่งปักข์ ทรงยังภิกษุ
 เหล่านั้นแม้ทั้งหมดให้ดำรงอยู่ในพระอรหัต
 ในวันนั้นนั้นเทียว ทอดพระเนตรเห็น
 อุปนิสัยสมบัติของยสกุลบบุตรแล้ว ตรัส
 เรียกเขาผู้เบื้อหน้ายสะเรื่อนออกมาใน
 ตอนกลางคืนว่า “มานี้เกิด ยสะ” โปรด-
 ให้บรรลुพระโสดาปัตติผลในตอนกลางคืน
 นั้นเอง, วันรุ่งขึ้น โปรดให้บรรลु
 พระอรหัต ประทานบรรพชาให้ยสะแล้ว
 ประทานบรรพชาให้สหายยสะ ๕๔ คน
 ด้วยเอหิภิกขุบรรพชาแล้ว โปรดให้
 บรรลुพระอรหัต.

เอวํ โลกเ อกสมฺภูจฺยิยา
 อรหนฺเตสฺส ชาเตสฺส วุฏฺฐวสฺโส
 ปวาเรตฺวา “จรถ ภิกฺขเว จาริกนฺ”ติ
 ภิกฺขุ ทิสาสฺส เปเสตฺวา สยํ
 อรุเวลํ กจฺฉนฺโต อนุตฺรามคฺเค
 กปฺปาสิกวนสณฺฑเท ทิส ชเน
 ภาทฺทวคฺคิยกุมารเ วิเนสิ. เตสฺส
 สพฺพปจฺฉิมโก โสตาปนฺโน,
 สพฺพุตฺตโม อนาคามี อโหสิ.
 เตปิ สพฺเพ เอหิภิกฺขุภาเวเนว
 ปพฺพาเชตฺวา ทิสาสฺส เปเสตฺวา

ครั้งเมื่อพระอรหันต์เกิดในโลก ๖๑
 องค์ อย่างนี้แล้ว พระศาสดาทรงอยู่
 จำพรรษาปวารณาแล้ว ทรงส่งภิกษุ
 ทั้งหลายไปในทิศทั้งหลายด้วยพระพุทธร-
 ดำรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจง
 เทียวจาริกไปเกิด” เป็นต้น พระองค์เอง
 เสด็จไปยังตำบลอรุเวลาประเทศ ใน
 ระหว่างทาง ได้ทรงแนะนำภัททวคฺคิย-
 กุมาร ๓๐ คน ที่ราวป่าฝ้าย. บรรดา
 ภัททวคฺคิยกุมาร ๓๐ คนนั้น ผู้ที่มี
 คุณธรรมต่ำกว่าเขาหมดได้เป็นพระ-

ม.ร.ว.อภาพันธุ์ สุวรรณपाल และครอบครัว
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สยัม อรุเวลล์ คนุตวา อทุฒฑุฒานิ
 ปาฏิหาริยสหัสสานิ เทเสตวา
 อรุเวลกสฺสปาทโย สหสฺสชฎิลปริวาเร
 เตภาติกชฎิเล วิเนตวา เอหิกิขุ-
 ภาเวเนว ปพฺพาเซตวา คยาสีเส
 นิสีทาเปตวา อาทิตตปริยายเทสนาย
 อรหตฺเต ปติฏฺฐาเปตวา เตน
 อรหนตฺสหัสเสน ปริวุโต “พิมพิสาร-
 รณฺโณ ทินฺนํ ปฎิณฺณํ โมเจสฺสามิ”ติ
 ราชคหนครูปจาเร ลภูจิวฺนุຍานํ คนุตวา
 “สตุฏา กิร อากโต”ติ สุตฺวา
 ทฺวาทสนหุเตหิ พุราหมณคหปติเกหิ
 สทฺธิ อากตสฺส รณฺโณ มรฺุรธมฺมกถํ
 กถนฺโต ราชานํ เอกาทสนหุเตหิ
 สทฺธิ โสตาปตฺติผล ปติฏฺฐาเปตวา
 เอกํ นหุตํ ติสฺรณฺเสฺส ปติฏฺฐาเปตวา
 ปุณทิวเส สกฺเคน เทวรณฺณา
 มาณวากวณฺณํ คเหตุวา อภิตฺตฺตฺคฺโคณ
 ราชคหนครํ ปริสิตฺวา ราชนิเวสเน
 กตฺมาตฺตฺกิจฺโจ เวพฺวนารามํ
 ปฏิกฺคเหตุวา ตตฺถเว วาสํ กปฺเปสิ.
 ตตฺถ นํ สาริปฺุตฺตโมคฺคฺลฺลฺลานา
 อฺุปฺสงฺกมฺิสฺสุ.

โสดาบัน, ผู้มีคุณธรรมสูงกว่าเขาหมด
 ได้เป็นพระอนาคามี. พระศาสดาทรง
 ให้ภิกษุทั้งหลายทั้งหมดแม่เหล่านั้นบรรพชา
 แล้ว ด้วยเอหิกิขุภาวะเหมือนกัน
 ทรงส่งไปในทิศทั้งหลาย ส่วนพระองค์
 เองเสด็จไปยังตำบลอรุเวลาประเทศแล้ว
 ทรงแสดงปาฏิหาริย์ ๓,๕๐๐ อย่าง ทรง
 แนะนำเหล่าชฎิล ๓ พี่น้อง ซึ่งมีชฎิล
 พันหนึ่งเป็นบริวาร มีอรุเวลกสฺสปะ
 เป็นต้น ทรงให้บรรพชา ด้วยเอหิกิขุ
 ภาวะเหมือนกัน แล้วตรัสให้ประชุมกันที่
 คยาสีสประเทศ โปรดให้ตั้งอยู่ใน
 พระอรหัต ด้วยอาทิตตปริยายเทศนา
 อันพระอรหันต์พันรูปนั้นแวดล้อมแล้ว
 เสด็จไปยังพระอุทยานลภูจิวฺนํ ใกล้เมือง
 ราชคฤห์ ด้วยพระดำริว่า “เราจัก
 เปลื้องปฏินญา ที่ได้ให้ไว้แก่พระเจ้า
 พิมพิสาร” ดังนี้ ตรัสธรรมกถาอัน
 ไพเราะ แต่พระราชผู้ทรงสดับชื่อว่า
 “ทราบว่พระศาสดาเสด็จมาแล้ว”
 เสด็จมาแล้วพร้อมด้วยพราหมณ์และ
 กฤหบดี ๑๒ นหุต (นหุตหนึ่ง เท่ากับ
 ๑๐,๐๐๐ คน) โปรดพระราชพร้อมด้วย

คุณประพันธ์ พันธุเสนา

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

พราหมณ์และคฤหบดี ๑๑ นหุต ให้
ดำรงอยู่ในพระโสดาปัตติผลแล้ว โปรด
ให้อีกหนึ่งนหุตดำรงอยู่ในไตรสรณะ
วันรุ่งขึ้นทรงมีคุณอันท้าวสักกเทวราช
แปลงเพศเป็นมาณพน้อยชมเชยแล้ว
เสด็จเข้าไปสู่กรุงราชคฤห์ ทรงทำมัตถกิจ
ในพระราชวังเสร็จแล้ว ทรงรับเวฬุวนา-
ราม ประทับอยู่ในเวฬุวนารามนั้น
นั้นแล. ในที่นั้น พระสารีบุตรและ
พระโมคคัลลานะ เข้าไปเฝ้าพระองค์.

ตตฺรปิ อัย อนุปฺพุพฺพิกถา.

แม้ในเรื่องพระสารีบุตรและพระ-
โมคคัลลานะนั้น มีอนุปฺพุพฺพิกถาดังต่อไปนี้.

อนุปฺปนฺเนเยว หิ สมฺมา-
สมฺพุทฺเฐ ราชคฺหโต อวิทฺุเร
“อุปฺติสฺสคาโม โกลิตคาโม”ติ เทว
พฺุราหฺมณคามา อหฺสุ. เตสุ
อุปฺติสฺสคาเม สาริยา นาม
พฺุราหฺมณิยา คพฺุภสฺส ปติฏฺฐิจิตฺทิวเสเยว
โกลิตคาเม โมคฺคฺลฺลฺยา นาม
พฺุราหฺมณิยาปิ คพฺุโม ปติฏฺฐหิ. ตานิ
กิริ เทวปิ กฺุลาณี ยาว สตฺตมา
กฺุลปฺริวฏฺฐา อาพฺุทฺสปฺฏิพฺุทฺสหาย-

ความพิสดารว่า เมื่อพระสัมมา-
สัมพุทฺธเจ้ายังไม่เสด็จอุปฺติแล้วนั้นเทียว
ในที่ไมไกลจากกรุงราชคฤห์ ได้มีหมู่บ้าน
พราหมณ์ ๒ หมู่บ้าน คือ “อุปฺติสฺสคาม
๑ โกลิตคาม ๑”. ใน ๒ หมู่บ้านนั้น ใน
วันที่นางพราหมณีชื่อว่า สารี ในอุป-
ติสฺสคาม ตั้งครรภ์นั่นเอง แม้นาง
พราหมณี ชื่อว่า โมคคัลลี ในโกลิตคาม
ก็ได้ตั้งครรภ์(เหมือนกัน). เล่ากันว่า
ตระกูลทั้ง ๒ เหล่า นั้น เป็นสหายเกี่ยวพัน

คุณประพันธ์ พันธุเสนา

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

พนุชนฺติ. เทวปี เอกโตว นิสีทิตฺวา
สมชฺชํ ปสฺสนฺตา หสิตพฺพฏฺจาเน
หสนฺติ, สํเวคฺคฺคาเน สํเวชนฺติ,
นายํ ทาทํ ยุตฺตฏฺจาเนว ทายํ
เทนฺติ.

เตสํ อิมินา นียาเมเน เอกทิวสํ
สมชฺชํ ปสฺสนฺตานิ ปริปากคตตฺตา
ณานสฺส ปุริมทิวเสสฺส วีย
หสิตพฺพฏฺจาเน หาสฺ วา
สํเวคฺคฺคาเน สํวิชนํ วา ทายํ
ทาทํ ยุตฺตฏฺจาเน ทายํ วา
นาโหสิ. เทวปี ปน ชนา เอวํ
จินฺตยิสฺสุ “กึ เอตถ โอลฺเกตพฺพ
อตฺถิ, สพฺเพปิ อิเม อปฺปตฺเต
วสฺสสเต อปฺนฺนตฺติกาว่า คมิสฺสนฺติ,
อเมหฺหิ ปน เอกํ โมกฺขธรมํ
ปริเยสิตุํ วฏฺฏตี”ติ อารมฺมณํ
คเหตุวา นิสีทิสฺสุ.

ตโต โกลิตโต อุปฺติสฺสํ อาท
“สมฺม อุปฺติสฺส น ตฺวํ อณฺณทิวเสสฺสุ

ทั้ง ๒ ก็นั่งดูมหรสพร่วมกัน ย่อมรำเริง
ในฐานะที่ควรรำเริง, ย่อมสลดในฐานะ
ที่ควรสลด, ย่อมตกรางวัลในฐานะ
ที่ควรจะตกรางวัลนั้นเทียว.

วันหนึ่ง เมื่อ कुमार ทั้ง ๒ เหล่านั้น
กำลังชมมหรสพอยู่โดยทำนองนี้ ความ
รำเริงในฐานะที่ควรรำเริงก็ดี ความสลด
ในฐานะที่ควรสลดก็ดี การตกรางวัล
ในฐานะที่ควรจะตกรางวัลก็ดี ไม่ได้มี
แล้วราวกะว่าในวันก่อน ๆ เพราะว่า
ญาณถึงความแก่รอบแล้ว. ก็คนทั้ง ๒
พวกคิดอย่างนี้ว่า “จะมีอะไรเล่า ? ที่
(พวกเรา)ควรดูในการแสดงมหรสพนี้,
ชนทั้งหมดเหล่านี้ เมื่อยังไม่ถึง ๑๐๐ ปี
จักถึงความเป็นสภาพไม่มีบัญญัติ, ก็
เราทั้ง ๒ คนควรจะแสวงหาโมกขธรรม
(ธรรมเครื่องพ้น, นิพพาน) อย่างหนึ่ง”
ดังนี้แล้ว จึงได้นั่งถือ (ความคิดนั้น)
เป็นอารมณ์.

ลำดับนั้น โกลิตมานพกล่าวกะ
อุปฺติสฺสมานพ ว่า “อุปฺติสฺสสะเพื่อนรัก

คุณประพันธ์ พันธุเสนา

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

คจฺจนฺตา”ติ อโยเชตฺวา ปญฺจหิ
มาณวทสเดปี สทฺธิ สณฺขยสฺส
สนฺติเก ปพฺพชฺชิสฺสุ.

ส่งมาณพ ๕๐๐ คนไปด้วยสั่งว่า “พวก
เธอจงเอาเสลี่ยงและรถไปเถิด” พร้อม
ด้วยมาณพ ๕๐๐ คน บวชในสำนักของ
สัตถุชย์แล้ว.

เตสํ ปพฺพชิตกาลโต ปฏฺฐาย
สณฺขโย อติเรกลาภยสคฺคปฺปโต
อโหสิ. เต กติปาเหเนว สพฺพํ
สณฺขยสฺส สมยํ ปริมทฺทิตฺวา
“อาจริย ตุมหากํ ชานนสมโย
เอตฺตโกว, อุทาทุ อุตฺตริปี อตฺถิ”ติ
ปุจฺฉิสฺสุ. “เอตฺตโกว, สพฺพํ ตุมฺเหหิ
ฉาตนุ”ติ วุตฺเต, จินฺตยฺสฺสุ “เอวํ
สตี อิมสฺส สนฺติเก พุรฺหมจริยวาโส
นिरตฺตโก, มยํ โมกฺขธมฺมํ คเวสิตฺถุ
นิกฺขนฺตฺวา, โส อิมสฺส สนฺติเก
อุปฺปาเทตฺถุ น สกฺกา, มหา โข
ปน ชมฺพุทฺธิโป, คามนิกมราชธานีโย
จรฺนฺตฺวา อทฺธา โมกฺขธมฺมเทสํ
กณฺจิจิ อาจริยํ ลภิสฺสามา”ติ. ตโต
ปฏฺฐาย “ยตฺถ ยตฺถ ปณฺชิตา
สมณฺพฺราหฺมณา อตฺถิ”ติ วทฺนฺติ,
ตตฺถ ตตฺถ คนฺตฺวา สากจฺฉ
กโรนฺติ, เตหิ ปุฏฺจํ ปญฺหํ

จำเดิมแต่สารีบุตรและโมคคัลลานะ
ทั้ง ๒ นั้นบวชแล้ว สัตถุชย์ปริพาชก
ก็ได้ถึงความเป็นผู้มีลาภและยศอันเลิศ
อย่างเหลือเฟือ. เขาทั้ง ๒ เรียนจบลัทธิ
ของสัตถุชย์จนหมดสิ้นชั่ว ๒-๓ วันเท่านั้น
จึงถามว่า “ท่านอาจารย์ ลัทธิที่ท่าน
รู้มีเพียงเท่านี้เอง หรือยังมีอยู่แม้ยิ่ง
กว่านี้?”. เมื่อสัตถุชย์ปริพาชก ตอบว่า
“มีเพียงเท่านี้แหละ, พวกเราทั้ง ๒ ได้รู้
หมดแล้ว” เขาทั้ง ๒ ต่างก็คิดกันว่า
“เมื่อเป็นอย่างนี้ การอยู่ประพฤติ
พรหมจรรย์ ในสำนักของท่านอาจารย์
สัตถุชย์นี้ ก็ไม่มีประโยชน์, เรา ๒ คน
ออกมาแล้ว เพื่อแสวงหาโมกขธรรม,
โมกขธรรมนั้นเราไม่อาจจะให้เกิดขึ้นใน
สำนักของท่านอาจารย์สัตถุชย์ได้, ก็
ชมพุทฺธิโปใหญ่แล, เราทั้ง ๒ เมื่อ
เที่ยวไปยังคามนิคมและราชธานี ก็จักได้
อาจารย์บางคนผู้แสดงโมกขธรรมเป็น

คุณประพันธ์ พันธุเสนา
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปาวีสึ. ตสฺมี สมเย
 อุปติสฺสปริพฺพชาโก ปาโตว ภตฺตกิจฺจํ
 กตฺวา ปริพฺพชาการามํ คจฺฉนฺโต
 เถร์ ทิสฺวา จินฺตฺสิ “มยา
 เอวฺรุโป ปพฺพชิตฺโต นาม น
 ทิฏฺฐปฺพุโผเยว, เย โลกฺเก อรหฺนฺโต
 วา อรหฺตฺตมคฺคํ วา สฺมาปฺนฺนา,
 อยํ เตสํ ภิกฺขุ อญฺจตโร,
 ยนฺนุนาหํ อิมํ ภิกฺขุํ อุปสงฺกมิตฺวา
 ปุจฺเจยฺย ‘กํสิ ตฺวํ อาวุโส
 อุตฺทิสฺส ปพฺพชิตฺโต, โก วา เต
 สตฺถา, กสฺส วา ตฺวํ ธมฺมํ
 โรเจสึ”ติ.

อถสฺส เอตทโหสิ “อกาโล
 โข อิมํ ภิกฺขุํ ปณฺหํ ปุจฺจิตฺตุ,
 อยํ อนฺตรธมฺวํ ปวิฏฺโจะ ปิณฺฑทาย
 จรติ, ยนฺนุนาหํ อิมํ ภิกฺขุํ
 ปิฏฺฐิตฺโต ปิฏฺฐิตฺโต อนฺุพนฺนฺเชยฺย
 อตฺถิเกหิ อุปฺภาตํ มคฺคนฺ”ติ. โส
 เถร์ สทฺธฺปิณฺฑทปาตํ อญฺจตโร
 โโอกาสํ คจฺฉนฺตํ ทิสฺวา

กรุงราชคฤห์ วันรุ่งขึ้นในเวลาเช้าตรู่
 ถือบาตรและจีวร เข้าไปสู่กรุงราชคฤห์
 เพื่อบิณฑบาต. ในสมัยนั้น อุปติสส-
 ปริพาชก ทำภตฺตกิจตั้งแต่เช้าตรู่แล้วไปสู่อารามของปริพาชก เห็นพระเถระ
 จึงคิดว่า “ธรรมดาบรรพชิตเห็นปานนี้
 เรายังไม่เคยได้พบเห็นเลยเทียว, ภิกษุ
 รูปนี้เป็นภิกษุรูปหนึ่ง บรรดาภิกษุผู้เป็น
 พระอรหันต์หรือผู้บรรลुพระอรหันตมรรค
 ในโลก ทำไฉนหนอ? เราพึงเข้าไปหา
 ภิกษุรูปนี้แล้วถามว่า ‘ท่านผู้มีอายุ
 พระคุณท่านบวชอุทิศเฉพาะใคร? หรือ
 ใครเป็นศาสดาของพระคุณท่าน,
 หรือว่าพระคุณท่านชอบใจธรรมของ
 ใคร”.

ที่นั่น เธอได้มีความปริวิตกนี้ว่า
 “มิใช่กาลที่จะถามปัญหาแก่ภิกษุรูปนี้แล,
 ภิกษุรูปนี้เข้าไปสู่ระหว่างบ้าน กำลัง
 เทียวบิณฑบาตอยู่, ถ้ากระไร เราเมื่อ
 แสวงหาโมกขธรรมอันคนผู้มีความต้อง-
 การทั้งหลายเข้าไปรู้แล้ว พึงติดตาม
 ภิกษุนี้ไปข้างหลัง ๆ”. เธอเห็นพระเถระ
 ได้บิณฑบาต กำลังไปสู่โอกาสแห่งหนึ่ง

คุณประพันธ์ พันธุเสนา

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปริพพาชโก “อหิ อูปติสฺโส นาม,
 ตฺวํ ยถาสตฺติยา อปฺปึ วา พหุ
 วา วท, เอตํ นยสเตน
 นยสสฺเสน ปฏิวิชฺฌิตุํ มยฺหิ
 ภาโร”ติ วตฺวา อาท

“อปฺปึ วา พหุ วา ภาสสฺสุ,
 อตฺถณฺเวย เม พฺรุหิ,
 อตฺถเนว เม อตฺถโถ,
 กิ ภาหสิ พฺยณฺชนํ พฺหุ”ติ.

เอวํ วุตฺเต เถโร

“เย ธมฺมา เหตุปฺปภา,
 เตสํ เหตุํ ตถาคโถ
 เตสญฺจ โย นิโรธ จ,
 เอวํวาทิ มหาสมณโณ”ติ

คาถมาห.

ปริพพาชโก ปจฺมปททฺวยเมว
 สุตฺวา สหสฺสนยปฏิมณฺฑลิตฺเต โสดา-
 ปตฺติผล ปตฺติฏฺจหิ, อิตริํ ปททฺวยิ

เรียนตอบว่า “ข้าพเจ้าชื่อว่า อูปติสสะ,
 พระคุณท่านโปรดกล่าวกรรม จะน้อย
 หรือมากก็ตามสติปัญญาเกิด การรู้แจ้ง
 ธรรมน้อยหรือมากนั้นโดย ๑๐๐ นัย
 ๑,๐๐๐ นัย เป็นหน้าที่ของข้าพเจ้า”
 ดังนี้แล้ว จึงกล่าวว่า

“พระคุณท่าน จะกล่าวกรรมน้อย
 หรือมากก็ตามเกิด, ขอจงกล่าว
 แต่ใจความเท่านั้น แก่ข้าพเจ้า,
 ข้าพเจ้าต้องการแต่ใจความเท่านั้น,
 พระคุณท่านจักทำพญฺชนะให้มาก
 ไปทำไมกัน ?”.

เมื่ออูปติสสปริพาชกเรียนอย่างนี้แล้ว
 พระเถระจึงกล่าวคาถาว่า

“ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ, พระ-
 ตถาคต ทรงแสดงเหตุแห่งกรรม
 เหล่านั้น และความดับแห่งกรรม
 เหล่านั้น พระมหาสมณะมีปกติ
 ตรัสสอนอย่างนี้”.

ปริพาชกได้ฟังสองบทตันเท่านั้น
 ก็ตั้งอยู่ในพระโสดาปัตติผล อันประดับ
 ด้วยนัย ๑,๐๐๐, พระอัสสชิเถระ

คุณเวียง ผลเพิ่ม

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โสดาปนุณกาเล นิฏฐาเปสิ. โส
 โสดาปนุโน หุตฺวา อุปริวิเสเส
 อปฺปาวตฺตุนฺเต, “ภาวิสฺสติ เอตถ
 การณนฺ”ติ สลฺลกุเขตฺวา เถรํ อาท
 “ภนฺเต มา อุปริ ฐมฺมเทสนํ
 วทฺธมฺยิตถ, เอตถกเมว โหตุ, กุหิ
 อมฺหากํ สตุถา วสตี”ติ. “เวพฺพวน
 อาวุโส”ติ. “เตนหิ ภนฺเต ตุมฺเห
 ปฺรโต ยถ, มยฺหิ เอโก
 สหายโก อตุถิ, อเมหฺหิ จ
 อณฺณมณฺณํ กตฺติกา กตา โย
 ปจฺมํ อมตํ อธิคจฺจติ, โส
 อารโจะตุ”ติ อหํ ตํ ปฏฺิณฺณ
 โมเจตฺวา มม สหายกํ คเหตฺวา
 ตุมฺหากํ คตมคฺเคเนว สตุถุ สนฺตีกํ
 อากมฺิสฺสามิ”ติ ปณฺจปฺปติฏฺฐิตฺน
 เถรสฺส ปาทฺเสสุ นิปตฺติตฺวา ติกฺขตฺตุ
 ปทกฺขิณฺํ กตฺวา เถรํ อุกฺโยเขตฺวา
 ปริพฺพาชการามามิกฺโข อคมาสิ.

ให้สองบทนอกนี้จบลงในกาลที่เธอเป็น
 โสดาบัน. เธอเป็นพระโสดาบันแล้ว
 เมื่อคุณวิเศษชั้นสูง ยังไม่เป็นไปก็คิดว่า
 “ในธรรมนี้จักต้องมีเหตุ” ดังนี้แล้ว
 จึงเรียนพระเถระว่า “ท่านผู้เจริญ ขอ
 พระคุณเจ้าอย่าขยายธรรมเทศนาให้สูง
 ขึ้นเลย, เพียงเท่านี้ก็พอแล้ว, พระ-
 ศาสดาของเราทั้งหลายประทับอยู่ ณ
 ที่ไหน”. พระเถระตอบว่า “ประทับอยู่
 ณ พระเวฬุวัน ท่านผู้มีอายุ”. อุปติสส-
 ปริพาชกจึงเรียนว่า “ท่านผู้เจริญ
 ถ้าอย่างนั้นนิมนต์พระคุณเจ้าโปรดล่อง-
 หน้ไปก่อนเถิด, ข้าพเจ้ายังมีสหายอยู่
 อีกคนหนึ่ง, และข้าพเจ้าทั้ง ๒ คนได้ทำ
 กติกาไว้กะกันและกันว่า ‘คนใดได้บรรลु
 อมตธรรมก่อน, คนนั้นจงบอกกัน’
 ข้าพเจ้าจักเปลื้องปฏิญญานั้นแล้ว พา
 เอาเพื่อนของข้าพเจ้าจะมาสู่สำนักของ
 พระศาสดา ตามหนทางที่พระคุณเจ้า
 ไปแล้วนั้นแหละ” ดังนี้แล้ว หมอบลง
 แทบเท้าทั้ง ๒ ของพระเถระด้วยเบญ-
 จางคประดิษฐ์เวียน ประทักษิณ ๓ รอบ
 ส่งพระเถระไปแล้วได้มุ่งหน้าไปยังอาราม
 ของปริพาชก.

คุณเวียง ผลเพิ่ม

สร้างค้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โกลิตปริพาชโก ตัม ทูรโตว
 อากัจฉนฺตํ ทิสฺวา “อชฺช มยฺหํ
 สหายกสฺส มุขวณฺโณ น อณฺเณสุ
 ทิวเสสุ วีย, อทฺธา เตน อมตํ
 อธิคตํ ภวิสฺสตี”ติ อมตาทิคมํ
 ปุจฺฉิ. โสปีสฺส “อาวุโส อมตํ
 อธิคตนฺ”ติ ปฏฺิชาเนตฺวา ตเมว คากํ
 อภาสิ.

คาถาปริโยसानเน โกลิโต
 โสตาปตฺติผลํ ปตฺติจฺหิตฺวา อาห
 “กุหิ กิร สมฺม อมฺหากํ สตุถา
 วสตี”ติ. “เวพฺพวเน กิร สมฺม,
 เอวํ โน อจฺริเยน อสฺสชิตฺเตเรน
 กถิตนฺ”ติ. “เตนหิ สมฺม อายาม,
 สตุถารํ ปสฺสิสฺสามา”ติ.

สวาริปุตุตฺตเตโร จ นามเส
 สทาปี อจฺริยปุชฺโกว, ตสฺมา
 สหายํ เอวมาห “สมฺม อเมฺหหิ
 อธิคตํ อมตํ อมฺหากํ อจฺริยสฺส

(ฝ่าย)โกลิตปริพาชก เห็นอุปติสส-
 ปริพาชกนั้นกำลังเดินมาแต่ไกล ก็คิดว่า
 “วันนี้สีหน้าสหายของเราไม่เหมือนใน
 วันอื่น ๆ, เขาคงจักได้บรรลุอมตธรรม
 เป็นแน่” จึงถามถึงการบรรลุอมตธรรม.
 แม้อุปติสสปริพาชกนั้น ก็รับว่า “ท่าน
 ผู้มีอายุ เราได้บรรลุอมตธรรมแล้ว”
 ได้กล่าวคาถานั้นนั้นนี้เที่ยวแก่โกลิตปริพา-
 ชกนั้น.

ในเวลาจบคาถา โกลิตปริพาชก
 ตั้งอยู่ในพระโสดาบันแล้ว กล่าวว่
 “เพื่อนรัก ได้ยินว่าพระศาสดาของ
 พวกเราประทับอยู่ที่ไหน?”. อุปติสสะ
 ตอบว่า “ได้ยินว่าพระองค์ประทับอยู่ใน
 พระเวฬุวัน เพื่อนรัก, ท่านพระอัสสชิ-
 เถระผู้เป็นอาจารย์ของพวกเราบอกมาแล้ว
 อย่างนี้”. โกลิตะกล่าวว่า “เพื่อนรัก
 ถ้าอย่างนั้น พวกเราไปเฝ้าพระ-
 ศาสดากัน”.

ก็ธรรมดา พระสารีบุตรเถระนั้น
 เป็นผู้บูชาอาจารย์อยู่ แม้ในกาลทุกเมื่อ
 เที่ยว, เพราะฉะนั้น เธอจึงกล่าวกะ
 เพื่อนอย่างนี้ว่า “เพื่อนรัก เราจักบอก

คุณเวียง ผลเพิ่ม

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

สมุชยปริพาชกสฺส กถสฺสาม
 พุชฺฌมานโน ปฏิวิชฺฌิสฺสติ,
 อปฺปฏิวิชฺฌนฺโต อมฺหากํ สทฺทหิตฺวา
 สตฺถุ สนฺติกํ คมิสฺสติ, พุทฺธานํ
 เทสนํ สุตฺวา มคฺคผลปฏิวเฐ
 กริสฺสตี”ติ. ตโต เทวปี ชนา
 สมุชยสฺส สนฺติกํ อคมฺสุ.

อมตธรรมที่เราทั้ง ๒ ได้บรรลุแล้ว แก่
 อาจารย์สัญญาชัยปริพาชกของพวกเรา,
 ท่านอาจารย์เมื่อรู้ก็จกัรู้แจ้ง, เมื่อไม่รู้
 เชื้อต่อพวกเราแล้ว จกัไปสู่สำนักของ
 พระศาสดา, ฟังพระเทศนาของพระ-
 พุทธเจ้าทั้งหลาย จกัทำความรู้แจ้ง
 มรรคและผล”. ลำดับนั้น คนทั้ง ๒
 ได้ไปยังสำนักของสัญญาชัย.

สมุชโยปี เต ทิสฺวา “กึ
 ตาตา โกจิ โว อมตมคฺคฺทเทสโก
 ลทฺโธ”ติ ปุจฺฉิ. “อาม อจฺริย
 ลทฺโธ, พุทฺโธ โลเก อปฺปนฺโน,
 ธมฺโม โลเก อปฺปนฺโน, สํโฆ
 โลเก อปฺปนฺโน, ตุมฺเห ตฺจฺเ
 อสारे กเหตุวา วิจฺรต, เอถ,
 สตฺถุ สนฺติกํ คมิสฺสามา”ติ.

ฝ่ายสัญญาชัยเห็นคนทั้ง ๒ จึงถามว่า
 “แน่ะ พ่อทั้ง ๒ พวกเจ้าได้ใครผู้แสดง
 ทางแห่งอมตธรรมแล้วหรือ?”. เธอทั้ง
 ๒ คนจึงตอบว่า “ได้แล้วขอรับ ท่าน
 อาจารย์, พระพุทธเจ้าทรงอุบัติแล้ว
 ในโลก, พระธรรมอุบัติแล้วในโลก,
 พระสงฆ์อุบัติแล้วในโลก, ท่านยอม
 ประพฤติยึดถือธรรมเปล่า ไร้สาระ,
 เชิญมาเถิด, พวกเราจกัไปยังสำนัก
 พระศาสดากัน”.

โส อาท “คจฺจนฺต ตุมฺเห,
 อหํ น สกฺขิสฺสามิ”ติ. “กึการณา”ติ.
 “อหํ มหาชนสฺส อจฺริโย หุตฺวา
 วิจฺริ, ตสฺส เม อนฺเตวาสิกฺวาโส

สัญญาชัยตอบว่า “พวกเจ้าจงไปกัน
 เถิด, ตัวเราจกัไม่อาจ”, ศิษย์ทั้ง ๒
 เรียนถามว่า “เพราะเหตุไรเล่า”. เขา
 ตอบว่า “เราประพฤติตัวเป็นอาจารย์

๒๕๖๓-๑๒-๒๖

คุณเวียง ผลเพิ่ม
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

นาม จาฏิยา อุทกจลนภาวูปตติ
 วย โหติ, น สกขิสฺสามิ อหํ
 อนฺเตवासิกวาสํ วสิตฺตุนฺ”ติ. “มา เอวํ
 กริตฺถ อัจฉริยา”ติ. “โหตุ ตาตา,
 กจฺจณฺ ตุมฺเห, นานํ สกขิสฺสามิ”ติ.

ของคนเป็นจำนวนมาก, ชื่อว่าการอยู่
 เป็นอันเตवासิกของเรานั้น เป็นเหมือน
 เกิดความไหวของน้ำในตุ่ม ฉะนั้น, เรา
 จักไม่อาจอยู่เป็นอันเตवासิกได้”. ศิษย์ทั้ง
 ๒ คนทักท้วงว่า “ท่านอย่าทำอย่างนี้
 ขอรับท่านอาจารย์”. เขากล่าวตอบว่า
 “ช่างเถอะพ่อทั้ง ๒, พวกเจ้าจงไป
 กันเถิด, เราจักไม่อาจ”.

ปุณ เต อาหํสุ “อจฺฉริย
 โลกํ พุทฺธสฺส อุปฺปนฺนกาลโต
 ปฏฺจาย มหาชนํ คนฺธมาลาทีหตุโก
 คนฺธวา ตเมว ปุชฺเชสฺสตี, มยฺปิ
 ตตฺถเวว คมิสฺสาม, ตุมฺเห ก็
 กริสฺสเถา”ติ.

ศิษย์ทั้ง ๒ นั้นกล่าวย้าว่า “ท่าน
 อาจารย์ จำเดิมแต่กาลที่พระพุทธเจ้า
 ทรงอุบัติแล้วในโลก มหาชนมีของหอม
 และระเบียบเป็นต้นอยู่ในมือ พวกกันไป
 จักบูชาพระองค์เท่านั้น, ถึงข้าพเจ้า
 ทั้ง ๒ ก็จักไปในที่นั้นเหมือนกัน ท่าน
 อาจารย์จักทำอย่างไร ?”.

โส อาห “ตาตา กิณฺฑุ โข
 อิมสฺมี โลกํ ทนฺธา พหุ อุทาคุ
 ปณฺฑิตา”ติ. “ทนฺธา อจฺฉริย
 พหุ, ปณฺฑิตา นาม กติปยาเอว
 โหนฺตี”ติ.

เขาตอบว่า “พ่อทั้ง ๒ ในโลกนี้
 พวกคนโง่มีมาก หรือพวกคนฉลาดมีมาก
 เล่า ?”. ศิษย์ทั้ง ๒ ตอบว่า “ท่าน
 อาจารย์ พวกคนโง่มีมาก, ธรรมดา
 พวกคนฉลาดมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น”.

“เตนหิ ตาตา ปณฺฑิตา
 ปณฺฑิตา สมณสฺส โคตมสฺส สนฺติกิ

เขากล่าวว่า “พ่อทั้ง ๒ ถ้า
 อย่างนั้น พวกคนฉลาด ๆ จักไปสู่สำนัก

คุณเวียง ผดเพิ่ม

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

คมิสฺสนฺติ, ทนฺธา ทนฺธา มม ของพระสมณโคดม, พวกคนโง่ ๆ จัก
 สนฺตีกิ อากมิสฺสนฺติ, กจฺจน มาสู่สำนักของเรา, เจ้าทั้ง ๒ จงไป
 ตุมฺเห, นาหิ คมิสฺสามิ”ติ. เกิด, เราจักไม่ไป”.

“เตนหิ ปญฺญาอิสฺสถ ตุมฺเห
 อาริยา”ติ วตฺวา ปกฺกมฺมิสฺ. เตสฺ
 กจฺจนฺเตสฺ, สณฺชยสฺส ปริสา
 ภิชฺชิ, ตสฺมี ขณฺ อาราโม
 ตฺจฺจเน อโหสิ. โส ตฺจฺจํ อารามํ
 ทิสฺวา อุณฺหิ โลหิตํ ฉทฺเทสิ.
 เตหิปี สทฺธิ กจฺจนฺเตสฺ ปญฺจสฺ
 ปริพฺพาชกสฺเตสฺ สณฺชยสฺส อทฺธ-
 เตยฺยสฺตานิ นิวตฺตีสฺ, เต อตฺตโน
 อตฺตโน อนฺเตวาสิเกหิ อทฺธเตยฺเยหิ
 ปริพฺพาชกสฺเตหิ สทฺธิ เวพฺพวนํ
 อคฺมิสฺ.

สตฺถา จตฺตฺปริสฺมขฺเม นิสฺสินฺโน
 ธมฺมํ เทเสนฺโต เต ทฺวารโต
 อากจฺจนฺเต ทิสฺวา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ
 “เอเต ภิกฺขเว เทว สหายกา
 อากจฺจนฺติ โกลิโต จ อุปฺติสฺโส
 จ, เอตํ เม สวากยฺคํ ภวิสฺสติ
 อกฺกมทฺทฺยฺกนฺ”ติ. เต สตฺถารํ

ศิษย์ทั้ง ๒ จึงกล่าวว่า “ท่าน
 อาจารย์ ถ้าอย่างนั้น ท่านจักปรากฏ”
 ดังนี้แล้ว พวกนั้นจากไป. เมื่อศิษย์
 ทั้ง ๒ นั้นไปอยู่ บริษัทของสัญญาชัย
 แรกแล้ว, ในขณะนั้น อารามได้ว่างลง.
 สัญชัยปริพาชกนั้น เห็นอารามว่างเปล่า
 ก็กระอักโลหิตอ่อน. เมื่อปริพาชก ๕๐๐
 คนไปกับศิษย์ทั้ง ๒ นั้น ปริพาชกอีก
 ๒๕๐ คนของสัญญาชัย พวกนั้นกลับแล้ว,
 ศิษย์ทั้ง ๒ คน พร้อมด้วยปริพาชก
 ๒๕๐ คน ผู้เป็นอันเตวาสิกของตน ๆ
 ได้ไปยังพระเวฬุวัน.

พระศาสดากำลังประทับนั่งแสดง
 ธรรมอยู่ในท่ามกลางบริษัท ๔ ทอด
 พระเนตรเห็น ๒ สหาย ปริพาชกนั้น
 ซึ่งกำลังเดินมาแต่ไกลเที่ยว ตรัสเรียก
 ภิกษุทั้งหลายมา ด้วยพระดำรัสว่า
 “ภิกษุทั้งหลาย สองสหายเหล่านี้คือ
 โกลิตะ และอุปติสสะ กำลังมา, คู่หนึ่ง

คุณเวียง ผลเพิ่ม

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

วนุทิตวา เอกมณฺตํ นิสฺสีทิสฺสุ. จักเป็นคู่สาวก คู่ที่ดีเลิศของเรา”. สอง
 นิสฺสีทิตวา จ ปน เต ภควนฺตํ สหายนั้น ถวายบังคมพระศาสดาแล้ว
 เอตทโวจฺ “ลภะยยาม มยฺ ภนฺเต นั้งลง ณ ที่ส่วนข้างหนึ่ง. ก็แลเธอทั้ง ๒
 ภควโต สนฺตึเก ปพฺพชฺชํ, ครั้นนั่งแล้ว ได้กราบทูลคำนี้กะพระผู้มี
 ลภะยยาม อุปสมฺปทนฺ”ติ. “เอก พระภาคเจ้าว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
 ภิกฺขโว”ติ ภควา อโวจ ข้าพระองค์ทั้งหลายพึงได้บรรพชา
 “สุวากุขาโต ธมฺโม จรท อุปสมบทในสำนักของพระผู้มีพระภาค-
 พรหมจริยํ สมฺมา ทุกฺขสฺส เจ้า”. พระผู้มีพระภาคตรัสว่า “พวกเธอ
 อนฺตกิริยาเย”ติ. สพฺเพ อิทฺธิมยปตฺต- จงเป็นภิกษุมาเถิด” ดังนี้แล้ว ตรัสว่า
 จีวรธรา วสฺสสติกเถรา วิย อหฺลฺสุ. “ธรรมอันเรากล่าวไว้ดีแล้ว เธอ

อถ เนลฺลี ปริสาย ปุพฺพจริย- ลำดับนั้น พระศาสดาทรงขยาย
 วเสนฺ สตุถา ธมฺมเทสนํ วทฺตฺตฺตฺติ. พระธรรมเทศนาด้วยอำนาจปุพพจริยา
 จเปตฺวา เทว อคฺคสาวเก อวเสสา (ความประพฤติปางก่อน) แก่บริษัทของ
 อรหตฺตํ ปาปุณฺนีสฺสุ, อคฺคสาวกานํ ๒ สหายนั้น. เว้นอัครสาวกทั้ง ๒ คน
 ปน อุปฺปริมคฺคตฺตยกิจฺจํ น นิฏฺฐาสิ. ที่เหลือบรรลุพระอรหัต. ก็กิจด้วยมรรค
 “กึการณา”ติ ? สาวกปาวรมิณฺฑานสฺส ๓ ชั้นสูงของอัครสาวกทั้ง ๒ ไม่สำเร็จ
 มหฺนตฺตาย. แล้ว. ทามว่า “เพราะเหตุไร” ตอบว่า
 “เพราะว่า สาวกบารมีณฺฑาน มี
 คุณใหญ่”.

คุณเวียง ผอ.เพิ่ม

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อถายสุมมา มหาโมคคัลลานะ
 ปพพิชิตทิวสโต ปฏุจาย สตุตเม
 ทิวเส มคธรัฐเจ กลลวาลคามกั
 อุปนิสฺสสาย วิหรนฺโต, ถินมิทฺเช
 โอกุกมนฺเต, สตุถารา สํเวชิต
 ถินมิทฺธํ วิโนเทตฺวา ตถาคเตน
 ทินฺนํ ธาตุกมฺมฏฺจันํ สุนฺนฺโต
 อุปริมกฺกตฺตยกิจฺจํ นิฏฺฐาเปตฺวา
 สวากปารมิณฺณสฺส มตฺถกํ ปตฺโต.

สาริปุตฺตตฺเถโรปิ ปพพิชิตทิวสโต
 ปฏุจาย อหุณฺมาสํ อติกุกมิตฺวา
 สตุถารา สทฺธิ ตเมว ราชคหํ
 อุปนิสฺสสาย สุกฺรชาตเลณฺเณ วิหรนฺโต
 อตฺตโน ภาติเนยฺยสฺส ทิมนฺช-
 ปริพฺพาชกสฺส เวทนาปริคฺคหสฺสฺตฺนฺเต
 เทสิยมาเน สุตฺตานุสาเรน ญาณํ
 เปเสตฺวา ปรสฺส วทฺธิตํ ภาตฺตํ
 ภูณฺชนฺโต วย สวากปารมิณฺณสฺส
 มตฺถกํ ปตฺโต.

ครั้งนั้น ท่านพระมหาโมคคัลลานะ
 ในวันที่ ๗ จำเดิมแต่วันที่บวชมา เข้าไป
 อาศัยหมู่บ้านกัลลวาละ อยู่ในมคธรัฐ,
 เมื่อถินมิทธรอบงำแล้ว, อันพระศาสดา
 ทรงให้สังเวช บรรเทาถินมิทธรได้แล้ว
 กำลังฟังธาทุกัมมัฏฐานที่พระศาสดา
 ประทาน ยังกิจในมรรค ๓ ชั้นสูงให้
 สำเร็จ บรรลุที่สุดแห่งสาวกบารมีญาณ.

แม้พระสาริปุตฺรเถระ จำเดิมแต่
 วันที่ได้บวชมา ผ่านไปครึ่งเดือน เข้าไป
 อาศัยกรุงราชคฤห์นั้นเทียว อยู่ในถ้ำ
 สุกฺรชาตากับพระศาสดา เมื่อพระศาสดา
 กำลังแสดงเวทนาปริคคหสูตรแก่ทิมนช-
 ปริพาชกผู้หลานของตน ส่งญาณไป
 ตามกระแสพระสูตร บรรลุที่สุดสาวก
 บารมีญาณ เหมือนคนบริโภกภัตฺรที่เขา
 คดให้คนอื่น ฉะนั้น.

๑ น. สุกฺรชคเลณ.

คุณทวี ผลเพิ่ม
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ม. ๘ เล่ม ๒๑. ๒๑๕-๒๑๖

“นनु จายสุมา มหาปญฺโณ,
 อถ กสุมา มหาโมคคัลลานโต
 จิรตเรน สาวกปารมีธามํ
 ปาปฺณิ”ติ ? . ปริกมฺมมหนุตตาย.
 ยถา หิ ทฺถกตมฺนุสฺสา กตฺถจ
 คนฺตุกามา ขิปฺปเมว นิกฺขมฺนฺติ,
 ราชฺฐํ ปน หตฺถิวาหนกปฺปนาทึ
 มหนฺตํ ปริกมฺมํ ลทฺธํ วฏฺฏตึติ
 เอวํ สมฺปทมิทํ เวทิตพฺพํ.

ตํทิวสเมว ปน สตุถา
 วทฺธมฺมานกจฺฉายาย เวพฺพฺวน
 สาวกสนฺนิปาตํ กตฺวา ทฺวินฺนํ
 เถรานํ อคฺคสาวกฏฺฐานํ ทตฺวา
 ปาติโมกฺขํ อุตฺทิสึ.

ภิกฺขุ อฺชฺฉมายิสฺสุ “สตุถา
 มุโขโลกเนน ภิกฺขุณฺํ เทติ,
 อคฺคสาวกฏฺฐานํ เทนฺเตน นาม

ถามว่า “ก็ ท่านพระสารีบุตร
 มีปัญญามากมิใช่หรือ ? เมื่อเป็นเช่นนั้น
 เพราะเหตุไร ท่านจึงบรรลुสาวกปารมี-
 ญาณ โดยกาลช้ากว่าพระมหา-
 โมคคัลลานะเล่า ?” . ขอตอบว่า
 เพราะว่าต้องมีบริกรรมมาก. เหมือน
 อย่างว่า พวกคนตกยาก ต้องการจะ
 ไปในที่ไหน ๆ ก็ยอมออกไปได้รวดเร็ว,
 ส่วนพระราชาทองหลายต้องได้การตระ-
 เตรียมมาก มีการเตรียมช้างและ
 ราชพาหนะเป็นต้น จึงสมควร ฉะนั้น
 ข้ออุปไมยนี้ ฟังทราบ ฉะนั้น ด้วย
 ประการฉะนี้.

ก็ในเวลาตะวันบ่าย (เวลามีเงา
 เจริญอยู่) วันนั้นนั้นแล พระศาสดาทรง
 ประชุมเหล่าสาวกในพระเวฬุวัน
 ประทานตำแหน่งพระอัครสาวกแก่พระ-
 เถระทั้ง ๒ แล้ว ทรงแสดงพระ-
 ปาติโมกข์.

ภิกษุทั้งหลายต่างยกโทษว่า “พระ-
 ศาสดาประทาน(ตำแหน่ง) แก่ภิกษุทั้ง-
 หลาย เพราะเห็นแก่หน้า ธรรมดา

คุณทวิ ผลเพิ่ม

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ปจรมิ ปพพชิตานํ ปณจวคคิยานํ
 ทาตุํ วมุฏติ, เอเต อโนโลเกนุเตน
 ยสตุเถรปมุขานํ ปณจปณญาสาย
 ภิกขุณํ ทาตุํ วมุฏติ, เอเต
 อโนโลเกนุเตน ภาทวคคิยานํ ดีสชชานํ
 ทาตุํ วมุฏติ, เอเต อโนโลเกนุเตน
 อรุเวลกสฺสปาทีนํ เตภาติกาณํ ทาตุํ
 วมุฏติ, เอเต ปน เอตตเก
 ปหาย สพพปจฺฉา ปพพชิตานํ
 อคฺคสาวกภูจฺจานํ เทนุเตน มุขํ
 โอลเกตุวา ทินฺนนฺ”ติ.

อันพระองค์ เมื่อจะประทานตำแหน่ง
 อัครสาวก ก็ควรประทานแก่พวก
 ปัญจวัคคีย์ภิกษุผู้บวชก่อน เมื่อไม่ทรง
 เหลียวแลพวกปัญจวัคคีย์ภิกษุเหล่านั้น
 ก็ควรจะประทานแก่ภิกษุ ๕๕ รูปมี
 พระยสเถระเป็นประมุข, เมื่อไม่ทรง
 เหลียวแลภิกษุเหล่านั้น ก็ควรจะประทาน
 แก่พวกภัททวัคคีย์ภิกษุ ๓๐ รูป, เมื่อ
 ไม่ทรงเหลียวแลพวกภิกษุเหล่านั้น ก็
 ควรประทานแก่ภิกษุ ๓ พี่น้อง มี
 พระอรุเวลกัสสปะเป็นต้น, แต่พระ-
 ศาสดาทรงละเลยภิกษุเหล่านั้นมีประมาณ
 เพียงนี้ เมื่อประทานตำแหน่งอัครสาวก
 ทรงเลือกหน้าประทานแก่เหล่านั้นก็บวช
 ภายหลังเขาหมด”.

สตถา “กึ กเถถ ภิกฺขเว”ติ
 ปุจฺฉิตฺวา “อิทํ นามา”ติ วุตฺเต,
 “นาหํ ภิกฺขเว มุขํ โอลเกตุวา
 ภิกฺขุณํ เทมิ, เอเตสํ ปน
 อตฺตนา อตฺตนา ปตฺถิตปตฺถิตเมว
 ทมฺมิ. อญฺญาโกณฺฑกญฺเอยํ หิ เอกสฺมึ
 สสฺเส นว วาเร อคฺคสสฺสทานานิ
 เทนุโต น อคฺคสาวกภูจฺจานํ ปตฺถेतฺวา

พระศาสดาตรัสถามว่า “ภิกษุ
 ทั้งหลาย พวกเธอพูดอะไรกันอยู่หรือ?”
 เมื่อพวกภิกษุ กราบทูลว่า “เรื่องชื่อนี้”
 ดังนี้ จึงตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย เรา
 ตถาคตหาให้ (ตำแหน่งอัครสาวก) แก่
 ภิกษุทั้งหลาย เพราะเห็นแก่หน้าไม่
 แต่เรายอมให้ตำแหน่งอัครสาวกที่ตน ๆ
 ปรารถนาแล้ว ๆ นั้นแล แก่ภิกษุเหล่า-

คุณทวี ผลเพิ่ม
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อทาสี, อคฺคธมฺมํ ปน อรหตฺตํ
 สพฺพปจฺมํ ปฏิวิชฺฌิตุํ ปตฺถเกตุวา
 อทาสี”ติ วตุวา อตีตํ อหาริ.

นั้น. จริงอยู่ พระอัญญาโกณฑัญญะ
 เมื่อถวายทานเนื่องด้วยข้าวกล้าอันเลิศ
 ถึง ๙ ครั้งในเพราะข้าวกล้าคราวหนึ่ง
 หาได้ปรารถนาตำแหน่งอัครสาวกถวาย
 ไม่, แต่ได้ปรารถนาเพื่อจะรู้แจ้งพระ-
 อรหัตซึ่งเป็นธรรมเลิศก่อนสาวกทั้งหมด
 ถวายแล้ว” ดังนี้แล้ว ทรงนำอดีตนิทาน
 มาเล่าว่า.

อิโต หิ เอกนวุติกปฺเป
 วิปสฺสึ ภควา โลเก อุกฺปาทิ.
 ตทา “มหากาโห จุพฺกาโห”ติ
 เทว ภาติกา กุญฺมุพิกา มหนฺตํ
 สาลิเชตฺตํ วปาเปสฺสุ. อถกทิวสํ
 จุพฺกาโห สาลิเชตฺตํ คนฺตุวา เอกํ
 สาลิคพฺภํ ผาเลตฺวา ขาทิ. ตํ
 อติมธฺรํ อโหสิ. โส พุทฺธปฺปมุขสฺส
 ภิกฺขุสํฆสฺส สาลิคพฺภาทานํ ทาดุกาโม
 หตุวา เชฏฺฐภาติกํ อุปสงฺกमितฺวา
 “ภาติก สาลิคพฺภํ ผาเลตฺวา
 พุทฺธานํ อนุจฺฉวิกํ กตุวา
 ปจาเปตฺวา ทานํ เทมา”ติ อห.
 “กึ วเทสิ, สาลิคพฺภํ ผาเลตฺวา
 ทานํ นาม เนว อตีเต

จริงอยู่ ในกัป ๙๑ แต่ภัทรกัปนี้ไป
 พระผู้มีพระภาคทรงพระนามวิปัสสี ทรง
 อุดิขึ้นในโลก. ในกาลนั้น กุญฺมุพีน้อง
 ๒ คน คือ “มหากาฬ ๑ จุพฺกาฬ ๑”
 ให้หว่านข้าวสาลีไว้มาก. ต่อมาวันหนึ่ง
 จุพฺกาฬไปนาข้าวสาลี ฉีกข้าวสาลี
 กำลังท้องตันหนึ่งเกี่ยวกิน. มันได้มีรส
 อร่อยยิ่ง. จุพฺกาฬนั้นต้องการจะถวาย
 ทานในคราวข้าวสาลีตั้งท้องแก่พระภิกษุ-
 สงฆ์ มีพระพุทฺธเจ้าเป็นประธาน จึง
 เข้าไปหาพี่ชายกล่าวว่า “พี่ เราทั้ง ๒
 มาฉีกท้องข้าวสาลีแล้ว หุงต้มให้เป็น
 ของควรรแก่พระพุทฺธเจ้าทั้งหลาย ถวาย
 ทานกัน”. พี่ชายตอบว่า “เจ้าพูดอะไร,
 ธรรมจากการฉีกท้องข้าวสาลีถวาย ยัง

คุณทวี ผลเพิ่ม

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ภูตปุพฺพ, น อนาคต ภาวิสุตติ,
มา สสุสํ นาสเหหิ”ติ. โส ปุณฺปุณฺ
ยาจิเยว.

อท นํ ภาตา “เตนหิ
เขตต์ เทว โกฎจาเส กตฺวา
มม โกฎจาสํ อนามสิตฺวา อตฺตโน
เขตต์กฎจาเส ยํ อิจฺฉสิ, ตํ
กโรหิ”ติ อาห. โส “สาธู”ติ
เขตต์ วิภชฺเขตฺวา พหู มนุสฺเส
หตฺถกมฺมํ ยาจิตฺวา สาลิกพฺภํ
ผาเลตฺวา นิรุทฺเท ชีเร ปจาเปตฺวา
สฺปิสมธฺสกุขราทึหิ สทฺธิ โยเขตฺวา
พฺพุทฺทปฺมุขสฺส ภิกฺขุสํมสฺส ทานํ
ทตฺวา ภตฺตกิจฺจปฺริโยसानเ “อิทํ
ภนฺเต มม อคฺคทานํ อคฺคธมฺมสฺส
สพฺพปจฺมํ ปฏฺิวธาเย สํวตฺตตุ”ติ
อาห. สตุถา “เอวํ โหตุ”ติ
อนุโมทนํ อกาสิ.

ไม่เคยมีมาเลยในครั้งศึกดำบรรพ์, ใน
กาลภายหน้า ก็จักไม่มี, เจ้าอย่า
ทำข้าวก้าวให้เสียหายเลย”. เขาจึง
อ้อนวอนอยู่เรื่อย ๆ นั้นเทียว.

ที่นั่น พี่ชายกล่าวกับน้องชายนั้น
ว่า “ถ้าอย่างนั้น เจ้าจงแบ่งนาให้เป็น
สองส่วนแล้วอย่าแตะต้องส่วนที่เป็นของ
เรา จงทำส่วนที่เจ้าปรารถนาในนาส่วน
ของตนเถิด”. เขาตอบรับว่า “ดีละ”
แบ่งนาเสร็จแล้ว จึงขอแรงมือกะพรวกคน
เป็นจำนวนมากฉีกท้องข้าวสาละ ให้
เคี้ยวน้ำนมจนแห้งปรุกับเหยื่อใส น้ำผึ้ง
และน้ำตาลกรวดเป็นต้น ถวายทาน
แก่พระภิกษุสงฆ์ มีพระพุทธเจ้าเป็น
ประธาน ในเวลาฉนั้นเสร็จ กราบทูลว่า
“ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอบทนายอย่าง
เลิศนี้ของข้าพระองค์ จงเป็นไปเพื่อรู้แจ้ง
ธรรมอันเลิศก่อนกว่าสาวกทั้งหมดเถิด”.
พระศาสดาได้ทรงทำอนุโมทนาด้วยพระ-
ดำรัสว่า “ความปรารถนาอย่างนี้ จง
สำเร็จเถิด”.

คุณะหุง ประสพศรี และญาติ

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

โส เขตต์ คนตุวา โอลเณโต
 สกลเขตต์ กณฺณิกพทฺเชหิ วย
 สาลิสฺเสหิ สณฺจนฺนํ ทิสฺวา
 ปณฺจวิธํ ปิตี ปฏฺฐิตฺวา “ลามา
 วต เม”ติ จินฺเตตฺวา ปุฏฺฐกาเล
 ปุฏฺฐกฺคํ นาม อทาสี, คามวาสีหิ
 สทฺธิ อคฺคสสฺสทานํ นาม อทาสี,
 ลายเน ลายนคฺคํ, เวณิกฺรณ
 เวณิกฺคํ กลาปาทิสฺสุ กลาปคฺคํ
 ขลคฺคํ, (...)๑ ภาณฺชคฺคํ, โภฏฺฐคฺคณฺติ.
 เอวํ เอกสสฺเส นว วาเร
 อคฺคทานํ อทาสี. ตสฺส สพฺพวาเรสุ
 คหิตคหิตฏฺฐานํ ปริปุริ. สสฺสํ
 อติเรกํ อฏฺฐานสมฺปนฺนํ อโหสิ.
 ธมฺโม นามเส อตฺตานํ รกฺขนฺตํ
 รกฺขติ. เตนาห

จุฬกาฬนั้น ไปนามองดูอยู่เห็นนา
 ทั้งสิ้นหนาแน่นด้วยรวงข้าวสาลี เหมือน
 เขามัดไว้เป็นช่อ ๆ ฉะนั้น ได้ปีติ ๕ อย่าง
 แล้ว คิดว่า “เป็นลาภของเราหนอ”
 ดังนี้ เมื่อถึงหน้าข้าวเม่า ก็ได้ถวาย
 ทานอันเลิศคราวข้าวเป็นข้าวเม่า, ได้
 ถวายทานในคราวข้าวกล้าอันเลิศพร้อม
 กับชาวบ้าน, หน้าเกี่ยว ได้ถวายทาน
 อันเลิศในหน้าเกี่ยว, คราวทำชะนึ่ง
 ได้ถวายทานอันเลิศในคราวทำชะนึ่ง,
 ในคราวมัดฟ่อนเป็นต้น ก็ได้ถวายทาน
 อันเลิศในคราวมัดฟ่อน...ได้ถวายทาน
 อันเลิศในคราวขึ้นลาน...ได้ถวายทาน
 อันเลิศในคราวลอม...ได้ถวายทานอันเลิศ
 ในคราวขนขึ้นสู่ฉาง ด้วยประการดัง-
 กล่าวมานี้แล เขาได้ถวายทานอันเลิศ
 รวม ๙ ครั้ง ในหน้าข้าวกล้าคราวหนึ่ง.
 ที่แห่งข้าวที่เขาถือเอาแล้ว ๆ ในทุก ๆ
 คราวเต็มเปี่ยม. ข้าวกล้าได้ผลงอกงาม
 สมบูรณ์ยิ่งนัก. ชื่อว่า ธรรมนั้นย่อม
 รักษาบุคคลผู้รักษาดน. เพราะเหตุนี้
 พระผู้มีพระภาค จึงตรัสว่า

๑ ก. เอกคณฺตเร มทฺทคฺคณฺติปิ ทิสฺสติ.

คุณละหุ่ง ประสพศรี และญาติ
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

“ยสกุลปุตตปุปฺมุขา ปน
ปญฺจปณฺเฑนาส ชนา ก็ กมฺม
กรีสฺสุ”ติ.

“เอเตปิ เอกสฺส พุทฺธสฺส
สนฺติเก อรหตฺตํ ปตฺถเนตฺตา พหุ
ปุณฺณกมฺมํ กตฺวา อปรภาเค
อนุปฺปนฺเน พุทฺเธ, สหายกา หุตฺวา
วคฺคพฺนฺเชน ปุณฺณานิ กโรนฺตา
อนาถสรีรานิ ปฏฺิชคฺคนฺตา วิจฺริสฺสุ.
เต เอกทิวสํ สคพฺภํ อิตฺถิ
กาลกตํ ทิสฺวา “ฉาเปสฺสามา”ติ
สุสานํ หริสฺสุ. เตสฺส ปญฺจ ชเน
“ตุเมห ฉาเปถา”ติ สุสานเ จเปตฺวา
เสสา คามํ ปวิฏฺจา. ยสทารโก
ตํ สรียํ สฺเลน วิชฺฌิตฺวา
ปรีวตฺเตตฺวา ปรีวตฺเตตฺวา ฉาเปนฺโต
อสฺภสฺสณฺณํ ปฏฺิลภิ. อิตเรสฺปิ
จตฺตุนํ ชนानํ “ปสฺสถ โภ อิมํ
สรียํ ตตฺถ ตตฺถ วิทฺธสฺสิจฺจมฺมํ
กพรโครฺูปํ วิย อสฺสจฺจํ ทฺคฺคนฺธํ
ปฏฺิกกฺคณฺ”ติ ทสฺเสสิ. เตปิ ตตฺถ

ภิกษุทั้งหลาย ทูลถามว่า “ก็ชน
๕๕ คน มียสะกุลบุตรเป็นหัวหน้า ทำ
กรรมอะไรไว้ ?”.

พระศาสดาตรัสว่า “ชน ๕๕ คน
แม่เหล่านั้น ปรรณนาพระอรหันต์ใน
สำนักของพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ทำ
กรรมที่เป็นบุญไว้มาก ในกาลต่อมา
เมื่อพระพุทธเจ้ายังไม่อุบัติแล้ว, เป็น
สหายกัน บำเพ็ญบุญร่วมกันเป็นพวก
เที่ยวจัดเก็บศพคนไร้ญาติขาดมิตร.
วันหนึ่ง พวกเขาพบหญิงตายทั้งกลม
ตกลงกันว่า “พวกเราจักเผาทั้งนี้” ดังนี้
แล้ว จึงนำไปสู่ป่าช้า. บรรดาชน
เหล่านั้น พักชน ๕ คนไว้ในป่าช้า
ด้วยสั่งว่า “พวกท่านจงเผา” คนที่เหลือ
เข้าไปบ้าน. ยสะหนุ่มเอาหลาวแทง
ซากศพนั้นพลิกกลับไปกลับมาเผาอยู่ ได้
อสฺภสฺสณฺญา. เขาแสดงแก่อีก ๔ คน
นอกนี้ว่า “ผู้เจริญเอ๋ย พวกท่านจงดู
ศพนี้ มีหนังถูกไฟลวกแล้วในที่นั้น ๆ
เป็นเหมือนรูปแม่โคต่าง ไม่สะอาด

๑ น. วิทฺธสฺสิจฺจมฺม.

คุณพระ ประสาทศรี และญาติ
สร้างคันฉับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

อิเมปิ อตตนา ปตฺถิตปตฺถิตเมว
ลภิสฺสู”ติ.

นักเลง ๓๐ คน ฟังตฤณทีโลวาทสูตรแล้ว
รักษาศีล ๕ ตลอดหกหมื่นปี. ถึงพวก
ภักทวักคิยภิกษุเหล่านี้ ก็ได้ผลที่ตน
ปรารถนา ๆ แล้วนั้นเที่ยว ด้วยประการ
ดังกล่าวมา ฉะนี้แล”.

“อุรุเวลกสฺสปาทโย ปน ก็
กริสฺสู”ติ. “เอเตปิ อรหตฺตเมว
ปตฺถเนตฺตา ปุณฺณานิ กริสฺสู. อิโต
หิ เทวนวฺตฺติกปฺเป “ติสฺโส
ปุสฺโส”ติ เทว พุทฺธา อุปฺปชฺชิสฺสู.
ปุสฺสพฺพุทฺธสฺส มหินฺโท นาม ราชา
ปิตา อโหสิ. ตสฺมี ปน
สมุโพธิ ปตฺเต, รณฺโณ กนิฏฺฐปฺตฺโต
อคฺคสาวโก, ปุโรหิตปฺตฺโต ทุติยสาวโก
อโหสิ.

ภิกษุทั้งหลายทูลถามว่า “ก็ภิกษุ
๓ พี่น้อง มีพระอุรุเวลกัสสปะเป็นต้น
ทำกรรมอะไรไว้”. พระศาสดาตรัสว่า
“กัสสปะ ๓ พี่น้องมีอุรุเวลกัสสปะเป็นต้น
แม้เหล่านี้ ปรารถนาอยู่ซึ่งพระอรหันต์
นั้นเที่ยว จึงทำบุญกัน. ก็ในกัป ๘๒
แต่ภักทกัปนี้ไป พระพุทธเจ้า ๒ พระองค์
คือ “พระพุทธเจ้าพระนามว่าติสสะ ๑
พระพุทธเจ้าพระนามว่า ปุสสะ ๑”
อุบัติขึ้นแล้ว. พระราชาพระนามว่า
มหินทะ ทรงเป็นพระชนกของพระ
พุทธเจ้าพระนามว่า ปุสสะ. เมื่อปุสส-
พุทธเจ้าพระองค์นั้น ทรงบรรลุมโพธิ
แล้ว, พระโอรสองค์เล็กของพระราชา
ได้เป็นอัครสาวก, บุตรของปุโรหิตได้
เป็นพระสาวกที่ ๒.

คุณจ้อย สุนทรวิจารณ์
สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

ราชา สตฤ สนฺติกั คนฺตฺวา
 “เชฏฺฐปฺตฺโต เม พุทฺโธ, กนิฏฺฐปฺตฺโต
 อคฺคสาวโก, ปุโรหิตปฺตฺโต ทฺตฺติย-
 สาวโก”ติ เต โอลฺลเกตฺวา “มเมว
 พุทฺโธ, มเมว ธมฺโม, มเมว
 สํโฆ, นโม ตสฺส ภควโต
 อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสา”ติ ติกฺขตฺตํ
 อุกานํ อุกาเนตฺวา, สตฤ ปาถมูเล
 นิปชฺชิตฺวา “ภนฺเต อิทานิ เม
 นวฺตฺิวสฺสสหฺสฺสปริมาณสฺส อายุโน
 โภจฺยํ อุกุกฺกัณฺโณ นิสฺสิตฺวา
 นิตฺททายนกาโล วีย อญฺเฒสํ
 เกหทฺวารํ อคนฺตฺวา ยาวาหํ
 ชีวามิ, ตาว เม จตฺตาริ
 ปจฺจเย อธิวาเสถา”ติ ปฏฺิณฺณํ
 คเหตุวา นิพทฺธํ พุทฺธุปฺปจฺจานํ
 กโรติ.

รณฺโณ ปน อปเรปิ ตโย
 ปฺตฺตา อหฺสํ เตสุ เชฏฺฐกสฺส
 ปณฺจ โยธสฺตานิ ปริวารานิ
 มชฺฌิมสฺส ตินิ, กนิฏฺฐสฺส เทว.

พระราชาสด็จไปสู่สำนักของพระ-
 ศาสดาทรงตรวจดูคนเหล่านั้นว่า “พระ
 โอรสองค์ใหญ่ของเราเป็นพระพุทธเจ้า,
 พระโอรสองค์เล็กของเราเป็นอัครสาวก,
 บุตรปุโรหิตเป็นสาวกที่ ๒” ทรงเปล่ง
 อุทาน ๓ ครั้งว่า “พระพุทธเจ้าของเรา
 นั้นเทียว, พระธรรมของเรานั้นเทียว,
 พระสงฆ์ของเรานั้นเทียว, ข้าพเจ้าขอ
 นอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น
 ผู้เป็นพระอรหันต์ตรัสรู้แล้วเองโดยชอบ”
 ดังนี้แล้ว ทรงหมอบลงแทบพระบาทของ
 พระศาสดา ทรงรับปฏิญาณว่า “ข้าแต่
 พระองค์ผู้เจริญ บัดนี้เป็นจุลกกาลที่
 หม่อมฉันนั่งกระโหย่งหลับ ในที่สุดอายุ
 ประมาณเก้าหมื่นปี ขอพระองค์อย่าเสด็จ
 ไปสู่ประตูเรือนคนเหล่านี้ จงทรงรับ
 ปัจจัย ๔ ของหม่อมฉัน ตราบเท่าที่
 หม่อมฉันยังมีชีวิตอยู่” ดังนี้แล้ว ทรง
 ทำการบำรุงพระพุทธเจ้า เป็นประจำ.

อนึ่ง พระราชาทรงมีพระโอรสอื่น
 อีก ๓ พระองค์. บรรดาพระโอรส
 เหล่านั้น พระโอรสองค์ใหญ่มีทหาร
 ประมาณ ๕๐๐ เป็นบริวาร, พระโอรส

คุณจ้อย สุนทรวิจารณ์

สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา

เต “มยปี ภาติกั โภเชสุสามา”ติ
 ปีตรั โอกาสั ยาจิตวา ปุณปุณั
 ยาจนุตาปี อลภิตวา ปจจนุเต
 กุปีเต, ตสฺส วุปลมณฑุทาย เปสิตา
 ปจจนุติ วุปลเมตฺวา ปีตุ สนฺติกั
 อาคมิสุ. อถ เเน ปีตา อาลึงฺจิตฺวา
 สีเส จุมฺพิตฺวา “วรึ โว ตาตา
 ทมฺมี”ติ อาห.

เต “สาธู เทวา”ติ วรึ
 คหิตกั กตฺวา ปุณ กติปาหจฺเยน
 ปีตรา “คณฺหถ ตาตา วรฺนุ”ติ
 วุตฺตา “เทว อมฺหากั อญฺเฌน
 เกนจิ อตุโถ นตฺถิ, อิตฺ
 ปฏฺจาย มยั ภาติกั โภเชสุสาม,
 อิมั โน วรึ เทหิ”ติ อาหฺสุ.

องค์กลางมีทหารประมาณ ๓๐๐ เป็น
 บริวาร, พระโอรสองค์เล็กมีทหาร
 ประมาณ ๒๐๐ เป็นบริวาร. พระโอรส
 ๓ พระองค์เหล่านั้น ทูลขอโอกาสกะ
 พระชนกว่า “แม่หม่อมฉันทั้งหลายจักให้
 พระเจ้าพี่เสวย” แม่ทูลอ้อนวอนซ้ำแล้ว
 ซ้ำอีก ไม่ได้แล้ว เมื่อปัจจันตประเทศ
 วุ่นวายแล้ว, ถูกพระบิดาส่งไปเพื่อ
 ต้องการให้ระงับปัจจันตประเทศนั้น ครั้น
 ปราบปัจจันตประเทศสงบแล้ว จึงกลับ
 มาสู่พระตำหนักพระบิดา. ที่นั้น
 พระบิดาทรงสวมกอดพระโอรสทั้ง ๓
 พระองค์เหล่านั้น ทรงจุมพิตที่ศีรษะแล้ว
 ตรัสว่า “พ่อทั้งหลาย พ่อจะให้พรแก่
 พวกเธอ”.

พระโอรสทั้ง ๓ พระองค์ ต่าง
 ทูลว่า “ดีละ พระเจ้าข้า” ทำพระพร
 ให้เป็นอันรับเอาแล้ว โดยผ่านไป ๒-๓
 วัน อันพระบิดาก็ตรัสอีกว่า “พ่อทั้ง-
 หลาย พวกเจ้าจงรับเอาพรเถิด” ดังนี้
 ต่างก็ทูลว่า “พวกหม่อมฉันไม่มีความ
 ต้องการด้วยสิ่งอะไร ๆ อื่น พระเจ้าข้า,
 ตั้งแต่เข้าไป พวกหม่อมฉันจักให้พระเจ้าพี่

คุณจ้อย สุนทรวิจารณ์
 สร้างต้นฉบับพระคัมภีร์เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา